

Márk Mihály
Levelek Péterffy Erzsébethez

Kedves Erzsike!

Agyagfalva, 1920 X. 31

Nem tudom, hogy vette-e az okt. 24-én kelt leveletemet, amelyben többek között a Gyöngyike új állásának viszonyait röviden jeleztem, de azért kötelezve érzem magamat, hogy megint jelentkezzem. Ugyanis felénk az új felekezeti iskolák most vannak a legnagyobb zaklatásoknak kitéve, s ezért nagyon helyesnek vélném, ha egy pár hétig függőbe tartanák az oda utazást, míg a helyzet jobbra vagy balra eldől. Kezdő lány és esetleg lehangolná ez az átmeneti idő. Ha pedig esetleg már ottan lenne, akkor sincs miért aggódjanak, mert személyes bántódása nem lesz, csak legfeljebb vár, vagy visszautazik.

A Komámasszonytól sem kaptam egy sort sem, s így nem tudom, hogy mikor utazik el. Bizonyára Erzsikének sem irt azon a levélen kívül, amelyre egy pár sort magam is rámásoltam. A kis lányomnak a hiányát rendkívül érzem s szinte bánom, hogy nem hoztam el, mert ilyen formán sokáig nem jöhet. Errefelé olyan kegyetlen hideg lett, mintha január lenne. Szerencsémre elég korán hazaérkeztem arra, hogy a virágokat kiszedhessem. Nagyon természetesen túlságba nem mehettem velük, mert csak a hálót fűtöm állandóan s így csak azt rendezhettem be. Elég jól néz ki. Egy nagy hárm-as-ablak van rajta, amelyhez jött egy gyönyörű filodendron leghátul, eleinte 2 dracéma s jó tömötten az ablakra pelargónia stb. Ilyenformán egy keveset feledem a téli hangulatot s meg-megcsalom magamat azzal a hiú ábránddal: tavaszban vagyok.

A rózsákat azonban már nem tudtam elföldelni, de talán csak még annyira fog enyhülni az idő, hogy ezt is elvégezhetem, mert rendkívül sajnálnám, ha kár esne bennük. Ezt azonban még sem várom be, hanem holnap valamivel ideiglenesen letakarom őket.

Az elmúlt héten az úti élményeimen évődtem s csak azt sajnáltam, hogy a sok élvezetből ki kellett esnem, mert itt bizony jelenleg elég monotonul élek, mert -mihelyt a kicsinyeket 7 kor lefektetem-, csak a 4 fallal társalkodhatom.

Azonban Udvarhelyre is felvergődhettem nagy nehezen, mert hivatalosan is kényszerítve lettem rá iskolai ügyben s többek között..... nak is átadhattam az üzenetet. Rendkívül meglepődött s oda volt a kíváncsiságtól, hogy hol is találkozhattunk. Persze nem mondtam el, hogy horgolótűt vásárolni kellett menjek Fehérvárra.

Csütörtökön Rózsika látogatott meg, amennyiben szegény boldogult Sárrikám sírjára hozott egy csokrot. Mindjárt azon kezdette a társalgást, hogy Mamát néztem-e meg Fehérváron? Hogyne! felelém, de legnagyobb sajnálatomra nem találtam otthon, mert Vingárdra utazott. Ebbe aztán bele is nyugodott s így a pont a mondat végére rákerült.

Mondja csak Erzsike, haragudott-e arra a vonatra, hogy olyan soká kellett az állomáson várakozni? Mi a komámasszonnyal rendkívül örültünk neki, mivel kellemes várakozás volt úgy s az unalmas várakozás alól mentesítve lettünk.

Sok mindent tudnék még összefirkálni, de nem akarok visszaélni az Erzsike türelmével s aztán azt sem tudom valóban, hogy esetleg érdekelné-e is? Ennyire azonban feljogosított az a keresetlen, kedves fogadtatás amelyben az én Komámasszonyom révén magam is részesültem. Kedves szeretteit üdvözölve

kezeit csókolom

Miska

Édes Erzsike!

Agyagfalván, 1920 nov. 2.

Most veszem kedves levelét és ha tudná, hogy milyen változásokat idézett elő bennem, szörnyen megilletődnék. Mintha érezte volna, éppen úgy eltalálta, a halottakkal foglalatostkodtam, az én szomorú négyes sírommal, amelynek hideg hantjai alatt két drága hitvesem és 2 fiacskám pihen. Hangulatomat még segített lefokozni az az áldatlan helyzet, amely környékez. Az egyik tanítói párnak már ki kellett költöznie a tanítói lakásból s a másik az előtt a sivár helyzet előtt áll. Az iskolánk kitelepítve egy kis iskolában húzódott meg. Jó lesz hát Gyöngyikének megszívlelnie az okt. 31-i levelemet s addig várnia türelemmel, míg a helyzet világosodik. Rendkívül sajnálnám, ha pályáját kálváriajárással kellene kezdenie. Azért nem kell lehangolódnia, mert minden rendre kialakul.

Ilyen hangulatban, dolgomat végezve, egy bánatos őszi beszéden törtem a fejemet, midőn épen a kilakolt tanító egy nappal hamarabb hozzájutottam az Erzsike leveléhez. Az első és mégis a borítékról messzire felismertem. Egészen felvillanyozott. Hogyne, hiszen várva vártam, de mégse hittem, hogy ilyen lesz. Valósággal ömlik belőle a melegség, a közvetlenség s végül a záradéka egészen megindító. Kedvesebb figyelem, finomabb részvét nem is gondolható el. Ej Erzsike, Erzsike! A No-ok igen szaporodnak. A tükörbe pillanték és nem ismerek magamra. Gyöngéd óhaját másnap reggel, ha nem is abban a formában /a kryzantenumot a fagy lehervasztotta/ hálásan teljesítettem, s az Erzsike nevében 4 szálát leszakítottam s kivítem a Sárrikám, Irénkém és a 2 Lajoskám közös sírjára, mert ők együtt nyugosznak, mivel ez esetben egymást nagyon szerették s az utóbbi feleségem szigorúan meghagyta, hogy ne engedjem ottan bántani /:fél, hogy a szülei hazaszállítatják a pákái díszes kriptába :/mert szavai szerint: „Tudom, hogy míg élsz, mindig jut egy virág a síromra”. Pihenjenek hát együtt békén, csendesen s mi hátramaradtok ápoljuk szent örökségüket.

Tehát Erzsikének is úgy jön, mintha mindig ismertük volna egymást. Helyes, rendben van és akkor ezután a prelúdium után őszintén is szólhatunk. Nem tartom feleslegesnek a tisztán látás okaért, ezen kedves horgolótű-vásár régibb előzményeit feltárni. A drága barátnőnk még június havában célzott a dologra, de akkor az én beteg lelkem még a gondolattól is mereven zárkózott el. Az első látogatásom alkalmával észrevettem titkos szándékát s mereven igyekeztem lebeszélni őt még a gondolatáról is. S mikor idők folyamán előhozakodott újólág vele, sűrűn csoportosítottam egymás mellé az érveimet. S valóban szörnyű még gondolatnak is, hogy egy magamfajta apa, horgolótű-vásárra még gondoljon is s annál is szörnyűbb, hogy egy üde, fiatal leány ki még nem is élt, ekkora terhet vegyen a vállára. Rettenetes, mert könnyelmű játék s az életben meg szokta bosszulni magát. S mi az oka ennek? Egészen természetes. Ilyen esetekben rendesen mindkét, vagy legalább egyik részről számításból, vagy elkeseredésből jön létre a viszony. Egy, az életben csalódott leány, mindenre képes s még a következményektől se retten vissza. S hogy ebből az álláspontomból a második utamban se engedtem egy jótól sem, bizonyítja a megjelenésem külső formája is. Ez az egész vásár egy merő udvariassági /:nem is az Erzsike részére:/ aktus volt azzal a határozott összebeszéléssel, hogy az egész olyan észrevétlenül, és tapintatosan kezelődjék, nehogy keserűség és bántódás kerekedhessék belőle. Látja édes Erzsike olyan sok feleségnek valót ajánlanak nekem s még egy sincs a kivel szemben tapintatlanságot, vagy olyan megjegyzést is engedtem volna meg, amiből valami sérelmes dolog következhetett volna.

Megjelentünk hát, mintha csak „horgolótű” kellett volna. Legalább én az egésznek semmi komolyságot nem tulajdonítottam. S erre mi történt. Őszintém elmondom. Alig lépett ki az aszfaltra, rögtön gondolkozóba ejtett, hogy hol is láttam. Beszélgetni

kezdett s minden egész modora olyan ismeretes és rokonszenves lett. Minél tovább beszélgettünk, annál nagyobb lett a zavarom. A sétatéren már azt is észrevettem, hogy a menése is ismeretes, a zavara is ismeretes. Szinte örültem, hogy Mili késik, hogy tanulmányomnak élhessek. Megyünk tovább s bejutunk az otthonukba, ott se jön senki zavarba, pedig késő vendégek érkeznek. Ekkor én is gondolok egyet magamban:” Bárcsak fuszulykát hoznának ebédre” Eltaláltam. Jövünk tovább s így monologizáltam magamban:” No még egy lóca hiányzik s a kép teljessé válik”. S mi történik. Az állomáson előkerül a lóca s annak 4-es társasága.

No látja édes Erzsike ez rám nézve egy gondviselészerű jelenet volt. Életemben még egyszer csak a jelenségek megismétlődtek egy pénteki napon. S nem gondolja, hogy ki lehetett az a három nőszemély? Megmondom: Boldogult Sáríká, Rózsika, a nővére és Mama, az édes anyjuk. A lóca világította meg a képet teljesen. Pirike a Rózsika szerepét olyan híven játszotta, mintha a művészek tanították volna be. Erzsike pedig az első pillanattól kezdve a Sáríka szerepét játszotta. Közvetlensége, mosolya, szíves várakozása, búcsúzkodása, minden lépése, modora az övé volt. Ugyan bizony mondja meg nekem őszintén, hogy emlékszik-e még rája, hiszen kis lányka lehetett akkor, midőn a boldogult Vingárdi lakós volt? Lehet, hogy még a kedves szülei sem emlékszenek jól rája s emlékeznek is, nem ismerhették, mivel Keresztataékkal nem voltak sűrű érintkezésben. Egy áldott, szerencsés teremtés, akit nemcsak a férje, de mindenki szeretett. A falusiak rajongtak, a barátnői kitartottak, édes anyám szerette úgy, mint az egyetlen lányát s az egész családban általában kedvelt személy volt mindenik előtt. Egy minta papné volt, akinek modora a férje munkáját könnyűvé tette, úgy jó háziasszony, akinek mindene volt s mindene örökké rendbe volt.

S most már visszatérve a „horgolótűvásár” körül lezajlott eseményekre, felteszem kettőnknek a kérdést és feleljünk meg rá teljes őszinteséggel: „Történt-e valami változás, lelki átalakulás bennünk az együttlét alatt? Bennem igen. Eltemetett első szerelmem öltött testet. Egy eltávozott vingárdi barna leány jelent meg egy barna vingárdi leány képében. Erzsikében boldogult Sáríkámat látom, érzem szemlélem. Ő volt nekem első igaz szerelmem s ő benne szemlélem 10 éven át a női erényeket és az igazi hitves áldását. Csoda hát, ha folyton őtet keresem még a sírban is, és lehet-e nagyobb isteni jótevényt számomra, ha őt még egyszer az életben feltalálhatnám?

Most már Erzsikén a szó, de mielőtt ezt megtenné, engedje meg nekem, hogy nyomatékosan hangsúlyozzam: Legyen őszinte. Egy pillanatig se csalja meg és ne áltassa holmi illúziókkal magát. Rendkívül komoly dologról van szó. Azt ne tévessze szeme előtt, hogy amelyik pillanatban nekem igazat ad, egyszerre ötszörös édes anyává válik.

Azzal se engedje magát megtéveszteni, mintha én holmi ideális férj lettem volna. Hallhatott a komárnémtól sok minden szépet és jót a mi életünkről, de higgye meg, hogy annak nem én voltam az előidézője, hanem a megboldogult. Igaz mondás volt és lesz: Ha valamik vagyunk az életben, az az asszony érdeme, ha semmik leszünk, az is. Nem vagyok én angyal és még kifogástalan ember se. Tele vagyok mindenféle gyarlósággal és utálatossággal s csupán egy érdemem, lehet s ez az, hogy családom jövőjéért mindenre kész vagyok.

Erzsikének kellene a ház lelkének lenni s ezzé csak úgy tud válni, ha az első feltétel: „ a szeretet” megvan. Tanulja meg Erzsike, hogy szeretet nélkül nincs élet. Emlékezzék csak az unokanővére felkiáltására és figyelmeztetésére. Nagyon igaz szavak azok, mert szeretet nélkül az élet utálatos. Nincs rettenetesebb dolog, mint mikor a házasságok egymástól irtóznak, vagy még rettenetesebb és szerencsétlenebb, amikor az egyik szeret és a másik irtózik. Hasztalan szeretheti őt barátunk, ha viszont nem szeretetik. Óh pedig együtt kezdték az életet s hát aki nagy családdal kezd? Itt már nem elég a férfi szeretete, mert annak a melegségét csak a viszontszeretet adja meg.

No látja én ezen is átestem. Boldogult Irénkémnek gyermekkori játszótársa voltam s gyermekszerelem volt is közöttünk, de egykorúak lévén, ennek meg kellett szakadnia. Ő szerencsétlen házasságot tett s utána még szerencsétlenebb 17 évi özvegységen ment át. Sáríka szerencsétlenségében nagyon megsajnálta s mindenképen férjhez akarta adni s evégből úgy beszéltük volt meg, hogy hozzánk jön. Az eljövételnek azonban végét szakította a Zsuzsika betegsége s utána a Sáríkám halála. Halálos ágyán mind őt emlegette és én ennek, továbbá az egész família ajánlása hatása alatt elvettem. Ő szegény nagyon minden igyekezetem dacára kiérezte, hogy én csak számításból vettem el. Az egy évi együtt létünkéből 8 hónapnak kellett eltelnie, hogy meggyőződjék arról hogy már én is szeretem s ha gyermekeim nem lettek volna, meg se tudtam volna szeretni. Sokszor elgondolkodtam magamban, hogy milyen rettenetes lett volna a helyzet, ha megfordítva ismétlődik.

Bármennyire is szeressem Erzsikét, nem szeretném, hogy ezen szeretetem áldozatává váljál. Nagy feladatok várnának Erzsikére s ezeket csak úgy tudnám megoldani, ha a szeretet diktálná a megértést, a megértés a kitartást, a kitartás a türelmet, a türelem a lemondást stb., mert az életnek olyan nehéz feladatai vannak, amelyek mindezt megkövetelnék mindkét féltől.

Én egy nagy felelősséget vennék vállaimra s ez az, hogy egy fiatal nőnek olyan helyzetet és életet biztosítsak, hogy magát megelégedettnek és boldognak érezze. Erre azonban csak úgy vállalkozhatok, ha a másik félben is megvan a kellő képesség és elhatározás. Erzsikének még nehezebb a vállalkozása, mert a szülei aggódó könnyek és a világ lesajnáló részvételével szemben meg kell mutatnia azt, hogy így is boldog tud lenni. Magam részéről teljesen átérzem a dolognak minden oldalát és boldogan gondolok a jövőre, mert az első jelekből azt olvastam ki, hogy itt nem egy csalódásoktól levert, vagy egy gonoszul számító fufanggal állok szemben, hanem egy olyan fiatal leánnyal, akit maga az Isten állított az én utamba. Ami pedig az élet komoly oldalát illeti, bennem soha sem fog csalódni.

Nem lenne rám nézve az életben nagyobb áldás és jutalom, mint az, hogy egy nyáron Pákében összetalálkozva, a két unokatestvér beszédbe elegyedne egymással, s a kisebbik azt mondaná: „Te Gizi boldog vagyok”. Ekkor aztán a horgolótű vásár kedves lenne, a fuszulyka ünnepi eledellé válna, s bálványképen egy lóca a szoba előkelő sarkába helyeződne, mint a boldogság aljának jelzőtáblája.

Mégegyszer kérem édes Erzsikém –közös boldogságunk, vagy szerencsétlenségünk forog kockán- őszintén, kellő alapossággal nyilatkozzék.

Ami a No. 2 kérdést illeti, már nem hasonlítható az elsőhöz, mert itt még nem volt divatban az bélyeg. Ilyen formán –akaratomon kívül már kétszer fizettettem meg Erzsikét. No már valahogyan előlegezze ezen adósságomat, s majdan igyekezni fogok letörleszteni.

Nagyon sajnálom a magam részéről is hogy az édes Anyja nem volt odahaza, de látja ezt is az isteni gondviselés intézte így mert bizonyosan elrontotta volna az ebédet s a fuszulyka nem jött volna elő.

A legkedvesebb komámasszonytól még egy sort sem kaptam, de bizonyára nem sokáig késik mert hűséges levélíró. Szegény Rózszi mennyire megörülhetett a cipőcskének! Rózsit már ismeri s ebből a másik négyre következtethet, amikor azt mondom, hogy egyik sem ügyetlenebb és csúnyább mint ő. Sáríka nagyon szelíd, értelmes, jó leányka. Magdu 4 osztályos Udvarhelyen s a Feri bátyja örökös leánya, Zsuzsi egy huncut, eleven leányka második osztályos, Piri folyton mond, hízeleg. Egyik sincsen Rózsit kivéve elkényeztetve és kiszolgáltatáshoz hozzászoktatva. Még most egy kissé szabadabbak, mert egyedüliségemben ők voltak egyedüli támaszaim s ezért elnézőbb voltam velük szemben. Rongyosodva sincsenek lerongyosodva s az egész háztáj nem mutatja a felfordulás képét, csupán rideg és várva várja egy elköltözött lélek visszaérkezését.

Ne tűnjék fel Erzsikének, hogy ívpapíron írok, de a másikat alig kezdi meg az ember máris a végére jut s még sem irt semmit. Látja az Erzsike levelét már sokszor elolvastam és 2 levélpapírra terjed s mégis egy nagy szarvashibát fedeztem fel benne, igen rövid. Itt már lesz amit elolvasson s az is lesz amin gondolkozzék. Így jár, lássa-e aki gyufával játszadozik. Én már égek, lángolok, s azon gondolkozom, hogy a hajamat vagy leborotváltatom, vagy feketére befestem. A magamfajta emberek mind megborulanak, ha a berkei felé jutnak. A hozvlevő két kis lányom kezeit csókolják s valamennyit az apukájuk is úgy Erzsikének, mint az édes Anyukájának, meg a többi szeretteit üdvözölöm.

Szeretettel:

Hü Miskája

Az első nagy marakodáson, alváson, főzésen és a délelőtti istentiszteleten átesve, rögtön hozzáfogok a levélíráshoz, hogy ne maradjon egészen estére, mert olyan sok írivalóm van, hogy félek, nehogy egy este ne legyen elég reá s emiatt az én kis huncut Erzsikémnek még egy nappal tovább kelljen várakoznia a levélre. Egy félóra múlva ugyanis Székelymagyarosra kell átsétálnom templomozásra s az új kántortanítónőmnek a beiktatására.

Az első amit boldogan irhatok, az az érzés, amely egész lényemen uralkodik. Olyan töprengő, fárasztó hangulat uralt állandóan, mintha egy véghetetlen nagy terhet kellett volna állandóan hurcolnom. Hát valóban nagy teher is volt a vállamon s csak egy különös isteni kegyelemnek köszönhetem, hogy alatta össze nem roskadtam. S íme most ez a teher lehullott. Tényleg olyan könnyűnek érzem magamat Édesem, mintha madár lennék. Magam se tudom megmagyarázni, csak érzem és boldog vagyok tőle. Még egy gondolat se kél bennem, hogy miképpen fogunk majd megegyezni az életben s hogyan fogjuk egymás gyöngéit áthidalni. Minden úgy jön, mintha már ki is tapasztaltuk volna egymást. Olyan nyugodt vagyok, hogy csudálatos s még egy kísértő hang se ébred bennem. Egész szentül meg vagyok győződve, hogy a legszerencsésebb lépést tettem. Nem félek, nem aggódok a jövőtől, csak az Istent kérem, hogy ha már az Én kicsi Erzsikémmel összehozott, könyörüljön rajtunk s éltesse, hogy segedelme mellett megmutathassuk, mire vagyunk képesek. Szinte hevülök attól a szent elhatározástól: egy leányt még boldoggá tudok tenni. Nem aggaszt már az Erzsike fiatalsága sem. Olyan nyugodt vagyok, hogy szeret s bízik bennem. Míg össze nem jöttünk, a legnagyobb ostobaságnak tartottam egy ilyen viszonyt, mert egész sereg olyan árnyék kíséri a hasonló lépéseket, hogy még elgondolni is irtózatos. S most e jelen esetünkre nézve mind ezt nem látom. Nem, mert az én kicsi Menyasszonyom lényéből kiéreztem, hogy kora dacára is komoly s tisztában van mindennel. Tudja, hogy kihez megyen, tisztában van a korával, körülményeivel s ezek latbavetése mellett is boldogan készül a nagy útra. Még a gondolatától is irtózom annak, hogy még el is képzeljem, mintha csak férjet keresne, kinek az eszén túljárjon, vagy a kis leányaimat eltaszítaná magától. Nem az én kis Huncutom nem ez a csalfa árnyék, hanem egy nemes lény, aki szeret s el van készülve arra, hogy Isten és a világ előtt megmutassa, hogy hazugság ez a szó: „mostohaanya”. Nincsen itt s mégis meg van telve a házam. Mindenütt Magát látom s bármit teszek, úgy jön, mintha Erzsike diktálná. Sok mindenre el voltam készülve, de arra, hogy még valaha így érezzek, nem. Még a gyűrű is élénken ragyog ujjamon. Érzem, hogy mindketten boldogok leszünk s a sok keserű csapás után, boldog meglepedés jut osztályrészemül. No de kezdjük legelől a dolgot. 3:35 óra, a kapu nyílik, s az érzékeny búcsú megtörténik. Amilyen jól esett az irodai első mosoly, ép oly keserű volt a válás, de alig jöttem ki a kis utcán, minden keserűség elillant s úgy jött, mintha el se búcsúztunk volna. Mindig magammal hordom s mindig magam előtt látom. Gyorsan léptem az állomás felé s alig pár percnyi várakozás után, már a vonat is beérkezett. Alig lépek be a kocsiba, meglepett, hogy fűtenek s bár állanom kellett, mégis nyugodt voltam, mivel meleg volt és nem fáztam. Hirtelen..... jutottunk, a hol azonnal egy csésze teát elfogyasztottam s vártam 8 óráig, amikor a vonatunk beérkezett. 8:40 kor kiindultunk. Ember ember hátán tolongott és seholy magyar szó. Úgy éreztem magamat nagy tudatlanul, mintha valamennyien az én bőrömrre alkudtak volna. A folyosón szorongva váltogattam a lábaimat egymás után és vártam a jóakaratot. Szerencsém azonban még sem akadt, mert ha valamelyik román felkelt, tüstént hívta a helyébe a másikat s nekem bizony nem volt nagy kedvem miatta még békétlenkedni is, sőt rendkívül meg voltam elégedve azzal, hogy senki sem molesztált. És lássa, ha tudok a nyelvükön beszélni, minden másképp lesz. El is gondoltam magamban, hogy majd Valakitől privátot fogok venni a román nyelvből.

Nem gondolná Édesem, hogy ki lenne ez a Valaki? Könnyű kitalálnia s ebből megtudhatja azt is, hogy eggyel több feladat fogja terhelni a vállait. Óh szegény kicsi Erzsikém, mi is lesz magával a sok feladat és teher között? Szinte elgondolom, hogy mennyire elsápad ennek a hallatára. No de ne búsuljon, mert megérkezésemkor számba vettem s kerekén 95 fej foghagymám van s ez aztán helyre hozza. Nem is adnék a világ semmi kincséért is belőle még egy fejet se, nehogy hiány adja elő magát és kedvetlenség kerüljön belőle.

Ilyen körülmények között jutottam el Segesvárra, ahol már egészen más világ virradt reám, bár szörnyű álmos lettem. Pont egy óra volt, amikor megérkeztünk s elgondoltam magamban, hogy az én kicsi Erzsikém most épen a díványon szundikál s pótolja az elmaradtakat. Be szerettem volna oda lopózni és egy meleg csókot nyomni a homlokára, hogy egy bájos mosoly vonuljon el tekintetén. No de ez lehetetlen lévén, siettem egy vendéglőbe, ahol megebédelve, hirtelen betoppantam az ottani kollegámhoz. Elkezdtünk diskurálni s annak rendjén szó került a menetelem tulajdonképpen céljáról is, mire ő is kibökte, hogy hasonló szándékai vannak. Alig beszélgetvén egy fél óráig, neki hazuról távoznia kellett s én rögtön elszunyókáltam s egy órai pihenés után arra rázkódtam fel önmagamtól, hogy szaladnom kell az állomás felé. Ő is épen jött haza, hogy nehogy elaludjam. Örültem már, hogy végtére a székelyvonaton lehettem s bár fújt az ablakon keresztül a szél, mégis csak otthon éreztem már magamat. Ismerős társaság egészen, mely út-közben folyton gyarapodott. Héjjasfalván szállt fel a fiatal, 2 hetes betfalvi papi pár. Az asszonyka az én kedves kis tanítványom volt otlétemkor. Rendkívül jól voltam és vagyok s az óta is nagyon sokszor jártam náluk, mikor valahova utaztam. Bőjte Annuskának hívják s mindjárt, mihelyt a hangomat felismerte, férjestől oda szaladtak s együtt diskuráltunk Betfalváig. /: Agyagfalvától a 3ik falú -10 km:/. Hamarosan kigratulálván magamat, mindenről elbeszélgettünk s melegen érdeklődött a helyzetem iránt, mire kirukkoltam az utazásom célja és eredménye felől. Nagyon természetesen, asszony lévén - jó részletesen referáltatott mindenről s csudák-csudája, egyszerre csak az Erzsike kora után érdeklődik. Rögvest füllenték egy jó nagyot, mondván: hát úgy 48 éves szegényke. Hatás: egy fanyar lesajnáló mosoly után: hát helyes is. Egy kicsit hallgat, s néz reám. Ugyan ugyan ne helytelenkedjék, hiszen nem úgy áll a szeme. Hát, hogyan kérdezem? Nem hiszi? No akkor legyen a fele? Ugyan! Felfelé. Hiszen akkor találunk. Valóban találnak s előre tudom, hogy szeretni is fogják egymást. Mindjárt megállapítást is nyert mindkét felől, hogy milyen jól is leszünk együtt. Tehát már barátnőre is akadtam az Erzsike részére s a férj nekem is jó barátnak ígérkezik, lévén már ismerős, amennyiben a Székelymagyarosról eltávozott tanítómnak az öccse: Rozsondai Ádám.

Betfalva után jön Nagyalambfalva, az utolsó előtti állomás, ahol azonban mégis csak hazudnom kellene udvariasságból és el kellett titkolnom az utazásom igazi célját s szegény Rózsikámmal kellene előhozakodnom. No most már mi lesz gondolja Erzsikém! Ez már még sem járja, hogy ilyet elkövessen az a mihaszna fráter. No de nyissa csak ki a fülét és derüljön. Ottan lakik többek között egy idős tanítónő, aki veszekedett módon hozzám akar jönni. Csütörtökön Székelymagyaroson járt Bertuskánál s tőle kitudakolta, hogy hol vagyok és mikor jövök s megtudván, kijött az állomásra s egy rossz ürüggyel felkeresett a fülkémbe. Ott elkezdett nagy kedvesen beszélgetni és sajnálkozni a fölött, hogy nem ő jöhetett Magyarosra, nagyban jelezte, hogy mára az ottani papékkal Agyagfalvára jönnek iskolai ügyben. / Ő az akire célozva Feri testvér ezt mondta: soh' se megyek hozzátok, ha olyan feleséget vész, akivel szégyellek a Kossuth utcán végigsétálni./ Nagyon kirívóan kimutatván szándékát és más galambfalvi is lévén vele, restelltem annyira leforrázni szegényt s így elhallgattam. Mikor azonban távozott, a helyemről fel se mozdultam, bár még 10 percig időzött a vonat, aminek aztán az lett a hatása, hogy a beígért látogatás bár ma

Bertuska is biztosra jelezte, elmaradt. Ilyenformán aztán az agyagfalvi papnak nem lesz se kocsija se két lova, se háza Székelyudvarhelyen (mindezek a közvetítés során beigértettek, mire megjegyeztem: az asszony kocsija megvár, a lova eldob, és a házának igen nagy adója lesz), de lesz egy olyan aranyos kis felesége, akivel aztán boldogan élhet és idővel mindene lehet. Ilyen előzmények után jutottam 7 órára Bögözre, ahonnan aztán villám gyorsan robogtam házamba, ahol a drága kicsinyeim nagyon vártak. Egészségesen és rendben találtam őket s az Erzsikém képében is jól összecsókolgattam őket, amire Piroska az ő éneklő hangján elkezdte: Apuka szívem, Lidi néni /aki az őrizetünkre felfogadtatott/ azt mondta, hogy Apuka Anyukát hoz nekünk. Hát hol van az Anyukánk? Hadd el édesem, eljön. Igen, hát örökké csak jó!? Miért nem jött most, mert vártuk. Hideg volt szívem a vonaton és megfázott volna szegény. Hát miért nem vitte el Apuka a nagykendőt /ebbe burkolódik ő bele ha télen szánkóra ül/, akkor nem fázott volna meg? Azért kicsikém, mert te úgy eldugtad, hogy nem kaptam meg. Nem? Erre már Zsuzsi is megszólalt: Hát szép lesz-e az anyukánk? Mindenki csak azt kérdi, hogy várjuk-e az anyukát? Szép bizony s milyen jó tésztát tud sütni! Hát küldött-e? Erre aztán bontódott a hiánytalanul megérkezett csomag s lőn boldog csemegézés közben megnyilatkoznak: ezt Anyuka sütötte? Apukám csak tréfálkozik? Ha idejön süt-e ilyet? Én leszek az Anyukáé! De nem mert én! Miközben vagy 6 drb eltemetődik s 1-1 drb a cselédnek is kiosztatik s a felesleg eltevődik. Reggel küldötték a tésztát? De még hétfőre is maradt, hogy annál jobban rögzítsünk. Én magam egyet nem tudtam volna megenni, mert nem akartam, illetőleg nem tudtam volna magamat attól a lelki élvezettől megfosztani, amit e kicsinyek boldog eszmecseréje a tésztaevés közben, részemre szerzett. Magában véve semmi és mégis sok. Ilyen keveseken épül fel minden boldogság. Elképzelem magamban, hogy az én kis Huncutom milyen boldog lett volna ha itt lehetett volna. De itt lesz, mert többet nem áltatom a kicsinyeimet s amikor még elmegyek, Valakit is elhozom. Ki lesz vajon az a Valaki Erzsikém? Gondolja-e? Várja-e?

Visszagondolva az éjjelezésre, szinte sajnálom, hogy Takács Jankóra s más gazemberekre fecséreltük el a sok drága időt, amikor annyi megbeszélni valónk lett volna. Jó legalább, hogy sétálni mentünk, mert különben még egy meghitt eszmecserénk se lett volna. Látja nem sikerült úgy, ahogy elterveztük volt a dolgot, de így is jól volt. Most már Magácskán a sor édesem, hogy kimerítően referáljon s közölje velem azt a lehető legrövidebb terminust, amikor röpíthetem. Számba vettem mindenemet s boldogan megállapíthatom, hogy az én kicsi Erzsikém nem fog nagy készületlenségre találni. Már van annyi, hogy egy percig se kell töprengenie, hogy holnap mit csemegézzon. Mindennel annyira elő vagyok készülve, hogy a legtöbb asszony nem jobban, és ennivaló a világon semmi se szükséges. Egyre azonban megkérem, hogy nézzen utána, mert én elfeledtem, pedig szándékomban volt. Udvarhelyen nem találtam, Segesváron sincsen, a tavaly Brassóban se volt s hátha ottan lesz. A húsvágó gépünk, a jobb a menekülés áldozata lett s csupán egy 9-es számú maradt, melyhez kés sincsen. Különben se egész jó s ezért ha kést nem kapna hozzá, vegyen egy újat és jobbat s majd leszámolunk vele. Azért írom meg, mert unom kölcsönözni. A süldők elég szépek s bár fiatalok, legyen nyugodt, hogy sokat nem kell böjtölnie, mert múlt évi zsírom is van 15 liternyi biztosan. Ha pedig sokáig halogatja az esküvőt, én bosszúból disznót öletek s a kolbászba 15-20 fő fokhagymát belevágatok, hogy legyünk szagosak tőle. Ha egyéb nem, az bizonyára hatni fog úgy-e Édesem?

Szerettem volna nagyon, ha a továbbiak során, miképpen az utcán elbeszélgetünk, a részleteket is megbeszélés tárgyává tehetjük volna s ezért talán Erzsikém neheztel is rám, de nézze, én ezt nem tehettem, mert a beszélgetés egészen más irányt vett s nem találtam alkalmat rá, hogy elfordíthassam anélkül, hogy esetleg rossz véleményt ne

provokáljak. Az én kicsikém már tisztában van velem s ezért mindent elég, nyugodt vagyok benne.

A mai postával a kovásznai lelkészi hivatalnak is írtam, hogy a keresztleveletem küldje el. Erről aztán az én kis prókátorom se feledkezzék meg. Ej, ej talán abban az irodában nem ragadt magára sok prókatori fogás?! Valahogyan van, de legjobban akkor festett nekem, amikor azt a házi ruháskát öltötte fel. Szerettem volna lefotografálni, olyan jól festett benne, mert egy igazi háziasszonyka formáját árulta el. Milyen délcegen fog majd mozogni az agyagfalvi konyhán s várja holmi jókkal az uracskáját. Pirike eddig kereken mindent megoldott, mert ő már akkor meg lett dolgokról beszélt, amikor mi még ki se nyilatkoztattuk. Biztosan még a gyűrűvásárt is tudta, pedig még Erzsike is csak akkor tudta meg, amikor az ujjára húztam(?).

Érez-e magában valami megbánást drága kis Menyasszonykám? Szeretné-e meg nem történné tenni az egész dolgot? Hiszi az ördög, hogy még ilyeneken is törné a fejét. Szinte elnevetem magamban az egész kérésű aktus végét: hát én bizony erre nem is gondoltam s nem is akartam /édes apa/, de. stb. Oh ez a de örökre vésődjék a szívébe s ha soh' se feledkezik meg róla, biztos lehet arról, hogy szűkös anyagi viszonyaim dacára is, egy percig se fogja megbánni a tettét.

A hű barátnőknek remélem elküldte a levelet s még azt is megírhatja pótlólag, hogy mi történt a levélírás után. Szegény Rózsikám is tudja meg, hogy lesz egy új Tántija. Egy pár sorban még az unoka nővérének is szólhat, hogy ámuljon és bámuljon a húga rettenetesen nagy könnyelműségén!

Most pedig édes kis Huncutom bocsássa meg nekem, ha ilyen röviden le kell zárnom a leveletem, bár végtelen sok írnivalóm lenne, de igazán nincsen időm, hogy új árkust kezdjek, mert az idő éjfél felé jár s én papírspórolásból üres papírt nem küldök. Az egész famíliát, a Mama kezeit csókolom s az én aranyos kis Erzsikémet, aki elcsavarta a fejemet és szegre akasztotta komoly elveimet, ölelem és számtalanszor csókolom. A kis lányai pedig alig várják, hogy lássák, csókolják és körül hízelegjék. Addig is sok kézcsók üzenetben. Írjon mikor mondanivalója van, ne várja a leveletem be, mert én is mindig írok. Legalább minden 5 napban beszéljünk egy-egy árkuson.

Sírig hű Miskája

Ugyan bizony mondja meg, hogy ura tudná leírni a fenti levélkét!? Van-e még sok üres hely? Székelymagyaroson az emberek szemtelenkednek, amennyiben fele még nem adta fel a gyerekét az iskolába. Volt-e híre az eseménynek és volt-e utána sok részvét nyilatkozat? A principális úr hogy vette tudomásul a „gépirókisasszony” felmondását? Remélem többet nem kopogott ottan. Elég is volt belőle.

Erzsikém édes! A várva-várt levél öröömre ép most jöve s szinte hallom azt az értem lüktető szívnek dobogását. Hogy vergődik az én aranyos kis jószágom s érzem, hogy szinte repülni szeretne. Repülni ide, hozzám, mert érzi, hogy itten igazán szeretik s minden érzés és minden gondolat csak feléje száll. Kierzi, hogy itt nem élnek vissza az ő ártatlan örömeivel, sőt azért, hogy azt fokozottabbá tegyék, még az akadályoktól sem ijednek meg. Csak most látom igazi fényben, hogy kivel áldott meg a gondviselés s érzem melegen azt a szent elkötelezettséget és szolgálatot, amelyre Veled szemben, aranyos Erzsikém, elhíva vagyok. Most látom, hogy minő fiatal és tiszta vagy s mennyire ment vagy minden álnokságtól s ha valami haszontalan aszfaltbetyárral lenne dolgod, mily gazul visszaélhetne legnemesebb érzelmeiddel. Te édesem fiatal vagy és sok mindent nem tudsz megérteni, ami előttem már egészen természetes. Megértettem én már az első estén, mikor Te oly boldog valál a karikagyűrűdért, hogy még hátra van az igazi próba. Azt hiszed, hogy mai csirke vagyok s nem forogtam az élet minden változatai között s nem kiéreztem, hogy én csak egy rideg udvariasságból megtúrt, alkalmatlan személyiség vagyok az édes apa szeme előtt. Világért se lett volna annyi idő szentelve „Jankó”-nak, ha a 12 évvel fiatalabb Miskád lett volna ottan. Én láttam, de még veled se sejtettem édesem. Nem, mert természetesnek, és helyénvalónak tartottam. Nem, mert tudtam, hogy ennek így kell folynia. Ez a természetes. Szükség van erre ép Neked édes Menyasszonyom, hogy kristályosodj még jobban és nyisd meg a szemedet és láss. Én az első találkozás alkalmával bepillanték szívedbe s megláttam, hogy értem dobbant, de azt is megláttam, hogy „körülményeidnek rabja” vagy. Ezt a rabságot szerettem meg, mert, ebben növekedtél Te édesem oda, a hol fel vagy vértézve azokkal a képességekkel, amelyek birtokában szembe nézhetel az étellel. Te még édesem nem tudod, de én igen s hallgass reám. A világon egy érzés van, ami nem csal, ami akkor a legszentebb, amikor szinte nem is létezőnek látszik s ez az apai szeretet. Édes apa ridegnek, érzelmeddel szemben elutasítónak látszik s engem esetleg megsemmisítene, nem azért mert kő és fa, hanem azért, mert apa, s Téged szeret. Fáj annak az apai szívnek, hogy az ő szemefénye annyi gyermekhez kerüljön s ott egy szolgáló szerepét töltsse be. Sérti az önérzetét, hogy az ő dédelgetett leánya csak egy kétszeresen özvegyembert kapjon. Szinte szégyenli, mert hallja, amint mondják, no az is férjhez adta az első leányát. No nem az, fél attól, hogy a gondattalanul elkábult leánya majd mártírjává válik szerelmének s ha haza nem szalad, magát epeшти bujában.

Hogyne félne, hiszen ki vagyok én előtte? Nem-e az én brutalitásomnak és gondatlanságomnak lett-e áldozata a két drága asszony? Honnan tudja ő azt, hogy én ki vagyok? Hiszen még a testvérgyilkos is tudja védeni a maga iszonyatosságát! De ha magam jó ember lennék is, nemde a környezetem nem emészthetné-e meg az ő drága leányát? S ha még mindez nem állana is meg, vajon az ő leánya nem ébredne-e fel későbbben és nem bánná-e meg cselekedetét? Nem azért kell hát az irodában, ülj édesem, hogy a pereket megnyerjék, nem azért kell húsvétig húzni-halasztani a dolgot, hogy a stafírunggal elkészítsenek, hanem hogy ébredj és azt a gyűrűt az ujjadról saját akaratedből egy szép napon lehúzd s ezzel az édes apát megörvendeztessed.

És én azért nem haragszom, sőt annyira jól esik lelkemnek, hogy érte édes apának kezét csókolnék. Én is tenném s esetleg még igyebbül tennék. Az volna a baj, ha kivetni való lennél édes Erzsikém! Csókolj meg hát azt az édes apai kezét s hadd, hogy nyugodtan gondolkozzék. Szüksége van. Azzal azonban tisztában lehetsz, hogy a Te Miskád hü s mindig az ő Huncutjára gondol s bármédig kitart. Légy nyugodt Te is édesem, mert minden megérik magától s szinte biztosra veszem, hogy a karácsonyi kalácsot együtt esszük meg itt nálam. Arra azonban édes apát kérd meg az én nevemben is, hogy legalább az iroda alól mentessen fel, mert bizonyára nem olyan

rideg az a princípális, hogy egy menyasszony kilépését senitentiának nézze s e miatt a rábízott ügyet elpuskázza.

Majd aztán december 3. hetének valamelyik napján összeesküdnék s addig édes apa is, édes anya is megenyhülnének. Húsvétig várjunk? Hiszen addig azt, kell bebizonyítsuk, hogy boldogok vagyunk. Nincs pénz? Majd lesz rendjével s hol van előírva, hogy az én drága Erzsikémnek egyszerre mindenét hoznia kell. Emlékszel édesem, mikor megbeszéltük, hogy este a staférungot tárgyaljuk?

Miért nem tárgyalhattuk s miért kalandoztunk el? Ezért Légy nyugodt édes Erzsikém s levelemet közöld édes apáékkal is mindig s te pedig vess számot minden órában magaddal s ha arra ébrednél, hogy édes apának igaza lenne, óh akkor bármily rettenetes lenne is rám nézve, ne engedj a látszatnak, mert én Veled csak olyan életet akarok élni, mint az első vingardival s ide pedig az állandó szeretet szükségeltetik a Te részedről is.

Az én íves levelem is idáig beérkezett s ezért az ott megfejtett kérdéseket nem ismételem. Bizony boldog és nyugodt vagyok s ezt a nyugodtságot a mostani leveled még jobban fokozta. Zsuzskó is, Piri az anyuka tésztáját ép most elfogyasztván, hálás kézcsókokat küldenek.

A szegény édes anya gyengélkedése nagyon meghat, mert az bizony lehangelő, mivel gyakran ismétlődő. Ne sajnálj hát mindenről értesíteni s minden levelemre válaszolni, hogy mentől gyakrabban érintkezhessünk. Úgyis alig várjuk az egymás sorait. Ma Pákéban is megírtam úgy édes Anyámnak, mint Mamának /Iréнке anyja/ a hírt s várom különösen az utolsó a választ, mert az elsővel már tisztában vagyok. Rozsikák nem tudják lehet, de nem is írom meg nekik, hanem majd alkalmilag közlöm, ha esetleg addig nem tudnák.

Kézcsók és üdvözlét az egész famíliának s Tégedet aranyos kis Erzsikém számtalanszor ölel csókol a Te

Sírig hű Miskád

Milikének arra alkalmilag egy levelet küldöttem.

Erzsikém édes! A XI/24-iki levelelmen megérezhetted, hogy nem teljes befejezett egész, mert Te kedves leveledet csak általánosságban elemezi, de a részletekre nem tér ki. Ez a második levélpapírnak volt szánva, de erről egy nagy fontosságú tény miatt le kellett mondanom. Vedd elé Kicsim a vasárnapi levelemet és nézd meg, hogy az útleírás „Nagygalambfalvon” kibekezdésében mi van leírva. No az a jelezett látogatás zavart meg a további írásban s a helyett, hogy kapunyítani kiszaladtam volna, hamarosan a levelet lezártam, elcímeztem s a szolga kezébe nyomtam, hogy szaladjon vele a bögyözi postára. A vendégek tehát, illetve a kérők beléptek. Hárman voltak. A közvetítő a galambfalvi papné, a menyasszonyjelölt, az ottani nálam idősebb tanítónő s dekorumképen elhozták Bertuskát is aki már minden titokban jártas lévén, szörnyen élvezte az ügyet. Természetesen a legkedvesebb voltam udvariaskodtam, rögtön asztalt terítettem, s megaromáztattam a társaságot. Kávét, méz, vaj alma volt az egész. A felszolgálást, szervírozást Bertuska végezte s a jelölt ez alatt a lánykakat dédelgette a gyerekszobában. Rémségesen élveztem a dolgot s vártam a fejleményeket. Nem sokáig kell-e várakoznom, mert egyszerre csak ketten maradtunk a papnéval s ő mindjárt kezdte a dolog érdekét feszengetni. Ház, kocsi, ló, pénz, taníttatás stb. mind végigsorolódtak s mikor legjavában beszélget nem állhatván már meg komolyan a dolgot, elnevettem magam. Erre ő is nevet s kérdi: talán nem érdekli a dolog! Nem biz’ engemet, mondám s megsúgám a Valót. Erre ő is jót kacagott s kimentünk uzsonnázni. Rendkívül jó kedve volt mindeniknek. A társaságot nagyon mulattattam s három órahosszáig csevegtünk s csak azt élveztem, hogy az illető mit sem sejtett s olyan boldogan búcsúzott, mintha a jövő héten végleg ide költöztetném. Képelem, mennyire lehülhetett, mikor az úton a tényre ébredett. Mikor pedig magamra maradtam, olyan különös undorfélét éreztem s hogy ettől szabaduljak, felmentem a tanítóékhöz s ott elröhögtek az egész dolgot, mert már a falun végigfutott a hír: Háztűznézők jöttek a paphoz. Kacagsz Te is kicsi Huncutkám?! Bezzeg édes apa nem kacag s gondolja magában: Bár azt venné el s leányomat ott hagyná. Úgy bántott az egész dolog, hogy minék is képzelte a szerencsétlen. No de végül beláttam, hogy a szerelemnek megtiltani nem lehet. Lehet ugyan, hogy szerelemről se volt szó, csupán férjhezmenetlenségről. Nem is akartam megírni, de már annyira a szívembe vagy zárva drága Erzsikém, hogy titkom nem tud lenni előttem. Hogy is lenne, amikor kicsi levélkédből úgy árad ki a melegség, hogy valósággal felvillanyoz engem is. Te is olyan őszinte vagy, hogy nincs semmi titkod előttem. Ne is legyen, mert ez az első pillére a mi boldogságunknak. De vegyem csak e levélkédet rendre. Tudod édesem mit élveztem a legjobban? Én Tégedet szándékosan nem tegeztelek várván, hogy mi lesz a hatás. Nem tűnt fel az íves levelen ez? Te is így kezdted, de már az első oldal közepén habozol, a második oldal végén már a nyűgből kirántod magadat, s többet már vissza se térsz reá. S mind ezt öntudatlan tevéd s ezért olyan jól esett, mert kiéreztem, hogy annyira közel érezted már hozzám magadat, hogy holmi külső korlátok nem akadályoztak abban, hogy minél jobban a szívembe markolhass. Várunk bizony valamennyien édes Erzsikém olyan szeretettel és becsületes elszántsággal, amit, ha édes apa is megérezhetne, az aggodalmai azonnal eltűnnének, a ráncok a homlokán elsimulnának s nem gondolna olyan töprengve a Te gondolatlanságodra. Én már annyira számot vettem a helyzetemmel, természetemmel, külső-belső körülményeimmel s annyira ártatlan léleknek ismertelek meg téged, hogy az 5 gyermekemre való tekintettel se tudok olyan dolgot felfedezni benned, ami szerencsétlenné tehetne. Annyira nem, hogy ha mellettem mégis az lennél, akkor bárkihez mennél is az lennél, mivel szerelmed tettetett s ilyenformán hamar elmúló lenne. Ez pedig egy olyan utálatos gondolat, hogy még a toll is reszket a kezembe amikor leírom. Derült homloka, pirulás nélküli arca csak tiszta érzelmű leánynak lehet, s tisztességes apának, hűséges anyának csak ilyen leánya lehet. Rólam

is meg lehetsz édesem győződve, hogy őszinte becsületes férfira akadtál aki mellett bizony boldogabb lehetsz mint sok fiatalember mellett. Azok a leánykák se fognak kellemetlenek lenni rád nézve, mert úgy fognak tisztelni, szeretni, mint egy jó édes anyát. A Te aranyos szíved pedig szinte kívánja azt a boldogságot, hogy azokat az ártatlanokat eltaszítsd magadtól s ez által a boldogságodat kockára tegyed. Amint a háztájakat végigszemléltem, olyan takarékoságot fedeztem fel, amely egyenesen kizárja, hogy pusztító, gondatlan légy s ilyen formán, ha szűkösen is, de mindig a szükséges anyagi kellékek rendelkezésére állanak.

Azonban sokat ne elmélkedjünk, hanem nézzünk nyíltan a dolgok szemébe. Húsvétig tehát nem jöhetsz, mert addig nem tudunk a stafírunggal elkészíteni, mivel nincsen jelenleg pénz. Rendben van, mert azt igazán nem akarom, hogy édes apa mindenét eladja. Mi lenne hát az a stafírungod édes Erzsikém? Húsvétig Tégedet, mint egy férjhez menő leányt mindennel ki akarnak állítani? De egy utolsó fakanálíg mindennel fel akarnak szerelni? Nem hiszem, mert, ha pénzetek nincsen, oktalanság lenne, hogy én árverezzek s ti a boltban, a mostani rettenetes helyzetben - ingatlanokból, bekerülő pénzből vásároljatok. Legyünk hát őszinték egymáshoz, ne féljen se édes apa, se édes anya, hanem őszintén írják meg, hogy mit akarnak s olyan szépen, olyan becsületesen összeférünk, hogy ők is elcsodálkoznak. Talán édes apa azt hiszi, hogy engemet a százkilenc holdas malma s a 300 g -buzatermése szédített meg? Nem édes Erzsikém, hidd el, hogy még a gondolata is bánt, mintha én Nálad külső érdekre is gondolnék. Hol van hát előírva, hogy Tégedet édes kis aranyos mennyasszonyom 3 hónap alatt kiállítsanak? Nem jössz Te üres házba és konyhába s ha jelenleg 4000 lei adósságom van is, de azzal szemben mennyi mindenem van, hogy nem vagyok ráutalva a kimentésre. Az sem piszkos adóság, de mint minden magyar tisztviselőnek, úgy nekem is 12000 lei fizetésem az államnál maradt s a temetési költségeimre semmit sem adtam el a hagyatékokból, nehogy esetleg vissza kelljen duplán vásárolnom. Várhatnak édes apáék nyugodtan és rendre is az ő Erzsikéjüket is kiállíthatják úgy, mint a többi lányokat s Erzsikének későbbben is jó lesz s az ő férje őket ezért soh 'se fogja rágni és bujtogatni a szülei ellen. Én kerékkötő nem leszek, s boldogan veszem, ha őszintén nyilatkoznak. Levelem alapján vegyétek tehát még egyszer tárgyalás alá a dolgot s őszintén részletesen válaszolj minél előbb édesem. Jelezhetem előre is, hogy ide egyetlen egy bútordarab se fér be ha előre nem ürítünk. Az Irénkém fiával még el kell számolnom, de azokat nem is veszem számításba. Nekem van egy férfi garnitúráim /: a bőrtől megkopasztva a kanapé 1916-ban, de posztóval be van elég jól terítve:/ egy ágyam, asztalom, stb. Sáríka után egy háló, ebédlő berendezés, közösen szép ebédlőlámpa, varrógép, függönyök. Irénkének egy ebédlő, háló, szalon berendezése, de ebben vannak hiányok. Van egy cimbalom is, de ezt meghagyta, hogy egy rend ágyneművel együtt a fiának szolgáltatassam ki, aki jelenleg valahol Magyarországon katonaiskolában van. A szőnyegek / Irénkének nem volt / teljesen lekoszlódtak, s konyhafelszerelés is elégséges. Most már ti is láthattok, számíthatok, határozhattok s mindjárt könnyen boldogulunk. Amit akar az ember, mindent ki tud egyenlíteni s ha jól számba vesztek mindent, még a végén kisül, hogy akár egy hét múlva is jöhetsz. Azért szeretném, ha nyugodtan elintéznétek egymással a dolgot, mert úgy aztán nem szeretném, ha később aztán a testvérek egymással kellemetlenkednének s a szülőket vele. Én ilyen már eleget láttam az életbe s ha már elveszlek, azt akarom, hogy Te is várd a szüleidet a házadhoz s ők is boldogan várjanak minket oda s örökké, ne legyen elintézetlen ügy. Még csak azt akarom megjegyezni, nehogy édes apa azt higgye, hogy az adósságot azért írtam le, mintha utána be akarnám zsebelni, hanem csak azért, hogy tudott dolog legyen, most ilyenre is láttam már példát, amikor később ez is fejlődött ki. Persze másnál.

Egyet azonban nem tudok és nem is akarok megérteni s ez az, hogy miért kell neked irodában légy karácsonyig? Ha már Te felhúztad azt a gyűrűt az ujjadra, amelybe az én

nevem van bevésve s a kedves szüleid ebbe beleegyeztek, határozottan tiltakozom az ellen, hogy egy percig is oda járjál. Értesd meg édes apával, hogy ez a megmásíthatatlan elhatározásom s ha más képen nem lehet, ám inkább vesszen a per is, s a belőle származó anyagiak sújtsák a Te hozományodat. Ne búsulj édesem, mert nem lesz hiányod. Azt édes apa is belátja, hogy az a perre semmi befolyással sincsen, s azt is megértheti, hogy a veje nem egy olyan elesett ember, akinek a mennyasszonya egyenesen a gép mellől jöjjön hozzá.

„Nézed az ujjadon a kis karikagyűrűt s az olyan fényesen ragyog?” Csak azt mondja, boldog leszel, mert nagyon szeretnek. Igaza van a gyűrűnek Édesem, mert valóban nagyon szeretnek. Annyira szeret az az általad 2 évvel megfiatalított Valaki, hogy ki sem tudja fejezni. A legtisztább, a legnemesebb érzelemmel viseltetik irántad. Annyiszor elolvassa a levélkédet, mint egy gyermek s mindannyiszor újabb dolgot olvas ki. Én is nézem, az enyém is csillog s azt mondja: „Ne félj, bízzál, az Isten nem hagy el. Egy olyan angyali teremtetést, rendelt az Isten, aki megért téged, megérti gyengeségeidet, megérti apai érzelmeidet, csak egyedül Téged szeret és hozzád a sírig hű marad. Ne félj, mert ő soh'sem hagy cserben s arcodnál letörli az aggodalmat s csókjával megenyhíti bánatodat.” Kelle-még több Édesem egy földi halandónak? Igen. Ezt a boldogságot élnie is. Ezt várjuk, ezt akarjuk úgy-e?

A komoly, hideg tél beállott, s ha a Te Miskádnak nem lenne a kicsi Menyasszonya, akinek most levelet írjon, az unalom megenné szegényt egészen. Így azonban nem vagyok magamra, mert ha a kis leányaim alszanak is, a kis Erzsikém folyton zavar kellemesen. Nem engedi pihenjek, hanem ösztönöz, hogy írjak. Sok-sok írnivalóm van s bár telnek a papírok, még is csak a kezdetén vagyok folyton a levélnek s addig egyet se tudok befejezni, amíg szemben nem látlak itt a márványmosdó mellett. Itt fogunk majd kettesben kártyázgatni, beszélgetni, olvasgatni de mikor? Ezt is tárgyaljuk meg hát.

Te nem jöhetsz édesem Húsvétig, mert akadályoznak az anyagiak. Vessünk számítást komolyan. Ilyenformán a télen magamra kell maradjak. Ezzel már számoltam, mielőtt megismertelek s Tóni tántit akartam elhozni, mert egyedül télen nem tudok elleni, mivel a sok vallásóra, mind a főzés nem mehet. Valakit tehát olyat kell fogadjak, aki főz, tehát lop, pancsol, semmit se félt. Tánti nem jön s más becsületes úri nő nem áll rendelkezésre s így olyan akarhat, akinél az előbb jelzett hiba megállhat inkább, mint nem. Ezt pedig, bármint legyen, nem teszem. Szakácsné eddig se volt, s ezután se lesz. Más mód nincs, mint a háztartást összehúzni. Ekkor csak egy leánykát fogadok, aki Pirire ügyeljen, míg iskolába lesz s 4-nek előre főzők. Az állatokon stb. túladok s mindent leapasztok. Ebből azonban lesz-e hasznom? Most semminek sincs ára, s akkora veszteségem lesz a tavaszra, hogy kimondhatatlan s a legnagyobb baj pedig az lesz, hogy akkor üres kamarád, üres istálló stb. lesz, s abban még Te se tudod a helyedet megállani. A kár pedig így Téged is sújt. Fontos kérdés, hogy mikor jössz, azért is, mert ettől függ, hogy mennyi zsírra, disznóhúsrá lesz szükség. Nekünk kettőnek a húsa untig elég lesz, de a zsírja kevés, ha Te a tavaszon jössz, s ha most jössz, akkor többet öletünk.

Vessenek számot tehát édes apáék is a helyzettel s értsék meg azt, hogy a leányuk szeret és szerettetik, s minket se húsvétig, se pünkösdig, se esztendő ilyenkorig a szerelmünkben ki nem bőjtölhetnek, hanem csak kínoznak s egy halom anyagi kárt okoznak, amit pótolhatnak.

Gondolkozzanak meg hát hirtelenében és intézzék a dolgot, hogy december közepén, a nagy hét előtt esküdhessünk meg az én aranyos Erzsikémmel. Erzsike mindent lát bennem, s foltot az életemben, ami kitudódjék és attól megirtózzék, 10 évig se kap, én sem kaphatok benned édesem, mert Biri kereszt útján akaratlanul is tudnám már régen, ha volna, akkor mit várunk?! Én komoly meglett ember vagyok s

legfennebb csak arra várhatunk, hogy Te a hirtelen szerelemből kijózanodsz. Ezt sem hiszem, de módjukban áll kipróbálni, mert én türelemmel várok az Erzsikém után.

Hát az én alapos Pirim mit csinál? Ő bizonyára már az agyagfalvi paróchiát is bekalandozta ábrándozásai közben, gondolván, ej be jó lenne, ha ott ő is valakire rátalálhatna.

Most már mégiscsak zárom a levelem és várva várom a kedvező válaszodat. Zsuzsi, Piri a kisanya kezeit csókolják, a tésztát várják, mert jó volt s elfogyott.

Az édes anya, apa kezeit s a testvéreidet csókolom s Tégedet drága kis fiatal Menyasszonyom, ki aléltságomból felköltél és életre sarkallál, számtalanszor öllelek, csókollak a Te

sírig hü Miskád

Erzsikém Édes! Megkapám ma déli 10 órakor a várva várt levelet gazdag tartalmával együtt. Képzeld csak Édesem, mint jártam hétfőn. Akkorra biztosan vártam az elsőre a választ és nem kaptam meg. Rettenetesen levert és elővettem a pennát, hogy a 4-iket megírjam s nem tudtam, nem voltam képes reá, meggyökerezett a kezem s abba kellett minden kísérletet hagynom , mert az „Erzsikém Édes” -en túl nem juthattam. Előttem állottál bánatos orcáddal s mintegy búcsút intettél: Isten veled Miska. Rettenetesen vádoltam önmagamat , hogy miért is hoztalak kísértetbe s miért szereztem a magam részére ezt a nagy lelki megrázkódtatást. De sehogy sem tudtam zöldágra vergődni. Tégedet nem vádoltalak, senkit se vádoltam, csupán egy nagy, újabb próbát láttam a magam részére. Hiszen én már a próbákból úgy ki vettem a részt az életben, hogy igazán megeléghetné a Gondviselő is. Később már magam se vádoltam, mert éreztem, hogy egy külső, rajtam kívül álló erő működik, hajt engem. Fájt rágondolnom, hogy nem-e egy csalfa álom az egész, hogy felemelve, majd annál erősebben sújtson le a porba. Éreztem, hogy nem vagyok szabad, hozzád vagyok láncolva, de abba már nem voltam biztos, hogy ez a lánc viszont fűz-e hozzám Valakit? Ne sértődj édes Erzsikém, de méltó volt, hogy mindenik levellemnek tartalmából „előtör”-t az aggodalom. Hogyne tört volna, amikor az én kis Mennyasszonyom még idáig soh’ se nyilatkozott. Boldogan elkönyvelte az én ragaszkodásomat, de még idáig kézzel fogható bizonyosságot nem nyújtott nekem. Idáig én csak áltattam magamat, hogy szeretsz, de nem voltam meggyőződve róla s meggyőződésemet még inkább lazította az ész. Utóbbi leveledből kiéreztem a lelki küzdelmet, vívódást, de nem az ehhez feltétlenül szükségeltető világos, öntudatos, előrelátó nemes elszántságot. Volt valami ugyan, ami erre célzott, de mély homály fődte az egészet.

Most szolgáltatád, amit vártam: „bánt, hogy belőlem is folyton előretör az aggodalom”. Csakhogy ennyit megérhettem, mert érzem, hogy engemet igazán sértene, ha még kételkedni is merésznél igazi, becsületes vonzalmamban. Ha már itt állunk édes Erzsikém, akkor aztán legyen vége minden töprengésünknek, vívódásunknak, mert jó úton haladunk. A hetek, a hónapok akadályt nem képeznek s holmi apróságok a kapcsolatot meg nem lazíthatják. Látod édesem, ez a boldogság alapja: feltétlen szeretet és feltétlen bizalom. Ez aztán mindent kiegyenlít. Eloszlatja a korból, gyengeségből, gyarlóságból folyó akadályokat s megérteti a komoly feladatokat és elhatározásokat. Eddig boldog, nyugodt voltam, de most már tele vagyok bizonyosságokkal is, hogy valóban megkaptam az elvesztett szerelmemet, akiért élnem élvezet, gyönyör.

Ami pedig a köztünk levő akadályokat illetik, édes Erzsikém, azok rám nézve kellemesek és gyönyörűségesek. Hidd meg nekem, hogy semmi olyan fájó érzést bennem nem keltett volna, mint az, ha otlétem alkalmával édes apa öllel fogadott volna. Az a társadalmi udvariasságba burkolt rideg magatartás, melyet egész otlétem alkalmával kiéreztem /: mert édesem én mindent nagyon könnyen megérzek és látok:/ jól esett a lelkemnek, mert arról győzött meg, hogy az az édes apa Téged erősen szeret. Jobban, mint most a környezetében fiatalos fővel Te még fel is foghatnád. S itt hidd meg nekem, hogy nem filosofhalok, hanem az életről beszélek. Nemcsak ott melletted ismétlődnek meg azok a redőbe menő tekintetek, hanem Pákéban is. Ott az én öreg, 70 éves édes anyám aki a Hozzád intézett első /szerdán/ levellemmel egyidőben kapta a hírt, szintén könnyez, töpreng, aggódik miattad. Imádkozik., kételkedik stb. , mert félti a fiát, unokáit a jövőtől. Hogyne féltene, hiszen csak a fiát ismeri, de nem azt, kit a fia szívéhez ölel. Nem azért töpreng, mert Rád haragudnék, hiszen ennek még a feltételezése is ostobaság, hanem mert nem tudja, hogy ki lakozik Benned. Édes apa, édes anya se gyűlöl engem, hiszen én nekik nem vétettem, hanem attól félnek, hogy Erzsikéjüknek nem tudom azt biztosítani 5 gyermekem mellett, amire ők várnak.

Jegyezd meg édesem, mert ez nekem egy mély tapasztalatom, hogy a mi boldogságunknak ettől a két, most töprengő szülői szeretetből kell kiindulni s igazán boldogok csak úgy leszünk, ha mindkét félről az öregek is örvendhetnek azon. Légy nyugodt édes Erzsikém, hogy se a stafíringod nem szenved hiányt, se az a szülei szeretet nem lesz fukar semmiben hozzád, csak arra a bizonyosságra áhítozik, ami után valamennyi tisztességes szülő sóhajtozik. Nem elég nekik, hogy tudják azt, hogy én nem vagyok kártyás, részeges, kicsapongó, haszontalan fráter, még az sem elég, hogy látják az irántad való szeretetemet, hanem azt is akarják még látni, hogy elég képességem van-e ahhoz, hogy az 5 gyermek mellett tudjam biztosítani Neked azt a helyet, ahol becsületesen meg is állhass.

A Te lépésed édes Erzsikém nem olyan vakmerő, hogy azt mások boldogan ne követték volna a múltban, a jelenben s ne követnék a jövőben. Minden csak attól függ, hogy ki követi és milyen elhatározással. Egy olyan lelki elhatározás és egy olyan erős eltökélés, aminőről utolsó leveled bizonyosságot tesz, nem felületesség és nem meggondolatlanság. Egy igaz, komoly, nemes lépés. Csak most már a férfi is szükségeltetik annak a megértéséhez. Én édesem, mint már mondtam, a dolgokkal tisztában vagyok. Soha azt meg nem engedem, hogy a leányaid a fejednél túllássanak. Én szigorú vagyok hozzájuk s még szigorúbb leszek, ahol kell, mert az a célom, hogy Te légy a kedvesebb Nekik. Csak tudd szeretni válogatás nélkül. Eszembe jut, hogy Hélyyasfalván a pap, akit egy évig helyettesítettem, szintén 5 gyermek mellé házasodott. Becsületes anya volt s most, amikor a menekülés mindenéből kifosztotta, nem az édesanyjánál, testvéreinél, hanem a „mostoha” leányainál találja jól magát évekig. Aranyosegerbegyen a papom leányát a gyéresi patikus vette el 2 leány mellé. Az asszony 26 éves, a férj 52 éves s mi lett belőle: A vegyes gyermekek dacára a lányával a legjobb barátnő volt, a férjhezmentet mindegyre látogatta, s most özvegyen az egyik lányával él vagyonszövetségben. S még ennél nehezebb példákat is tudok, ahol a dolog szépen sikerült, de ezeknél a nő is, a férfi is önzetlenül s előrelátó okossággal teljesítette kötelességét. Oh de egészen kezdő házasság is hány van szerencsétlen!

Légy hát nyugodt édes Erzsikém, én hozzád hűséges leszek mindvégig, benned is teljességgel megbízom s többé leveleimből aggodalmat nem olvasol, mert immár nem is létezik. Alig várom, hogy édes anyámtól is kapjak választ, hogy mint érinti a hír. Meglepődik bizonyára, mert készületlenül találta. Az Irénke anyjának, „Mamának” is írtam, nehogy más oldalról jusson a fülükbe. Szóval egész Erdély hírül vette már a hírt. Most hát édes Erzsikém az lesz a mi feladatunk, hogy komoly elszántságunkkal igyekezzünk megnyugtatni az értünk aggódó szülei szíveket. Ha az 5 leánykát titokba meglátnák, vagy édes apa egy tájékozó utazást tenne, mindjárt másképpen beszélne, illetve gondolkodna.

Légy hát elkészülve édesem arra, hogy olyan szépen rendbe jő minden. Az előbbi levelem is hozzájárul bizonyára ehhez. Nézd, én nem akarom, hogy tépett szívektől válj el, sőt azon munkálkodom állandóan, hogy a harmónia mindig meglegyen. Aztán az én édes anyám felől nyugodt lehetsz, mert ő boldog lesz, ha látja a nemes igyekezetedet. Sárrikát is, Irénkét is nagyon szerette s azok is szerették őt. Csak az öregeket meg kell értsük, s én olyan nyugodt vagyok afelől, hogy édes apa is és édes anya is rövid időn belül úgy fognak engem szeretni, mint épen Tégedet s az enyémeke Tégedet viszont.

Tehát alkudnunk kell édes kis Huncutkám. Jó, ebbe is belemegyek, de felettébb aztán ne alkudjatok Ti se. Addig pedig rendezgetem a dolgokat, hogy a kicsi tiszteletes asszony ne akadjon fenn a konyhaművészet dolgában. Ilyenformán a héten az egyik disznót levágatom s valahogyan elkészítjük a tölteléket is, mert már nincs mit főznöm. Zsuzsiék is nagyon várják a családi ünnepet, hogy fület ehessenek. Gondoskodni fogok, hogy a bödönök megteljenek s legyen szalonna, sonka stb. Egyéb is van. Paradicsom van még 36 liter, egy 6 literes cseresznye dunsztos, ribizli cukorban és

vízben, 1 üveg szilva, kevés befőtt, lequar. Káposztát egy káddal sóztam s már érófélben van. Egy pár üveg vaját is olvasztottam s legalább 3 literre ki tudom pótolni, hogy téstát süthess. Májvirág is van 32 drb. amelyből közbe-közbe – változatosság kedvéért, vágatsz le. Levelem megszakitva, épen most vevék 4 liter ecsempecset, de nem tudom, hogy holnap hogyan fog sikerülni a kifőzése, mert nem gyakoroltam s cukrot is csupán ½ kgr-ot tudok hozzátenni. Ha bizony savanyú lesz és gyenge, be sem várom az érkezésed, s feleszik az apróságok.

No de már mindennél többet ér a két kép, amely jól sikerült. Csupán azt sajnálom, hogy nem viszonzozhatom. Majd aztán együtt levétejük magunkat. Az itthoniak elmenekültek s Udvarhelyről el akartam hozni, de az fiatalok s még attól féltem, hogy aztán később nagy lesz a csalódása a kis huncutomnak. Egyet megállapítottam tüstént, s ez az, hogy nagyon alkalmas vagy a fényképezőgép elé. Akár mintha szállanál, úgy nézel ki. Zsuzsi rögtön megállapította, hogy már ezt az anyukát ő szeretni fogja, mert szép. Meg is csókolta mindjárt. Érdekes ugyanis, hogy a mikor Irénke után mentem, Feri bácsinak ezt mondta: Ha apuka csúf anyukát hoz, nem megyek haza. Huncut kis leány az a Zsuzsi, majd meglátod, hogy tud hízelegni, mint egy kis macska. Olyan boldog vagyok ezeknek a birtokában s Te kíváncsi vagy, hogy a kettő közül melyiket szeretem. A feleletet eltaláltad: mind a kettőt. Ha a Huncutot nézem, ez azzal bíztat: Ne félj Miska, mert az aggodalmaidat, gondjaidat, életkeserűségedet lesz aki eloszlassa. Sárkának volt meg ez a mosolygós tekintete, amelyért a falusiak is úgy kedvelték. Tudott ez mindenkinek ragyogni. Ez a huncut Erzsike fogja meghódítani azokat a székely asszonyokat, akiknek ő lesz feje s ez által emelni fogja a házuk tekintélyét. A komoly kép ezt mondja: Nézd Miska, kit adott az Isten Neked. Itt van egy komoly nő, aki átérzi hivatásodat, terhedet, hivatalodat, mindenedet s megért Tégedet. A huncut Erzsikét az irodából kijövet pillantottam meg s mindjárt meg is zavarta elveimet. A komoly Erzsike a sétatérén mutatkozott be, a hol már én tisztában voltam magammal. A kettő egymáshoz hozzátartozik egymást kiegészíti, teszi az én ideálokat. Mili írja gratuláló levelében: Szívemből kívánom édes Miska komám, hogy boldogok legyetek / de hiszen ez másképp nem is lehet / s ha néha-néha összevesztek, ne szidjatok engemet, mert bizony Isten ezt nem én csináltam, hanem a csillagokban készült így.” Valóban úgy van Ámen. Te is akarsz úgy-e?

Édes apáékat a nevemben kérd fel, hogy ne nézzenek már idegennek s minden szándékukat megértem s olyan jól összeférünk egymással, hogy nem is gondolják. Emberrel van dolguk és nem piócával, aki számot tud vetni mindennel. Én az én Erzsikémet nem azért hozom el, hogy kettős gazdaságot vigyünk s ha belépett ide, minden az övé és soh'se fogja tőlem hallani, no eredj haza ezért meg azért. Mint előbbi levelemben bőven leírtam, vessetek hát számot mindennel s írjátok meg, hogy mi legyen hát az utolsó terminus. Én már most elmegyek ünnep utánra, de ti is vegyétek számba, hogy a hallgatás ok nélkül csak a kettőnk kárára megyen.

Kedden reggel bánatos fővel Udvarhelyre mentem. A boltban /: Két testvér: Berci és Feri kereskedők, Ilona Ferivel közös háztartást vezet, nála van a két leányka, az leánya Ilus, a jelöltje; Mici a Berci felesége, Szócs Tibi néne:/ már Berci testvér meginterjúvult, mire Feri is csatlakozott hozzá, de sokáig nem folytathattam, mert sok volt a vevő. A dolog vége az lett, hogy Feri testvér rögtön kiment a piacra s megvett egy nyulat s ott kellett maradjak vacsorára. Mind összegyűltünk hát családiasan, s mit gondolsz édesem, hogy kiről folyt a diskurzus? Mindent a mentére hagytam, hogy élvezhessek. Az eljegyzésről se szóltam. S milyen a leány! Ilus mindjárt észrevette, hogy a gyűrű keskenyebb. No lett erre nagy derűtség. Feri rögtön 4 üveg leánykát hozatott a pincéből s ittunk az egészségedre. Annyira mentünk, hogy a megszólítások is napirendre kerültek. Ilona, Mili azon viccelődtek, hogy miképp is szólíthatod őket. /Ilona 45 éves, Mili 39 /. Hát egyszerű mondám: Ilona néni, Mici néni s kárptólásul pedig Ilus / ifjabb náladnál 3 hó 13 nappal/ Erzsike néneinek fogja szólítani. Ez azonban

Micinek sehogy se smakkolt, mert ő mindig fiatalabb szeretne lenni. azonban már jó előre lereferált Rólad s olyan képedet adta, amilyennek én is ismerlek. Karácsonyra már le is akartak szánkázni, hogy megismerjenek, mert azt sehogy se akarták megérteni, hogy fényképet nem hoztam Tőled. A legjobb reménnyel várnak valamennyien s mihelyt láthatnak, igazi szeretettel fogadnak s ölelnek keblükre. Bizony ők is várják, hogy részpartra jussak immár. Te Erzsikém, olyan szépnek látom én a mi jövőnket. Magam előtt lebegsz, amint a házi ruháskáidban járkálsz egyik szobából a másikba, rendezkedsz, intézkedel, a lányaidat irányítod, tisztán, csinosan járatod, az Uradat pedig gyönyörködteted s tette serkented jóságoddal. Az anyagiak is rendbe jönnek lassacskán s nélkülözniük se kell olyan rettenetesen. Sok apró cseprő dolgod lesz édesem, de látni fogod azt is, hogy mindent nem fogok a nyakadba várni, hanem támogatásodra sietek s megértelek Tégedet. A mostani leányt fogom valószínűleg megmarasztani, de a szolgálcskát nem. Magdinak minden szükségletéről már három év óta Feri bácsi gondoskodik s 4-ről mi is fogunk valahogyan gondoskodni. Én úgy képzelem az egész helyzetet, hogy idő folytán köztetek olyan édes testvéri viszonyféle fog kifejlődni a leányaiddal. Egyel légy tisztában s ez az, hogy nincsenek elrontva s az enyémeik soh'se fognak ültetni, sőt Ilona, akivel legtöbbet érintkeznek, nagyon szigorú hozzájuk.

Ödön sógorral is kedden találkoztam, de nem szólottam az egész dologról neki. Rózi szívemet akarom meglepni vele az első találka alkalmával, ami a napokban biztosan meglesz az én házamnál.

No látod édesem, annak a kevés tésztának milyen jó hatása van! Könnyű a gyermeki lelket megtalálni, csak önzetlenség és jó akarat kell hozzá. Hisz elmondtam az én mostoha apám helyzetét is, ahogyan én ezt a szót „mostoha” gyűlölöm s a házamnál még a hangját se akarom hallani. Utálatos és hazug. A papír már fogyófélben van s azon veszem észre, hogy még keveset írtam, de hagyom a jövőre. Az iskolák ügye most a legválságosabb s félek attól, hogy Gyöngyike egy szép napon megszűnik ref. tanítónő lenni Berétén. Biztosítsd az államtitkár urat, hogy a székely akar tanulni s én jó tanítvány leszek, csak attól félek, hogy a Mester számárnak fogja találni a Nebulót. Mire levelem odaér, bizonyára Te se lész már kopogtató a műhelyben. Az édes anya kezeit, édes apát, a testvéreket és Tégedet édes kis Menyasszonykám számtalanszor öllelek, csókollak a Te

sírig hű Miskád

Írd meg az édes apa keresztnévét. Nem tudom Kálmán e vagy László vagy valami más. Zsuzsi: Apuka az anyukát csókolom. Piri: nem mert én csókolom s így tovább. A kép rendkívül imponál.

Ha Milinek írsz, egyenesen komámasszonynak szólítsd, mert tetszeni fog. Úgy látszik az ő dolga se akar dűlőre jutni. Szinte félek, hogy nem is sikerül ez. Kár érte.

1920.XII.2-án

Édes, drága Erzsikém!

Pár perccel ezelőtt megkaptam a kedves leveledet a fényképpel és avval a nagy örömhírt. Ó miért nem vagy itt, akkor megcsókolhatnám az én drága jó Erzsikémet és nem is szólnék sokat, úgy is megértenénk egymást –így pedig írnom kell és- na de az most mellékes úgy-e, ha a helyesírás is elégtelen, az örömem végtelenül. Látod, igazam volt, mikor mondtam, hogy: légy türelmes, az biztos, hogy nem vársz-e hiába az igazi csak még nem jött! Tudtam én azt mindig! S' én oly' jól megértelek egy cseppet se csodálkozom. S avval, hogy vajon mit szólnak az emberek, avval már igazán nem kel törődni. Anyám is nagyon örül, ő is, én is a leges-legjobbát kíván Neked, és hogy mindig olyan boldog maradj mint most vagy!

De valamiben tévedsz! Most már igazán Te vagy a boldogabb, hiszen, Ti együtt vagytok sokszor, bennünket pedig elválaszt a távolság. Most már megértheted a vágyainkat, most, ha szeretsz, mondhatom, hogy nagyon fáj. Úgy volt, hogy Franci karácsonykor jön, és nem lehet, nem kapja az oláh vízumot, mivel Berlinben nincs román követség. Ha csak lehet, eljön húsvétkor, és nyáron én megyek egy pár hétre Münchenbe a szüleimhez. Úgy örülök már, de az ember tervez, Isten végez ki tudja mi vár reánk a jövőben. De az biztos, hogy halálig hűek maradunk egymáshoz és ez a meggyőződés nagyon erősít.

Most jut eszembe, hogy a szép képet még nem köszöntem meg. Nagyon örvendtem neki s be fogom ráháztatni mivel olyan szép -nem igen szép, az megint tévedés- én nagyon természetesnek találom. Igaz -majdnem elfelejtettem, hogy sokszor üdvözöl, nagyon örvendett mikor írtam, hogy itt voltál és emlékszel reá. Ő is nagyon jól emlékszik a vingárdi vasárnap-délutánra!

Most zárom a leveletem, mert mindjárt 2 óra és csütörtök, tehát délután is megyek az iskolába.

Mégegyszer minden jót, és írd meg mielőbb többet.
Én is szorgalmasabb leszek ezután.

Szeretettel csókol Pirikével együtt

A Te

Édes kis Huncutkám! Képzeld csak mi történt! A tegnap este 8 órakor csendesen olvasgatam „Iván Hedir: A Rejtelmes India felé” című munkát s hát kapucsikorgás s állit be a peteki kollega, ki búzát őrletni jött a malomba / itt van a vidék legjobb malma/. Rögtön megvacsoráztattam s elkezdünk beszélgetni bor nélkül egész hajnali 3 óráig. Ekkor elszundítottunk, de 1 óra múlva mindjárt kelnem kellett, mert disznót ölettem, mivel a kis Huncutkám alkudozni kezdett a terminusban s addig bizony igen hosszú böjt lett volna Zsuzskóéknak s a törökbúza se igen engedte a hosszú várakozást. Olyan drukk előtt állottam, mint a diák az érettségikor. Szerencsésen átestem és jól sikerült minden. Két asszonyt hivattam s az én intentiáim szerint este 5 órára mindennel készen lettem. Egy kis süldő volt, de nagyon szép szalonnát adott, zsír lett 15 liternyi, a kolbász, a véres, májas olyan jó, hogy még Te is gusztussal fogyasztanád. Eleget próbáltam, hogy valamiképpen ide varázsoljalak, de a fénykép nem mozdult meg, csak mosolygott. Mind azt hajtogatta: Rajta Miskám rajta, próbáld csak mi az a gazdaasszonyság, s tanuld meg ebből aztán, hogy miképp kell megbecsülnöd a te kicsi Huncutkádat, amikor dirigálja a te háztartásodat. És én olyan boldog voltam. Elém varázsolódott a kép, hogy milyen jól is leszünk mi majd. Kapok egy ügyes kis asszonykát, aki mindent úgy elrendezget, mint a Sáríka, s én csak gyönyörködöm s neki segélgetek. Úgy fog minden menni, mint a karikacsapás. Este 6 órakor megvacsoráztunk s hogy rögtön ne feküdjem le, elkezdtem pasziánszozni. Szentelenkedett a kártya s mérgemben elővettem a levélkédet, de a szemem koppant le. Hát a végére jutok s olvasom: ½ 12 óra s körülöttem minden csendes stb.! Hát ez a leányka ilyenkor irt Nekem! No akkor ugyan nem szégyenit meg. Megmutatom, hogy én ennyi virrasztás és munka után is írok neki. Így született meg ez a levél.

S képzeld édes kis Huncutkám, minden álom kiszaladt a szememből. Úgy nevezs a képről rám s valóban beszélgetsz is állandóan. Folyton úgy biztatsz, kedélyeskedel, hogy szinte feledem a sok bajt és kellemetlenséget, amit a helyzet hoz magával. Valóban Rád van szükségem s minél tovább telik az idő, annál törpébbnek látom azokat az aggodalmakat, a miket édes apa táplál a mi jövőnket illetőleg. Hiszen itt tulajdonképpen csak egy lehetne, amin ő is fennakadhatna s ez a Te képességed. Ő pedig Téged igazán ismerhet. Tudhatná, hogy Te egy ilyen háztájat képes vagy-e vezetni. Hiszen nem nevelt skatulyában s mint láttam, a szakácsné, szolgáló, belőletek telik ki s azt pedig onnan is megtudhatja, hogy Sáríka se volt magára hagyva s nem volt pokol a helyzete. Azt is láthatja, hogy szeretlek s belőled is kiolvashat valamit s akkor mit gondolkozik? Látom, hogy már ő is enged s azt a terminust ünnep utánra biztosan ki is tűzitek. Siessetek is édesem, mert már a keresztlevelem is megérkezett s ha sokáig itt ül, a papír megsárgul s ez a mai világban rettenetesen nagy kár.

Azonban édes kis Huncutkám áttérek arra, amiből élni fogunk, vallván azt a nézetet, hogy a legédesebb csók is megkeseredik, ha beköszönt az ínség.

A lequar főzés a legjobban sikerült. A mai disznóölés után megállapítottam, hogy ha még kettőt megöletek, akkor bőven elég lesz a zsírod, mert az újhoz tavasz előtt nem kell hozzányúlnod s szalonnán felül 50 literen túl lesz az új. Egyet ilyenformán minél előbb eladok, hogy valami pénz is jöjjön a házhoz. Fizetésem is van még hátralékban, 1800 lei s ilyenformán ki tudjuk várni már azt az időt, amikor az államségélyek is folyósítódni fognak. A leánykák is a főbb dolgokkal fel vannak szerelve annyira, hogy nem kell attól irtóznod, hogy a rongy szaladni fog utánuk. Egyebeket is, ha eljössz, úgy el tudunk intézgetni ketten, hogy amikor az öregek majd betoppannak hozzánk, jól fogják érezni magukat.

Tudod édes kis Huncutkám, hogy a képedből mit olvasok ki állandóan? Megírjam-e? Egészen kizártnak tartom, hogy abba a mosolygós lélekbe az ördög még be is bújhatna. Tudod mi az az ördög? A „mostohaanya”. Olyan szép kép lebeg folyton

előttem. Látom, amint azok a kicsinyek futnak utánod s ha nőnek, mint báloztok majd együtt s ha kiszállnak, miképp látogatjuk őket és viszont. Egy sincs köztük durva, neveletlen, és úgy várnak valamennyien. Ha megyek az ebédlőbe Zsuzskó mosolyogva mindig jó utánam s mondja: Én tudom, hogy Apuka mért ment ide. Miért? Azért, hogy az Anyuka képit megnézzé. Mutassa meg nekem is. Itt van hát már köztünk a képed és a lelked s csupán azt várjuk, hogy immár testet is öltjön az.

Tudod édes kis Huncutkám, hogy rettenetes változáson mentem át? Rémm kezdtem unni a gazdasszonykodást, mert érzem, hogy csak egy utálatos kontár vagyok benne. Jönni fog az igazi, a csendes, a zajtalan. Mert képzeld csak, fene egy elveim vannak. Én azt az asszonyt sohasem szerettem, aki munka közben folyton lökdösi a székeket a nagy sietségben. Bennetek éppen azt szerettem, hogy csendesek vagytok. Pirike eddig már Márk Mihálynénak szólít bizonyára Tégedet. Úgy látszik, hogy ő legelőrelátóbb az egész háznál.

Még egy nagy dolgon kell átesnem a napokban kis Huncutkám! Őrletnem kell s ez egy nagy dolog a rettenetes zsúfoltság miatt. A múltkor a leánykák részére is éjfél után őrlettem. Abban azonban nyugodt lehet az én kis Huncutkám, hogy lenni fog mindenféle lisztje, amikor ideérkezik, s nem kell sokat gondolkozzék felette: miből süssek tésztát stb.

Azt hiszem, hogy az iskola se fog megnyitni az irodában, mert olyan szellő lebeg, hogy a tanítóink a napokban állami szolgálatba állanak. Mégis csak fut a talaj a lábunk alatt. Most pedig arra kérlek Édesem, hogy készülj, készülj és harmadszor is készülj, mert a Te Miskád fene egy erőszakos ember s jó dolog, ha igyekezel vele minél okosabban megegyezni. De már a papír is fogyogat, a pupilláim is nehezednek s búcsút veszek Tőled drága kis Erzsikém. Szárnyalj, bízzál, reménykedjél, nem hagy el az Isten. Készítsd magad a legnagyobb próbára: Megmutatom, hogy okosan cselekedtem, mikor azt mondtam: Gyere vegyük meg a gyűrűket. Mégis Huncut vagy Te Erzsikém! Számtalanszor ölel, csókol a Te sírig hű Miskád és leányaid.

Kézcsók, üdvözet és csók valamennyinek!

Hát a gyűrűd most szebben ragyog-e? A komámasszony írt-e?

Erzsikém drágám! Jól szimatolt leveled szerencsésen beérkezett a tegnap, lévén hétfő, szerda, szombat a postakihordó nap. Épen jókor jött, mert a legnagyobb lelki benyomások alatt állottam. Egészen leverten jártam, keltem a szobámban, mert az volt az a nap, amelyen a le nem esküdt s eddig kitartott tanítóink is szolgálatba jelentkeztek. Az Isten tudja, hogy mi lesz ezután. Én egyikre se hajítnék követ, sőt még el sem ítélem egyiket se, mert elvégre ők is családos emberek s ha már 70% beállott, ők továbbra nem nélkülözhetnek, de mégis. Tudod mi fáj a legjobban? Az, hogy az utolsó frontot is elveszítettük, mert hogy lesz-e alkalom többé arra, hogy az erdélyi magyarság még egyszer a kezébe vehesse a népnevelés ügyét, a sötét homályban lebeg s inkább nem, mint igen. Talál-e módot, alkalmat az egyházi hatóság arra, hogy valamely úton továbbra is fenntartsa iskoláit és embereket, akikkel fenntartsa, még nem tudom. Annyi bizonyos, hogy én a legreménytelenebbnek látom a jövőt s ennél súlyosabb veszteséget a forradalom után még nem értünk. Rendre-rendre minden talaj kisikul a lábunk alól. Most a bejelentkezett tanítók helyzete is válságos. Helyben szeretnének maradni, de a román állam is nevezett ki már, úgy hogy 3 helyett most 6 van. Melyik 3 marad, az is kétséges és hogy a függő kérdések is, hogy oldódnak meg, az is ismeretlen. Egyet tudok, s ez az, hogy nekem rém előrelátónak, és tapintatosnak kell lennem, hanem még sok kellemetlenség is zúdulhat a nyakamba. Nehéz idők, nehéz körülmények!

És ebben a lelkiállapotban felemelőleg hatott kedves levélkéd. Olyan jól jött meleg vonzalmad. Szinte mellettem valál testileg is, s úgy jött, hogy teljesen megértesz. Írod, hogy fáj neked még a gondolata is annak, hogy oly sokat fedeztem fel benned és majd nem tudod azt szolgáltatni. Ne félj Erzsikém! nem-kívánok lehetetlent. Nem vagyok én kezdő ember s nem járok a felhőkben. Én már igen ismerem az életet s talán jobban, mint sok más, aki késő vénséget is élt. Azt is tudom, hogy mi a boldogság s még jobban, hogy mi annak a feltétele. Nem várom és nem hiszem, hogy gyarlóságaid ne lennének. Tudod mit várok és mit ismertem fel benned? és mi az a sok? Szeretsz és feltétlenül megbízol bennem. Én is szeretlek s feltétlenül bízom Benned. Ez az egész és semmi egyéb. Ebből kiindulva Te is keresed, amivel az én jövőmet és boldogságomat munkálhatod és viszont. Ha feltétlenül megbízol, soh' se tudhatod, hogy mi verhet éket közénk, sőt a gyarlóságaimat is igyekszel megérteni s ellensúlyozni és viszont. Megértjük a jóllétet és a nyomorúságot s érdekeinket úgy korlátozzuk, hogy a jövőre is tekintsünk. Ha le kell is sok mindenről mondanunk, kölcsönösen megtesszük, mert házunk csendje, derűje, jövője ezt megkívánja. Te Erzsikém be fogsz vállalni, mert nem akármilyen piszkos aduból dugtad ki a fejedet s én is meg foglak érteni, mert én sem akárki vagyok. Amiképpen én nem szégyellek Tégedet, úgy Neked se lesz soha okod engem semmi tekintetben szégyellened. Édes apám a mikor édes anyámat elvette, a szülei annyira megharagudtak reá, hogy évekig a házához se jártak, sőt vagyoniilag is megrövidítették, mivel fiatalabb parti lett volna, s mégis ma is azt mondja édes anyám, hogy soh' se bánta meg a lépését. S tényleg a 4 sógor között apám volt a legfőbb, kora dacára is. Hiszen elvégre köztünk nem is annyira a 16 év, hanem az 5 gyermek jöhet akadály számba, de ebben a tekintetben is nyugodt vagyok teljesen, mert farizeusi vonásokat nem fedeztem fel benned. Nyugtasd meg hát magad drága kis Huncutkám, hogy a Te Miskád nem kíván emberfölötti dolgot, csak azt kívánja, hogy a saját és az én boldogságomat munkáljad. Meg is lesz ez, szentül tudom, mert az Isten nem hagyja el a benne bízókat.

A munkabíró képességed se aggasszon Tégedet, mert itt sem lesz baj, csak lássam, hogy megvan a jóakarát. Nem vagyok én fiatal ember, hogy olyan hazugságokat döngöcséljek a füledbe: nem engedlek a konyhába, nem kelsz fel 10 óráig, nyáron elküldelek a Balatonra stb. Neked bizony a konyhára kell menj, mert én soha

életemben nem ettem meg, amit a piszkos szolgáló kamatyolt, fel is kell kelned, ha a háztartás úgy kívánja, rendben kell mindent tartás s olyan ügyesen kell mindened álljon, hogy bármikor érkezhessék is meg akármilyen földi nagyság, ne kelljen megszégyellned magad. Tisztán kell járj, s környezeteknek is tisztának kell lennie s a gyermekekre is gondot kell viselj. Szóval mindent várok, amit egy tisztességes, rendes háziasszonytól várni kell, de megértelek s lehetetlent nem kívánok, mindenben oldalad mellett állok, házföldet nem saroltatok, szobát nem meszeltetek, a patakra mosni nem küldelek, szóval olyan munkát, ami nem neked való nemcsak hogy nem kívánok, de nem is engedek.

Igen kicsi Huncutkám értsd meg jól, hogy a Te Miskádban reálisság is jókora nagy adag van, mert azt tartja, hogy soh' se szabad mindent megenni s felhasználni, mert holnap is van. Igen édesem nem csak a jelent nézzük, hanem a jövőt is, mert azt nem szeretném, hogy gondatlanságunk miatt egykoron el legyünk esve a halálom után holmi cselédi sors várjon rád. No de ezt minek is mondom, hiszen Te olyan háznak vagy a sarja, ahol a takarékoság és előrelátás volt az irányadó s hozod is magaddal. Íme ez vagyok, ezt várom s utolsó leveledben ezt vallod, ezt ígérted édesem s hát akkor kell-e még egyéb a próbánál? Nem. Majd az Isten megsegít, hogy rendre rendre egymással szemben mindezeket be is válthassuk és be is bizonyíthassuk édes kis Erzsikém.

Ami a stafírungod dolgát illeti, köszönöm, hogy nyíltan megírtad, amit akartok csinálni. Nincs itt semmi takarni való s legjobb a teljes őszinteség. Elvégre már ott állunk, hogy palástolni valónk nincsen s édes apáék is a leghelyesebben teszik, ha minden szándékukat teljes őszinteséggel közlik. Na aztán még Veled szemben is tudok engedékenykedni s készségesen beleegyezem abba, hogy halasszuk az esküvőt január közepére / jan. 16-28 között egy általad választandó napra/, de azt határozottan kikötöm, hogy többé az irodába be ne lépj, mert annyi felé nem lehet szolgálni. Aztán vegyük a dolgot komolyan s ne helyezkedjünk olyan alapokra, hogy hátha kiábrándulás lesz, s akkor jó lesz az állás. Itt már túl vagyunk azon a ponton s még akkor is, ha az az „ígyebbultevés” be is következett volna / t i. a kérőt udvariasan a szülők elutasították volna/ és túl lennénk. Ebből, ha az Isten is úgy akarja, már házasság lesz s vessük össze minden erőnket, hogy minél jobb legyen.

Neked pedig drága kicsi Huncutkám azt mondandó vagyok, hogy vigyázz magadra s ha úgy el találod dolgozni és monogramozni magad, mint szegény Sárka tette volt annak idején, baj lesz Kréta körül. S erősen ne aggódj a matrac hiány miatt se, mert se kupac deszkára, se szalmazsákra nem foglak fektetni. Ha azok a paplannak valók se érkeznének be, akkor se dülne össze a torony, mert majd később nyugodtan elkészítenénk s aztán úgyse tesszük ki a kirakatba, hogy most mit hozol magaddal. Pirikével közbe-közbe egy-egy nagyot sétáljatok s bizonyára ő is segíteni fog neked. A kis kenyérpusztító úgyis már Agyagfalván érzi magát. Jó is lesz majd fürdővendégnek. Végzem is levelem, mert a Tanító viszi a postára. Számtalanszor ölel csókol

hűséges Miskád

Üdv mindnyájatoknak.

Drága kicsi Huncutkám! Az édes apához intézett levelemet légy jó és szolgátsd át neki. Remélem olvasatlanul hagyod?! S végül bocsáss meg, hogy a IV-ik levélben az utóbbi leveledre nem válaszoltam, de lezártam, hogy hirtelen elküldhessem s így egy nappal hamarabb olvashattad. De visszatérek, mert egypár olyan kedves megnyilatkozás van benne, hogy nem hagyhatom megjegyzés nélkül. „A Te kis leányaidnak, ha Isten is úgy akarja, könnyű lesz a sorsuk, mert ott lesz a te Erzsikéd.” El sem képzeled, hogy milyen jól esik ez nekem, hiszen ezzel az érzéssel még a fenevadat is meg lehet szelídíteni. Az Isten is és Te is akarjad édes kicsi Huncutkám, mert akkor igazán boldogok leszünk.

Mi az, a féltékenység ébreded benned? Vigyázz kicsi Huncutom, nehogy bennem ébredjen fel az ördög, mert minden idősebb férfi félti a fiatal feleségét. No látod, itt is van egy elmondani valóm. Nincs utálatosabb valami a házasetben, mint ez. Mennyi boldogságot tör össze s mégis céltalan, mert eredményre nem vezet s ahol ok van reá, azon csak a szétválás segíthet. Látod mi Sárikával úgy éltünk, hogy soha még meg se gondolta egyik se. Igaz, nem volt oka egyiknek se reá. Nehogy azt hidd, hogy ez a vidék is ment attól. Korántsem, csak hogy itt másképp bánnak el vele. Ép ma egy hete a bögöziék alaposan elpufolták a tiszteletes asszonyt, míg a nyáron a bikafalvinak el kellett mennie más vidékre.

Csudálkozol azon, hogy a háztűznéző a gyűrűről nem sejtettette, s a kis Zsuzsi nem locsogta el. Csudálatos, de így van. Gyűrűm addig is volt s így nem tűnhetett fel és Zsuzsi annyira szófogadó, hogy csupán azt locsogja el, amit nem tiltok. A mi dolgunk pedig még meghitt családi ügy s a kis huncut csak úgy titokban súgja: apuka tudják, hogy jó anyuka, mert a szolgálta, sokat hordja a levelet s már a kórusban is beszélnek.

Érdekes eset történt ma Zsuzsival. Átment Viola tanítóékhöz, akinek a leánya 12 éves, tehát hozzá nagy. Délben, amikor Mogyorósról hazajöttem, azzal fogad: Apukám többet nem megyek Viola Sárikáékhoz. Miért édesem? Azért mert amikor még a templomban az elsőt prédikálták, azt mondta Sárika, hogy menjek haza, mert ebédelünk. Látja, ezt azért mondta nekem, mert nem kellek neki. Kell-e ennél helyesebb logika?

Hanem azt már aztán rendkívül szeretem, amikor az én kis Huncutom még álmában is felénk jár. Gyere is édesem, mert meglátod, hogy nem fogsz csalódnani. A képed itt van s állandó szemlélet tárgya s különösen a Huncut Erzsike kacsingat felém állandóan.

A doktor bácsi cseppjeit csak szedegessed türelmesen, de annak a fő orvossága a szabad levegő. A sok irodai levegő sápasztott meg édesem. Ne búsulj, majd ezen is segítünk. Lesz egy-egy nagy séta, friss méz, vaj, kellemes, szabad levegő, virágos kert, gyümölcsös árnyéka s jó nyári fürdőzés. Hanem azt a lelkedre kötöm, hogy erősen el ne varrd magad, mert Sárika is úgy kigépelte volt magát, hogy ½ év alatt jött helyre, míg Irénke egyebektől úgy lejárhatta volt magát, hogy örökké fájt szegénynek valahol.

No de az már mégis különös, hogy a V-i anyakönyvvezető ívpapíron nem tudja kiállítani a kivonatot. Látod, miért nem születél 3 évvel hamarabb, akkor Keresztata már ki is állította volna s egy kevés dolga is akadt volna. Látod én is kíváncsi vagyok, hogy a keresztet miképp érinti a hit. Még Rózsi szívemmel se találkoztam, de eddig ő bizonyára sejt.

Nagyon örülök, hogy édes anya jobban érzi magát s adja az Isten, hogy erősödjék s örvendezzen bennetek is még sokáig. Hanem aztán az édes apa tiltakozásait a kenyérpusztítást illetően figyelmen kívül hagyják, mert Piri nélkül talán még jó zöldfuszulykát se tudunk főzni mivel ő ékeskedik legjobban a gazdaasszonyi erényekben. Ej, ej kis Huncutkám, képzelem, hogy fogsz majd ágálni az új

kosztümödben? Bizonyára még Szőcs Tibinek is kerekre nyílik a szeme? No de azt már az udvarhelyi korzón feltétlenül be kell mutatni minél előbb. Ugyanis a hosszúra engedett terminus nem azt teszi, hogy hamarább ne lehetne, csak azt, hogy később nem, mert akkor tényleg hozzáfogunk a kótyavetyéléshez. Erősen lelkedre kötöm hát, hogy sokáig ne várjatok a pénzre s ha mégis csak késni akar, míg megérkeznék, gyere ide. Meglátod most édes apa is úgy felmelegedik, hogy ha közelben lennék, mindjárt megölelne. Nincs is már többé értelme a töprengésnek, mert utóvégre is kár a megváltozhatatlanba ürmöt keverni. Írsz az esküvő formalitásairól is édesem. Rendben van, ahogyan gondolod, de egy mégis kellene s ez az, hogy egy igazi boldog örömmérszékben olvadjunk össze szülők és gyermekek, mert ez szerintem az első forrása a kezdő boldogságnak. Egyéb külső ceremóniákra semmit se adok. Milike még nem is Vásárhelyről, Egyeden található fel.

Itt egy nagy közbevetés történik. Ugyanis egyet aludtam s Udvarhelyt megjártam. Bemutattam az Erzsikéket. Először is a boltban Ferit szólítottam: Gyere nézd meg, ezzel a leánnyal végigmennél-e a Kossuth utcán? s odanyújtottam a komoly Erzsikét. Úgy no, ez többet is ér, mint azok a vén sybillák. Jön erre a Huncut. Ej Te én ezt ismerem. Kihez is hasonlít? Nem tudta megmondani, de érezte, hogy ismer. Jött Berci. Tetszik, tetszik, de milyen ismerős. Mindkettőnek csak a Huncut tetszik. Megyek Ilonához. El van ragadva, a Huncutot ő is ismeri. Átszaladok Milihez. Ej, ej be tolvaj vagy. No ez nekem is tetszik, de olyan ismerős. Miska öcsém / Berci érettségis fia /, megjegyzi: Ez inkább nekem való volna, mint Misi bácsinak. Közben leadom Milinek, hogy megjött Tőled a válasz, hogy Mili néninek fogod szólítani. No de erre aztán lett harag és elpirosodás s méltatlanul fakad ki „no még csak az kellene”. S ez nekem mind olyan jól esett, hogy mindenki ismer, miképp én is ismertelek, holott soha egyik se látott. Nem próbáltam, hogy mit is ismernek ők, hadd találják ki. Tekintetben megvan az a természetes, kedélyes ragyogás, ami a Sárrikájában megvolt. Nekik ez nem jutott eszükbe, de én még nálatok megmondtam Milinek. Engem ez ejtett rabul s ez tölt el minden nyugodtsággal, hogy ebből a többinek folyni kell.

No de ha Milivel ennyit foglalkoztam, hát írjam le bővebben. Ő mint látod a Berci második felesége. A tavaszon lesz 9 éve, hogy összekeltek. Volt Bercinek 5 gyermeke: 3 fiú, 2 leány, akik már annyira felnőttek (Misi érettségizett, Berci 8 osztályos, Mancsi polgárit végzett, Lujzi 4 polgárista, Jenő I gimis.) hogy a legkisebb is gimnazista s van még 1 közös gyermekük s egy meghalt. Milit a gyermekek mind szeretik s jobban ragaszkodnak hozzá, mint az apjukhoz. Ha hibái lennének is, de ez mindent elfödne. Az igaz, hogy azok a gyermekek soha egyikünktől se hallották e kérdést: hogy bánik veletek anyátok. Itt a világon senki se sejti, hogy nem az első édes anya él s csak az ismerős tudja e formalitást. Látod a családban is van egy szép élő és a Tiedhez hasonló példa: A mienknek még jobban kell sikerülni, mert egyebekben neked több képességeid vannak, mint nekie. A korkülönbség is hasonló: 12 év /

Egy kedvességgel még szolgált a mai nap. Édes anyámtól is érkezett egy áldás: „Nyugodt vagyok, hogy feltaláltad, akire oly nagyon szükséged volt. Az Isten őt áldja meg és Tégedet segítjen meg.” Tehát még sem volt igazam, amikor aggodalmat véltem. Az édes anya elhitte, hogy az ő kedves Sárrikáját Benned megláthatja. No de Magdu is örvendett ám az anyukának s mindjárt megkérdezte: ugye édes anyuka a nyárra haza viszem engem is és elkér a Feri bácsitól? El édesem, légy egészen nyugodt. Sárrikámnak azonban nem mutathattam meg, mert el kellett jönnöm, mielőtt az iskolából haza jöhetett volna s magam a képedtől nem tudok megválni. Úgy őrizem, mint egy bálványt.

Megjövén az utóbbi leveled, tehát az üres papírt ezennel felhasználom. Írja édes anyám, hogy a leányok /:Irénke húgai 30-32 évesek:/ úgy elhültek, hogy most már nem jönnek ki hozzám. Eddig minden héten 4-5 nap meglátogatták s mióta a hírt megírtam, felhagytak a szeretettel. Ej pedig nem mellékforrásból értesültek, hanem saját Magam

újságoltam el Mamának s bár 2 hete eltelt, még nem is gratuláltak. Különben én ezt előre is tudtam, de nem tehetek róla hogy kedvükbe nem járhattam. Csak azon csodálkozom, hogy ennyire kimutatják a méltatlankodást. Én egészen tisztán láttam a tervüket, mert anyósom a nagy gyász hatása alatt is olyan készségesen kifejezte, hogy örömet adja a másodikat is. Hallottam aztán biztatót is, amire megjegyeztem: ugyan ugyan, hogy gondolnak ilyet. Ha épen ez volt a céljuk, engemet a porba sújtott apát a gyermekeimen keresztül teljesen lebilincselhettek volna, de hogyan várjak szeretetet a leánykáim iránt, amikor a saját nénjük fiának haldokló ágya mellől /: 11 óra múlva már meg is halt:/ elszaladtak ezzel az indokkal: otthon is egész sok dolgunk van. Erre igaz én is meliciózusan megjegyeztem volt akkor: menjetek hát és dolgozzatok. Látod drága kis Huncutkám, Neked már olyan kedveseid is vannak, akik magukban -Isten tudja- milyen jó kívánságokkal halmoznak el. Azt hiszem különben, hogy ennél az én második atyafiságomnál nem sok kellemes időt fogunk vesztegetni a pákái tartózkodásom alatt.

Képzeld el kis Huncutkám, a legutolsó /ennek a túlsó fele/ levélkéd aggodalomba ejtett. Azon kezdek gondolkozni, hogy valamelyik ősöd nem vala –e izraelita, mert szerfölött tudsz alkudozni. A 6 hétből már 10 hetet akarsz csinálni s a jövőben már 20 s végül aztán pünkösöd lesz. Nem, ebbe már igazán nem megyek bele, mert nincsen semmi értelme. Édes apák is vegyék komolyan a dolgot s teljes őszinteséggel mondják meg a véleményüket mindenben. Én már számtalanszor kifejeztem véleményemet, hát nincs okuk a kertelésre. Én megértem minden komoly szót s nincsen dolguk egy alattomos emberrel. Tudom, hogy nem akarnak kijátszani Tégedet, mert szeretnek s akkor aztán miért félnek. Én soh' se fogom hajszolni, hogy miattunk eladják a házat fejük felül s most is megértjük a helyzeteket. Csináljátok tehát úgy a dolgot, hogy január közepén feltétlenül ide foglak hozni.

/: Válogass jan. 15-18-20 között vagy előbb 1-2 héttel szomb.-kedd-csüt.:/

S Te pedig édes kis Huncutkám úgy-e nem is félsz ettől olyan nagyon? Hogy is megtelik Neked a ház! De ne feledd, mire a levél oda megyen, elérkezik a dec. 10 s akkor a Te Miskád a 4 ikszet betölti. Nem szégyelled-e hát, hogy neked olyan fiatal vőlegényed van? Mindegy, de azért olyan derűs, mint ezelőtt 12 évvel s bár a külső körülmények olyan lehangolók, mégis oly feltétlenül bízunk Erzsikéjében, hogy vele az árt dicsőségesen megússza.

No valahára már Te is ott tartasz, hogy az utódot tanítgatod. Mégis csak enged a tél s közvetlenül a tavasz.

A csekák is olyan jól gyarapodnak, hogy a tiszteletes asszonynak nem kell majd a szomszédba mennie élelmiszerért. Ha édes apa meglátná őket, gazdasági szeme meglepéssel legelne rajtuk.

Írod, hogy milyen sokat vagy velünk gondolatban? Hát azt hiszed, hogy mi másképpen vagyunk? Zsuzsi ma olyan örömmel adta a kezembe a leveledet: Apuka az anyuka megint irt. Olvassa el mit irt. Úgy értjük ketten egymást. Úgy készülnek azok a csöppségek a Te fogadásodra, hogy kimondhatatlan. Szeretnél úgy-e diskurálni édesem? No imádkozz, hogy az a déli brassói vonat álljon helyre, mert akkor egyet gondolok és ..., hanem amikor megyek, hozlak is .

Álmodj hát szépeket továbbra is édesem. Légy kedves, jó Huncutkám, mert az illik hozzád s a Komolykám csak akkor lépjen előtérbe, mikor a hivatásról, és kötelességről van szó. Édes anya kezeit csókolom, és valamennyiötöket üdvözlöm s Téged aranyos Huncutkám számtalanszor ölel, csókol
Húséges
Miskád.

Az ugyan aggaszt, hogy a gyűrű fénye néha-néha nálad homályosul. Vigyázz nehogy a rozsdá megmarja, mert kitisztítani aztán soha se lehet s le kell dobni a sárba! A homályra vonatkozó megjegyzésedet azonban nem értettem félre, nyugodt lehetsz. Az

Erzsike karrierje fényes lesz-e? Külsőleg nem, mert egyszerű falusi tiszteletes asszony lesz, de azért boldoguló, mivel az életben nem a külfény és Hiú ábrándok után fut, hanem az igazi csendes, meghitt boldogság után.

De ezer mennydörögtem, sokat ne tétovázz kis szentem, mert olyan harcias kedvemben vagyok, hogy no. Aztán a szép almákat is rendre mind felrágcsálom s neked csak a selejtese marad. Hát még az a sok minden, ami a márványmosdónál Rád vár, nem érdemli –e meg a sietést? Meg okoskodjál, hogy én rémséges bosszúálló vagyok. No de megszakítom levelem, mert érzem, hogy búcsúznom kell a 39-től és holnap jön a 40. Lám az ügyesebb-e, mint a kevesebb. Értesz úgy-e kis Huncutom? Hogyne, hiszen a Te hamiskás szemed mindent meglát s még engemet is igen meglátott az iroda előtti aszfalton.

No a levelet pénteken nem folytathattam. Délelőtt korán feltöltettem a búzát /30 véka / és kimentem 7 órakor a malomba s délután 2 órára kerültem haza. Éhes voltam, Irén levén a gazdasszony, csak egy kevés híg pityókaleves került az asztalra, amelyből egy tányérkával kelleetlenül bevágtam. Csináltattam úgy 10 kgr kását, mert az én kicsi szakácsnémnak bizonyára erre is szüksége leend. Finomliszt lett 1 zsákkal mert a jövő őrlésig elég lesz s a többi főző-kenyérliszt. Mire a zsákok kiürítésével elkészültünk, elérkezettnek láttam az időt a vacsora előkészítéséhez, mert sovány ebéd kövér vacsorát tételez fel. Siettem vele, hogy hamarosan folytassam az írást, de mi történt. Vacsora alatt toppan be a kányádi kollega: Páter Géza. Éjfél után eldiskuráltuk az időt. Jól lakás után az első szava ez volt: Hát van-e már kiszemelted? Beszéd helyett jött ki az ebédlőből a Komoly és a Huncut. Lett aztán beszéd Valakiről. Még a levelekből is egy-egy passzus felolvasásra került. Persze megelégedetten gratulált. Ugyanis a felesége / márciusban keltek össze / mind a jelöltön törte a fejét s egy fényképet küldeni is akart, de az ura nem hozta el s én még a személye után se kérdezősködtem. Mind csak az én Huncutomról tereferélgettem. Nem csuklottál sokat édesem? Most épp egy órája, hogy haza indult. S én nagy boldogan vésem a betűket, a melyek valósággal ömlenek ki belőlem.

De micsoda nagy dobogás a tornácon! Jön Zsuzskó, szalad lélekszakadtából! Apuka van posta. No ez anyukámtól jön, ez Milike nénitől. A Milike lapját végig szaladom: 2 napja Vásárhelyen vagyok, a nyomda rendben, 1-én indulunk, addig hazamegyek pár hétre. Erre aztán vágom a XII/8 ki levelet. Hát tiszta fény, derű elejétől végéig. Na még ilyet életedben Te se kis Aranyosom. Ez aztán már igazi levél. Ha közelemben lennél, még a körmödet is megcsókolnám, hát aztán az ajkadat! Ez aztán okos beszéd: Már a bevonulás sokáig nem késhet. De aztán a jövő ne boruljon ám el, hanem mind csak ebből a tenorból jöjjön a hang kis Huncutkám. S még hozzá drukkolsz is!? Légy nyugodt kicsim. Tudod mi az alapja a családi boldogságnak? Egy kis jóakarát. Legyen csak meg benned az igyekezet s meglátod, hogy minden úgy megy, mint a karikacsapás. Sárka se volt akrobata, s mégis elsőrendű asszony lett belőle. Ne is ígérj soha semmit, csak légy kész, s van a boldogság. Eddig a pákéi üzenetet is vetted.

Ottan is nyugodtak és boldogan várják a kis menyét. Az én édes anyám nem hisz az avatatlan szemeknek s ha ő boldognak lát bennünket, s meggyőződik, hogy van jövő a házasságunkban, nem bánja , hogy mit mondanak. De aztán tudod kis Huncutkám, hogy nekünk úgy is kell élnünk, hogy ne is mondhassanak. A mi házunk nem lesz se korcsma, se malom, ahol minden helyet talál. Ha bajunk lesz, az a kettőnké lesz s egy idegennek semmi köze hozzá. Félsz attól is, hogy kijöttél a konyhából és nem tudsz helyes beosztással élni. Dehogy nem, hát ugyan bizony kitől láttál Te pazarolást a konyhátokban? Nem úgy néz ki a pazarló ház, mint a tietek. Én nem vagyok vak és tudok olvasni ott is, ahol nem gondolják. Nálatok annyit olvastam, hogy az nekem boldogan elég.

Olyan boldog vagyok s úgy várlak, hogy ki sem tudom mondani. S most különösen fokozott mértékben érzem a hiányodat. Az egyik tanítópár induló félben s mi lesz

aztán, nem tudom. Bertus is elmegy s ott is veszítünk. De mindezek dacára Gyöngyike csak maradjon nyugodtan. Ő fiatal s ki tudja várni a jobb jövő hajnalát. Az bizonyos, hogy nyer.

Tehát ne induljál édesem. Helyes, várom értesítésedet, mert ez már komoly szó s arról tesz bizonyosságot, hogy édes apa is felülemelkedett a külső látszaton. Te hiszen, meglátod, ő lesz az első, aki boldogan megnyugszik s most még fel sem tudja fogni, hogy milyen szerencsés lépést teszünk mind a ketten. Hanem egyet azonban kezdek restellni, s ez nem más, mint az, hogy az én Huncutkám sokkal szebb betűket vet, mint én. Ezen aztán már nem tudunk segíteni.

Leveled hatása alatt úgy megvidultam, hogy még boldogabban tervezgetek. Nem is hiába, mert biztos a talaj alattam. Te pedig édes csak diskurálj tovább a Pirivel mindaddig, amíg elkészülhetsz, de ez aztán hamar legyen. Ha nem kapnál kést, akkor még egy jobb gépet, mert az itteni amúgy se elsőrendű.

Ne féltsd a cipőm talpát, mert amíg ide jöhetsz, addig is az a legfőbb boldogságom, ha képben láthatlak.

Számtalanszor ölelünk és csókolunk a Te hűséges Miskád és lányaid.

Édes anya kezeit csókolom és a többiekét ölelem.

Ha Milikém oda menne, amiben szinte bizonyos vagyok, csevegjetelek kellemesen s szőjétek boldogan azt a jövőt amelyben ő is megelégedett vendégünk lehet.

Drága kis Huncutkám! Még oda sem érkezett IX ik levelem s már is gyártódik a másik, mert mondani valóm van. Ha mindig írok se tudok eleget írni. Hogyne, hiszen folyton csak szemem előtt kacsintgatsz s így biztatgatsz: Rajta édes Miskám, hát miért hallgatsz? Úgy félek valamitől s ez késztet írásra. Úgy jön, hogy holnap megint nem tetsző módon írsz. Pedig én most mind ezt várom. Miskám gyere hamar, mert már a Te Erzsikéd készen állt a nagy útra. Mikor jön hát ez a levél! Jöjjön hamar édes kis Huncutkám, mert úgy áhítom már a boldogságot. Az adventi gondolatok úgy szárnyalnak bennem a sok megpróbáltatás után, hogy türelmetlenül várják az idők beteljesülését. Most látom és érzem a legjobban, hogy mennyire árva vagyok s ebből az árvaságból egyedül csak Te vagy képes felemelni engemet. Csak akkor vagyok boldog, ha Rád gondolhatok s olyan mély nyugalom száll meg ha megfestem a jövőmet. Sokszor elgondolkodom magamban, hogy én valóban tudom-e Neked munkálni a boldogságot s hogy tudod-e venni az én nem egyszer komor természetemet? Be tudsz-e látni a lelkembe s meg tudod-e érteni gondolataimat? Ki tudom-e elégíteni vágyaidat, s lehetővé tudom-e tenni, hogy Te olyan derűsen érezzed magadat mellettem, miképpen most magadban elgondolod? És bármennyire is gondolkodom, mindig azt súgja valami bennem: igen, igen. Valóban igen, mert Te nem is vagy olyan gyermek s még elég érett vagy arra is, hogy megértsd a mai idők nehézségeit. Hisz Te bennem nem egy világfit, hanem egy érted élő komoly embert keress. Látom vallomásaidból, hogy jól fel vagy készülve az életre s nincs semmi, de semmi, ami kívánni valót hagyna maga után. Óh én drága kis Huncutkám, szerezd meg nekem minden erőddel azt a boldogságot, hogy magam mellett boldognak, meglegedettnek láthassalak. Csak úgy leszek boldog, ha Te az vagy és viszont. Azért várom úgy a leveleidet, mert mindenikből egy-egy önkéntelen, tiszta hang csendül felém.

Milikének is most írok választ a vásárhelyi lapjára s kifejeztem benne az örömömet terve megvalósulása felett. Valósággal örültem neki, mert egy olyan tiszta, nemes lélek lakozik benne, mint kevés más leányban. Az a melegség, amit Velem szemben oly önzetlenül gyakoroltak, csak egy ilyen fennkölt lélekből fakadhat. No de aztán az a hűség, amit veled szemben érez, sem mindennapi. Valóságos elragadtatással szól állandóan Rólad, s ha hallottad volna, amikor lefestett Téged, bizonyára elpirultál volna. Csak azon az egyen gondolkoztam, hogy lesz-e módunk és alkalmunk arra, hogy ebből valamit mi is visszaszolgálhassunk valaha.

Írod édesem, hogy bizonyára ökölbe szorult a kezem, amikor az iskolánk elvesztése fenyegetett. Nem szorult, hanem egy fájdalmas resignatio fogott el. Nem a hatalom vette el, hanem a tanítók hagytak el. Megijedtek, hogy mi lesz és az anyagiaktól félelem a jelentkezésre szólította őket. Most már egyik marad, a másik kettőnek a sorsa lóg a levegőben. Bánják, amit tettek s nem tudják mitevők legyenek. Szégyellnek visszamaradni s tanácstalanul állnak. Én pedig csak fájdalomson látom, hogy minden fut ki a lábunk alól. Az az egy tölt el némi sovány vigasszal, hogy mulasztás nem lehet és hátha még nincs elveszve minden.

Ilyenkor olyan jó lenne, ha legalább Te itt lennél, mert könnyebb, ha van kivel szót váltani. Így aztán egyébbel kell magamat elfoglalnom, hogy ne adjam át magamat a leverő gondolatoknak. Azonban hagyom ezeket, mert nem ide valók. Nem kesergést, bánatot vár tőlem az én drága kis Huncutkám, hanem pajzánságot. No ebben sem volt hiány, mert Zsuzskó és Piri ma miatta a vasárnap fejében jól ki is kaptak. Lett utána szomorúság és csak a vacsora hozta meg a kedvüket, lévén kedvenc eledelük a füstölt oldal és rántott káposzta. Szombaton az udvarhelyi diákjaim is hazakerülnek csaknem 4 hétre s így vígabb lesz az élet. Igaz előre irtózom a kalácssütéstől, mert ebben a tudományban sem vagyok jártas. A falusi segítséget pedig nem szeretem, mert a

legtöbb olyan, hogy a világot is bele rakná, hogy bámulja az ember s emiatt aztán rossz. Valamit már ezzel is csinálunk, mert arról teljesen le kell mondjunk, hogy az én kis Huncutkám segítségemre siessen. Megcsináljuk hát Irénnel ketten s olyat eszünk, amilyen lesz, punktum. Máskor aztán kárpótolva leszünk úgy-e édesem?

Ma az új ált. tanítópár és tanítónő is megjelentek a templomban és levizitelték a szomszédban Vida tanítóéknál, akit meghagytak. Eddig még gyűlölet honolt irántuk, de már fölengedtek s majd összelelegednek hogy aztán még jobban gyűlöljék egymást. Látod édesem, mi úgy voltunk régebben, hogy erősen össze se melegedtünk soha egyikkel se. Így fogjuk tenni ezután is.

Péter Berta is ma átizente, hogy a pázai állást elfoglalja s így a jövő héten ő is távozni fog.

Zsuzsanna már előre számítgatta: holnap hétfő és megyek a posta után, mert anyámtól levél jön. Bizony én is várom, hogy hozzam, mert az a levél fontos lesz és bizton remélem egy fokkal emelni fogja a hangulatomat. Képzeld a lecsüngő kaktusz /olyan mint a Tied/ olyan szépen bimbózik s mind azt hajtogatja: Hívjad hamar asszonyomat, hogy leszakíthasson. Siess hát már ezért is, nehogy elhervadjon. Aztán még kezdettem tékozolni is türelmetlenségemben s már már azon gondolkozom, hogy mindent elherdállok, ha az a kis Huncut továbbra is huncutkodni merészel velem.

Azonban tudod édesem úgy meg kezdettem restülni, és a konyhaszag olyan kellemetlen kezdett lenni, hogy valósággal szédülni kezdtem. Te pedig úgy-e nem igen szeretnéd, ha sokat szédülgetnék?

No ne is félj édes kis Huncutkám, mert úgy megfiatalodtam, hogy még Te magad is elbámulsz. A zajtalanságot se értsd úgy, hogy én Tégedet örökösen itthon akarlak tartogatni. Világért sem, mert én sem szeretem, hogy bezápujünk. El-elmenetünk egypár jó baráthoz s azok is jönnek hozzánk s egyebünnen se zárkózunk el, csak álljon helyre a világ. Nem akarok én belőled idő előtt egy vén mámit csinálni. Azt akarom, hogy élj és én is éljek veled együtt.

Akartam mind kérdezni Tőled, hogy Mamával /anyósom/ találkozta-e azután és tudja-e a mi viszonyunkat? Képelem, hogy mennyire meglepődött, ha ugyan tud még meglepődni.

Készülj hát szépen édes kis Huncutkám és készülj a nagy útra. Szövögesd a jövő fonatát s rajzold meg magadnak a szép útírányt, amelyen haladni óhajtasz. Meglátod mennyire összetalálkozik minden komoly és nemes terved az enyémmel és nem előre, hanem egy pár év múlva fogsz még igazán szeretni engemet. Én már veled egészen tisztában vagyok, s igazán, ha le kellene mondjak Rólad, a harmadik és legsúlyosabb próbán kellene keresztülmennem. Ettől azonban az Úristen őrizzen meg engemet, mert eléggé megbűnhődtem a múltat és a jövőndőt.

Bármennyire is le légy foglalva, írd egy-egy levélkét, mert ez nekem mindenem.

Számtalanszor ölel, csókol a Te

hűséges Miskád

Édes anya kezeit csókolom és a többit szívélyesen üdvözlöm.

Drága Erzsikém! Mi van veled? Kiáltok fel irtózatosságon! Talán ellenem esküdtek a láthatatlan szellemek, hogy még ma a 8ik napon se érkezett meg az én kis hűséges, állhatatos Huncutkámnak a válasza. Egy egész kötetre menő levél ment el azóta tőlem a 19szám alá s hát onnan még a 8ik napon se jött semmi. Nincsen talán valami betegséged édesem? Valaminek közbe kellett jönnie, hiszen ép a dec. 6-iki leveledben tész fogadást arra, hogy többé nem hanyagolod az írást, mert magadon tapasztalád, hogy milyen lelki megpróbáltatásoknak teszi ki az embert. Reád nézve fájdalmas ez a próba s hát rám, az élet által annyira megviselt emberre nézve! Hiszen úgy állok most már magamban, akinek egyedüli mentőhorgonya csak Te vagy édesem. A mi szép, jó, felemelő volt rám nézve, azt mind a sírba temettem s most ez az eltemetett sok jó benned feltámad. Nem vagyok se türelmetlen, se kételkedő édes Erzsikém, de ebben az utálatos magányban folyton viharzik az én lelkem s szinte megszakad a szívem bele, ha arra kell gondoljak is, hogy neked valami bajod akadt! Nem, nem lehet, mert Téged maga a Gondviselés rendelt nekem s én Nálad nélkül egy percig se tudok nyugodni, gondolkodni. Ne próbálj hát felettébb, hanem ha röviden is, írd meg magadról. Ha tudnád, hogy milyen ünnep reám nézve a leveled, nem hetekig.

Most már úgy bánom, hogy a 8ik leveled által engedtem befolyásolódnom magamat és kedden nem repültem oda, de érzem, hogy sokáig nem halogathatom, mert feltétlenül látnom kell Tégedet. Az ünnep alatt lehetetlen, de aztán időt kell szakítsak rá. Talán csak nem tornyosulnak az elé is akadályok. Úgy kívánok már egy pár órát eltársalogni veled, hogy szinte kimondhatatlan.

Esti ½ 11 óra van s elolvastam egymás után valamennyit a Milikének irt leveledből /: horgolótűvásár:/ az utolsón valósággal lángoltam örömben, mert olyan konok, érett vallomások vonulnak át rajtuk, amelyek még a kőszíveket is megindítják. S hát én, aki oly bensőleg szeretlek Tégedet, ne érezném a hiányt, ami e megnyilatkozásokban 8 nap óta szünetel az én számomra. Most vagyunk a nagy fordulóponton édesem, mert most kell megállapítanunk a terminust. Én jól tudom, hogy ez készletet a halogatásra, de azért közbe is írhattál volna egy rövidke levelet. Nem a szemrehányás beszél belőlem édes, hanem az édes szerelem. Én benned egy pillanatra se kételkedem, mert tudom, érzem, hogy mi a kezdeten túl vagyunk s már közénk éket semmi se verhet, de mégis annál inkább nyugtalanabb vagyok. Te lévén már az én Mindenségem, mert nélküled még a gyermekeim is szerencsétlen árvák, minden mozdulatod, viszonyod, egészséged, gondolatod érdekel. Érzem rettenetesen az űrt, amely bennünket elválaszt.

Bocsáss meg hát édesem, ha talán sért a mai levelem hangja, mert Te épp értem munkálkodol most a leghevesebben, de érts meg engemet is. Lehet, hogy egy nyugodtabb időben én is türelmesebb lennék, de ilyen zilált viszonyok közt érthető, ha az ember egyedüli Kincséért annyira epekedik.

Sokszor irogatod, hogy Te Miskám igen sokat olvasol a sorok közül. A mostani tanulmányaim folytán én is meggyőződtem, hogy Te is sokat olvasol a sorok közül kis Huncutkám s épen most gondolám el, hogy a tegnapi levelem nem ijeszt-e meg Téged s nem gondold-e magadban, hogy itt nekem egy nagy program van megadva, amit le kell robotoljak. No gonosz Miskám, ne hidd, hogy én neked bábod leszek s mindjárt kötötten járok.

Ne hogy ilyenre még gondolj is édesem. Semmi célzatosság és durvaság sehol. Csak a kereket; amilyennek én látlak s a milyen lész Te az én oldalam mellett. Az egész csak magától bontakozik ki. Ez a kerek a Te bensőd s az olvad fel a részletekben. Nagyon jól tudom, hogy a kezdet nehézségeinél kell küzdened, de miért vagyok én melletted, ha nem azért, hogy könnyítsek rajtad és a lehetetlent ne kívánjuk. Nem lész Te itten se kínzókamrában, se pokolban és még dolgozol se lesz több mint minden

rendes háziasszonynak. Csend ugyan nem lesz olyan, mintha ketten lennénk, de otthon is hozzá szokhattál a zajhoz, mert még most is zajosabb úgy-e a házatok, mint egy kezdő fiatal páré?

Ma egy vásárt is csináltam. Egyik disznót eladtam kgr-ként 10 lei 25 baniban élősúlyban, de csak vasárnap mérődik és vitetik el. Vevő akadt, s jobbnak láttam, hogy tovább ne fogyassza a kukoricát. Ilyenformán a más kettőt könnyebben és tovább tudom tartani, ha jól fognak enni. Türelmetlenül várom azért is a leveledet, mert tudom, hogy a terminust benne meg fogod állapítani. Ha két karácson közére, vagy a január közepére jelzett terminuson tovább nem menne, akkor azon többé nem is változtathatnánk.

Azt azonban most se győzöm eléggé hangsúlyozni, hogy édes apáéknak ne okozzon olyan nagy gyötrelmet, ha most nem is tehetnek eleget veled szemben, mert én őszintén megértem mindent.

Úgy-e áadtad édesem az édes apához intézett levelemet? Mit szólt hozzá?

Olyan végzetetlen sok gondom és dolgom van az ünnep folytán, hogy mindig késő este fekszem le. Ma megvolt a sütés is, ami az új lisztből elég jól sikerült s még talán igen kalácsszerű is. Ez nem is lenne nagy baj s szolgám, különösen nem nehezelt érte meg.

Ha majd aztán a nagy hét eljön, és a kalácsot sütitek, gondolj felénk s szánakozz a portánkon, ahol szakértők hiányában csak olyan-ne kalácsokat majszolnak a leányaid. Így aztán legalább jobban meg fogják becsülni az anyukáét.

Most pedig édes kis aranyos Huncutkám -kérlek- légy jobb a Te Miskádhoz, aki végtelen sokszor ölel, csókol a leányaidal egyetemben. Vigyázz arra, hogy Zsuzsinak ne kelljen szontyolodva jönnie haza a postával, mert akkor baj lesz.

Az angyal nem fog hozni semmit nekik, mert egész nagyot ígért /anyukát/ s így kevesebbel nem érik be. Nekem is csak hitet hoz, hát Neked kis Huncutkám?

Az édes anya kezeit csókolom a többieket üdvözlöm, Pirinek jobb karácsonyt s utána egy vőlegényt szállító újesztendőt kívánok.

A gyűrű pedig még mindig élénkebben ragyog napról-napra s oly biztatólag mondja: Ide s tova rövid idő az, amikor a társával együtt ragyoghat a márványmosdó mellett. Várod-e ezt kis Huncutkám? No akkor ne légy komor és hallgatag, hanem szólj egy jó nagyot s ott leszek melletted azonnal.

Még egyszer ölellek, csókollak

a Te hű Miskád.

Milike épen ma küldte a nyomdájukról szóló értesítést, amely szerint a lap neve „Egyetértés” lesz. Ez is elég sokat mondó és ismeretes, de jobb sokkal, mint az „Igazság”.

Erzsikém édes! Vettem a türelmetlenül várt leveledet és bár az indokaidat elfogadom, mégis kérlek, hogy máskor ne tégy ekkora próbára. Hála Istennek, hogy már annyira haladtunk a terminus kérdésében is. Ilyenformán tehát január 15-én esküszünk s közösen netán ide repülünk, illetve döcögünk, mert mostanában a vonatok nem igen repülgetnek.

Kiérzik soraidból, hogy lázas munkában vagy a stafírungod körül. Hát ez jó édesem, de túlságba ne vidd, mert félek tőle. Az öreg doktor bácsi cseppeket rendelt, tehát Te vérszegény vagy s most állandóan görnyedsz s ez teljesen beteggé tesz. Attól félek édes kis angyalom, hogy teljesen lejáratos magadat s aztán hosszú idő kell amíg megelevenedhetsz. Főleg ez az indok vezetett, amikor azt íram, hogy inkább mondj le sok mindenről. Nem akartam akkor megírni, de nem tudom palástolni az aggodalmamat. A helyzeteket ismerem és tudom, hogy nagy hirtelenében mindent neked kell összeűs s ez lejáratos egészen. Különben is semmi se olyan lejáratos a női fizikumra, mint épen a zárt levegő. A Te utóbbi éveid ép a zárt helyiségben teltek el. Örökös irodai munkád volt s ebből ki se tehetted a lábaidat, mára a folytonos varrás. Azért siettetem az esküvőt is különös mérvben, hogy meg ne feszítsd magadat. Nézd édesem, én komoly ember vagyok és tisztában vagyok a feladataiddal, helyzetekkel. Azzal számot vetettem, hogy kímélnem kell, de teljes felmentést nem adhatok. A zaj, a napi háztartás, ha segítségedre sietek is, lefoglal. Hasztalan lesz meg benned a nemes igyekezet, ha a gyengeség erőt venne rajtad. Ebben nekem szomorú tapasztalataim vannak. Sáríka úgy kistafírungozta magát, hogy egy öreg év kellett, míg helyre jött. Irénke pedig odahaza úgy kisajtolódott, hogy nálam szegénynek állandóan fájt valamije. Kíméltem eleget szegényt, de mégis fáradt volt, mert nem volt vér benne. Te se vagy édesem akrobata. Tehát mit csinálj? Én nem szólhatok bele. Azt tudom, hogy édes anya olyan gyenge, hogy segíteni képtelen. Piri annak a nagy háztartásnak a vezetésével nyakig le van kötve. Hát te egyedül mit akarsz tenni? Oda édesem segítség kell. Egy fehérnemű varrónét fogadjon édesapa, mert mit ér az a stafírun, ha nem lesz aki örömmel, egészséggel viselje. Ne meg azt is tekintetbe kell venni, hogy Te évek óta pennát és nem fakalat forgattál s így neked a háztartás körül, míg teljesen belejössz, nagyobb feladataid lesznek, mint Pirinek lenne. Ide hát első sorban is egészség szükséges, mert ebből fakad a többi.

Nehogy azt olvasd ki ezekből édesem, mintha én félnék attól, hogy nem lesz jó háziasszony. Nem édesem, csak az előrelátás beszél. Én nem szeretném, ha Te idő előtt úgy legyöngülnél, mint szegény édes anya s ezért azt tartom, hogy kellő időben vessen számot az ember mindennel s csak annyit végezzen, amiből aztán nem fakad baj. Amikor arra az irodásra annyira ráfőrdtem, csak azért tettem, mert láttam, hogy az a zárt hely a Te megölőd s ha férjhez menés előtt nem állottál volna is, ottan kellett volna hagynod. A csöppöket hát szedd, de a sétát se mulaszd s naponként egy pár órát legalább légy kinn.

Bánod kis Huncutkám, hogy leintetted az utazásomat? Ne bánd szívem, mert ami késik, nem múlik. Igaz, hogy olyan rettenetes most a járás, mert, mint ép az esperestől hallám, csak egy vegyes vonat jár s azon is egy pár kocsit fut, amely túl van gyömszölve s a lépcsőn se férnek az utasok. Ha javulna valamelyest, a csonka héten kiszaladnék egy napra, de az fenyeget, hogy az az egy pár vonat is lemarad. Jól állunk hát az utazással. Mégis jobb lett volna, ha múlt héten kiszaladok egy percre. Késő bánat azonban ez már.

Ma bikafalván pápi beköszöntő volt s mi is valamennyien ott voltunk, mert az új kollega: Ráczy Gábor az Irénke unokatestvére. Szegény ő is az én sorsomban van, mert ép azon a héten veszítette el spanyolban a feleségét, mint én Sáríkat. Még mindig özvegy, mert hol az anyja, hol valamelyik nővére vele van, s a két árvát elkúrálják. A

végére Ödön sógor is oda érkezett. Neki szülőfaluja, s az édes apja ott lakik, a pap, az öccse is, aki gazda, s beszéli, hogy a múlt héten Vingárdon volt s ottan már tudják a hírt. Sokat nem beszélhettünk a tárgyról, mert fehér asztalnál voltunk, de mégis közöltem vele a dolgot s így jött ki, hogy tudta, csak várta, hogy én hozakodjak elő vele. Mondotta, hogy ismer, kedves leány vagy, kuglizatok is együtt stb. Kérdeztem végül, hogy miképp vették a Kereszték a hírt, mire csak annyit mondott meglepődtek nagyon. Persze sokat én se firtattam a dolgot, mert tudtam, hogy az Ödön nem szeret olyat mondani, ami esetleg fullánkot hord magában.

Különben du. 6 óráig töltöttük el elég kedélyesen az időt s akkor aztán a három leánykával hazajöttem. Ugyanis Sáríka szombaton kikapta a vakációt febr. 1-ig s haza is hozta az első értesítőt. Meg vagyok teljesen elégedve vele, mert jobb az osztályában nincsen s csak 3 jója van /vallás, román, földrajz/, míg a többi jeles. No látod aranyos kis Erzsikém, annyira megvénültél, hogy már diáklányod is van. Magdú is kapott értesítőt, amely kettes csak, míg Zsuzskó megint az apukám tanítványa lesz.

Gondoltam, hogy édes apa is ír egy pár sort a leveled mellékletként, de így a -hallgatás beleegyezés- elve alapján könyvelem el. Most pedig megint meg vagyok nyugodva, hogy életjelt adtál magadról drága kis Huncutkám, mert mind attól félttem, hogy valami komoly baj adta elő magát s betegségtől is tartottam legfőképpen. Hanem azt már úgy várom, hogy egyszer már légy itten. Addig mindig üres a hely és rideg a környezet, mihelyt a gyerekek elvonulnak.

A nagy héttől azonban szörnyen irtózom, mert minden napon ki van a sok dolog jelölve.

Hétfőn mosás, kedden vásárba menés, szerdán hivatalos kiküldetés a bögyözi és dobói egyházak átvételére, csütörtökön kalácssütés, pénteken takarítás. Elég ez úgy-e egy érző férfiúi kebelnek? De megteszünk mindent, mert biztat a jövő.

Egy nagy baj azonban van, mert a cselédkérdést még nem tudtam sehogy se megoldani, pedig szerfölött izgat. A mostani leányt szeretném megtartani, mert így Neked is jobb lenne, de az apja még mindig nem jött fel alkudni, jöllehet hetekkel azelőtt felhívtam erre személyesen. Valahogyan addig megoldom, amíg Te eljössz, mert cseléd nélkül nem tudunk dolgozni.

Milike nekem is elküldte a plakátokat ép úgy, mint neked, de kevéssel előbb levelet is írt, melyet megválaszoltam azonnal. Erre különben már tettem is megjegyzést egyik levelemben.

Most pedig aranyos kis Huncutkám csak vigyázz jól magadra, hogy a Te Miskád egy ragyogó Erzsikét hozhasson magával. Ha a későbbi levelem késnék, már itten is fogadjátok valamennyien a legboldogabb karácsonyi üdvözetemet. Azt a kívánságodat, hogy a karácsonyfát tartsuk meg idejöveteledig, nem teljesíthetjük, mivel az angyal csak egy pakk cukorka formájában jött el. Se időm, se módom, se kedvem a karácsonyfa öltöztetésére.

Édes anyának erősödést kívánva kezeit csókolom, a többit szeretettel üdvözlöm és Tégedet aranyos kis Huncutkám számtalanszor öllelek, csókollak a Te
húséges Miskád

A disznót ma lemértük és hozott 133 ½ kgr-ot, s így számot vethetsz magadnak. Egyik van ugyanannyi s a másik 100 kgr. s egy már ölte van. Azt hiszem nem rossz jel a kamrára, sőt ha tovább esznek, esetleg a kisebb még eladható lenne. Ezt azonban együtt látjuk meg. Ilyenformán 1363 leit kaptam, ami rendkívül nagy segedelem számunkra. Valahogyan csak megleszünk édesem s nagy hiányokat semmiben sem fogsz látni. Most éppen a postára megyek a leveleddel, hátha az őstéli nekem is hozott tőled. Ilyen türelmetlen vagyok, hogy nem tudom még a hat napot is megvárni. Ha ma megkaptam a leveled, a borítékra hátul egy x-et teszek.

Csókollak számtalanszor

Miskád

Agyagfalván, 1920 dec. 22-án

Anyukám Édes!

Szombaton hazajöttem vakációra, amely február egyig tart. Ma ismertem meg a képét s alig várom, hogy meglássam. A bizonyítványomban három kettős a többi mind egyes volt. Évvégére mind kijavítom a kettősöket. Anyuka hogy van, kíván-e látni minket? Mi Istennek hála jó egészségben vagyunk. Erősen várjuk hogy anyuka eljöjjön hozzánk. Várjuk a karácsonyt, de azért nem lesz karácsonyfánk, mert apukának se pénze, se ideje nincsen reá. Mi azonban a cukorral is beérjük. Meglátja, hogy milyen jó kis leányai leszünk mind. Szót fogadunk és segítünk anyukának. Csak szeressen minket. Most se mindig játszozunk, hanem apukának segítünk s a mosogatást elvégezzük. Én csipkét kötök, már négy méter van. Boldog ünnepeket kívánunk és kezeiket csókoljuk.

Szerető lányai. Sárka Magduska Zsuzsika Piroska.

Erzsikém drágám! Mit szólna ezen karácsonyi ajándékhoz? Hát így megöregedtél már, hogy a lányod levelet írhat s a karácsonyi bizonyítvánnyal kedveskedik? No látod, mit értél meg? Örvendezel neki? Legalább azt láthatod saját szemeiddel, hogy nem valami tökfilkó az, akit kebledre ölelsz, hanem elég értelmes arra, hogy gondolatainak kifejezést adhasson. Az érzése se rossz egyiknek se, s igazán játszva vallhatod magadnak valamennyit.

Ma udvarhelyen valék vásárra és vettem két süldőt hatszáz leiert, hogy jövőre legyen reménységünk. A sertés árak rohamosan emelkednek s ha nem sietek vele, még rá kellett volna fizessék. Irénnek is az alku jórészben megvan, amennyiben az apja haví 80 leit kért s én 70 leit megígértem. Azzal válunk meg egymástól, hogy a feleségével megbeszéli a dolgot s megizeni az eredményt. Legutolsó esetben a 80at is megadom, mert így találom Rád nézve a legelőnyösebbnek. Már harisnyát tud stoppolni s más egyébre is felhasználhatod. Hanem a szolgálával úgy gondolkozom, hogy, ha nem akad egy kis gyerek, akkor én leszek a szolgál, mert már két nagy bér igen nagy luxus. Meg aztán én azt a pár jószágot, mint a múltban, úgy a jövőben is ellátom, legfennebb a kis Huncutkám fogja elfintorítani az orrát olykor- olykor, ha a férje ura istálló szagú lesz s ilyenkor a csók elöl háttát fordít.

Hanem a napokban a hízők nagyon megijedtek s mert nem ettek s attól félttem, hogy a nagy héten végeznem kell velük is. Hej pedig gondolhatod, hogy mennyire igénybe vagyok véve. Azonban ma megjött az eszük és enni kezdettek. Várom nagyon, hogy az ünnepeken átessenem és egy rövid látogatást tehessek az én kis Huncutkámnál. Ha valami nehéz akadály közbe nem jön, akkor 27-én reggel indulok és 28-án hajnali 1/2 1 kor leszek a nyitott váróteremben. Ha ez a tervem nem sikerülhet, akkor édesem ne haragudjál meg érte, de legnagyobb fájdalomra január 17-re halasztom az utazást, mert újév előtt nincs elégséges fizikai idő. A régi személyvonattal gyerekjáték lenne, mert akkor délben ottan lennék s másnap kényelmesen, éjjelezések nélkül visszajöhetnék.

Mili kománkasszonytól kapék egy levelet, amelyben szerfölött indignálódik, mindkettőnkre, hogy levelére nem válaszoltunk. No úgy látszik, hogy a portája rosszul működik, mert tudtom szerint egyikünket se terheli mulasztás. Meg is írák neki, hogy hol van a hiba. Jelzi, hogy feléd is egy hosszú levelet menesztett és szilveszterre együtt visszautazik.

Hanem azt már alig várom, hogy itt láthassam az én kis Huncutkámát, mert tudom úgy megszereti az itteni lakozást, hogy soh' se vágyik máshová. Gondolod Te is úgy-e kis Hamis? Képzelem, hogy mi minden szépet és jót tervezgetel magadban! Ne is aggódj édesem, mert az mind teljesül, ami feltétlenül szükségeltetik egy jó élethez, csak az Isten egészséget és életet adjon.

Holnap egy szomorú alkalom lesz. A bögyözi egyházat át kell vegyem a lemondó paptól és át kell adjam a bikafalvi új papnak. A kollega 12 évig osztálytársam volt ügyes, derék, elsőrendű pap s az egyháza is elsőrendű /: 1400 lelkes:/ s mire az asszony annyira lehetetlenné tette, hogy a palástot le kellett tegye s egy tanítói állást kelle elfogadnia életének 41-ik évében. És még ráadásul attól kellett tartania, hogy személyesen is bántalmazzák. Igazán, lelkemből sajnálom szegény embert és szinte restellem vele találkozni, hogy ő restelli magát tőlem. Ma láttam, hogy egy vasúti kocsiba be is rakodott s holnap indulásra készen áll. Itten is több évig jóba voltunk egymással, míg önágsága nem kezdett hozzá kis játékaihoz.

Ma az udvarhelyi atyafiság nagyon le volt foglalva a boltban, csak egy pár szót válthatánk együtt. Elreferálgatám nekik, hogy jan. 16-án itt lesz az Erzsike. Magdú, mikor találkoztunk, mindnyárt azzal huzakodott elő: úgy-e apu egyszer csak halljuk, hogy a szekér megáll a kapunál, és hozza bé az anyukát? Hát súgja meg no, hogy mikor hozza? Olyan lesz-e mint a képen? A falun is a fonóban mind a papnék tárgyalják és már 22 éves kisasszonnyá váltál. Mind csak azt hajtogatják, hogy mikor is hozom el már és vajon milyen lesz. No aztán készülődj, hogy a kíváncsiságot ki is elégíthesd, mert az első vasárnapon mindenki látni fog. Meglátom, hogy drukkolsz-e, mikor elsőbben lépel be a templomba és tudsz-e olyan természetes lenni, mint amikor előmbe léptél az aszfalton? Az pedig sokkal nehezebb volt, mint ez fog lenni! Már előre is dagad a májam, hogy milyen kedves megnyerő kis asszonykám is válik az én Huncutkámából.

Mindannyitoknak boldog karácsonyi ünnepeket kívánva, számtalanszor ölel, csókol a

Te

Sírig hű Miskád

Erzsikém édes, Te nem várod ezt a levelet, inkább várnál engemet. Hidd el, nekem is olyan nehezemre esik a megírása, de látom előre, hogy hasztalan minden akaratom, nem lesz semmi a mostani menetelemből.

Szinte látom, hogy milyen rosszul esik ez neked, de bocsáss meg és ne vedd zokon. Harmadik ünnepen nem mehetek, mert már is újabb szolgálataim akadtak és Te magad beláthatod, hogy a mostani vasúti mizériák között 3 napra nem kockáztathatom az utat, mert ha egy vonatról lemaradok, vagy a vonat nagyot késik, akkor nem lehetek itthon az évzárásra stb. Pedig már előre boldog voltam, hogy Veled egy pár meghitt órát tölthetek s ez mindenért kárpótol. Mennyivel kedvesebb lett volna az egyhangúság helyett a Te kedveskedéseidet élvezni és egy pár meleg csókot elrabolni és adni. Úgy látszik azonban, hogy erre nem is kerül sor január 18-ika előtt, amikorra szándékom van -utóbbi leveled nyomán- megérkezni, hogy aztán rövidesen örökre magammal hozhassalak Tégedet. Úgy várom azt az időt, mert az lesz az én váltságom. Te is így képzeled ugye édes kis Angyalom? Hogyne, hiszen, mint Te is írod, valóban boldogok leszünk mi, mert egymást mindenben megbecsüljük és szeretjük.

Ünnep első napja van s délután 3 óra. Most tevém le a palástot, hogy mindjárt magamra vegyem a vecsernyére. Az idő esős, ködös egészségtelen s már is emelkedni kezdett annyira, hogy alig látok írni. Ma éreztem különösen a hiányodat. Nem volt, aki a meleg levessel fogadjon, hanem nekem kellett befőznöm a búzakását. Különben mindennel előre készültünk. Hétfőn mosás, kedden takarítás, szerdán surlás, csütörtökön sütés, pénteken apróbb surlások voltak. Még a káposztát is beraktam csütörtökön, hogy ne maradjon el végképen. A kalács jól sikerült, mert az egyik tanítónő segédkezett. Sütöttünk bőven s többek között tészta helyett 3 mákos és egy diós kalács is sült. Pénteken folyton esett s e miatt még húst se tudtam hozatni, hanem a helyett tyúkot ölettem levesnek. Bizony bekacsinthattál volna és sajnálkozhattál volna a szegény fejemen, mert már úgy meguntam a dicsőséget, hogy torkig vagyok vele. Lesz azonban ez még jobban is, amikor az én kis „tudatlan” gazdaasszonyom veszi át a dirigálást a kanalak felett.

Ma épen 246-an vettek úrvacsorát s betegeknel is voltam s a két hátralevőn jönnek a keresztelők és Magyaroson úrvacsoráztatás.

Az estét azonban teljesen Neked szentelem, s a papiros útján tudakolom meg, hogy Valaki gondol-e stb. reám. Vigyázz magadon kis Huncut, mert sok mindent tudok már! No de ne ijedj meg, mert még erős rosszakat nem igen mondtak. Ilyen nincs is úgy-e?

Az este az Irén dolga is dűlőre jutott s végül is kénytelen voltam 800 leit és egy pár cipőt megígérni. Más még ennyiért se jött volna el, mert itt inkább mennek, ahol 150-160 leit adnak havonta. Ez legalább nagy csendesesen elvégezi a külső dolgokat s mindenben –a főzést kivéve- felhasználható.

Írod édesem, hogy a haladást minden levelelem észleled és élvezed. Értelek egészen, de azt már nem hittem, hogy ki is éreznék még a betűn keresztül is. Szó ami szó, de komolyan hevül az úr egy fekete kis leány után aki törbe csalta, megbabonázta és most onnan a 19 szám alól dirigálja. Csak babonázzál továbbra is édesem, mert magad is hasznát veszed neki, mindig csak Veled foglalkozom s olyan szépnek üdének látok mindent, ha Reád gondolok.

Még csak a szán utat áhítom mivel a fám fogyatékon van s az erdőről 2 ½ hosszú öl fának kell beszállítassam, különben megfázik Valaki itten.

A jövő héten egy ajánlott levélben elküldöm az anyakönyvi kivonatokat, hogy addigra édes apa igazítsa el a dolgot, hogy majd ne kelljen hirtelenében szaladgálnunk mindenfele. Te is szerezd be a magadét, mert már, azt hiszem, túl vagyunk azon a ponton, amelyen még a gondolkozásról is lehetne szó. Mi már úgy-e a sétatéren úgy

elgondolkodtuk nagy titokban magunkban, hogy minket már csak az ásó kapa választhat el egymástól. S folyton csak azért rimánkozunk, hogy ez mentől későbben következzen be.

Képzelem, hogy mennyire haladtatok már mindennel?! Olyan ügyes kis asszonykám is lesz nekem, hogy még megfiatalodom egészen. Különösen arra vagyok kíváncsi, hogy mint is tudja adni a komoly tiszteletes asszonyt az a kis Huncutka? Nem is tudsz Te komoly lenni! Ne is légy különben, mert akkor 40-en felül is vehettem volna. Ej, ej kis Huncutkám mégis csak Huncut vagy Te. Hát a kis Gyöngyi hazajött-e? Majd megismeri a sógort ő is nemsokára. Épen most ma gondolám el, hogy húsvétban milyen sokan leszünk. Jönnek a tiszteletes asszony szülei, testvérei s még Udvarhelyről is. Ej mit csinál akkor a kisasszony? Majd meglátjuk!

Az édes anya kezeit csókolom, a többit ölelem s Tégedet aranyos Huncutkám számtalanszor ölel, csókol a Te

Hűségese Miskád

Megszólítsam-e az én édes kis Barnámat? Ni hogyan számítgatja épen most: Nem jön, jön, nem jön. Mondjuk nem jön, mert akkor jön. No mennyire babonáskodik! Hogy készíti magát, mint számítgatja: no így teszek, úgy teszek Neki. Hogy kibeszélgetjük és hogy ki –gatjuk –getjük magunkat. S hát íme becsapott a haszontalan naplopó! Mire a levél bekopog az öreg postás bácsi markában egy haragos, komor „kisasszony” szalad előtte a konyhába, hogy ne is lássa Pirinek kell átvennie s a címzettnek kézbesítenie. S mi lesz az eredmény? Sarokba kerül a levél s majd nagy későn nyílik a boríték: Hadd lássam mivel huzakodik elő az a ...

Erzsikém édesem! Így történt-e a dolog, vagy nem? Az utóbbinak kell igennek lennie, csak az én nyomott hangulatom képzeli ilyenek a helyzetet. Úgy-e nem vagy Te az a csacska kis leány, aki ne tudj olvasni a körülményekből. Átláthatod, hogy a mostani mizériák mellett ilyen rövid időre, ebben az egészségtelen, ködös, esős atmoszférában vakmerészség lett volna útra kelni. Te okos kisleány vagy s átlátod, hogy egy napért helytelenség kockára tenni annyi mindent. Nézd csak, tegyük fel, hogy célt érhetek, vajon nyugodt lehettem volna-e, ha arra gondolok, hogy most a cselédre bízott gyermekek kinn csatokolnak a sárban, mert most mindenkinek a tánc a mindene, amely egész csonka héten tart? Most a héten is két ízben nem várta be a vonatunk az utasokat s csak egy mozdonyunk lévén, ez sokszor megáll. Mi lesz, ha megrekedek? No de hagyjuk úgy-e a sok lamentálást, mondod magadban. Szó ami szó nem vagyok áldozatkész Veled szemben. Kezdesz úgy-e ismerni kis hamis?

Állj bosszút majd érte azzal hogy egy helyett kétszer csókoljál meg.

Mert hidd el Nekem, hogy ha Téged lehangol némiképpen az én elmaradásom, Rám nézve ez még inkább áll. Úgy vágyakoztam egy kis derűre a Te nagy társaságodban s most csak Sven Hedinnel utazom a sejtelemes India felé. Ez a nehéz esztendő is jár le, mint a főveny ára s várva is már a haldoklását s végleges kimúlását, most egy jobbat remélek helyette. Milyen szépnek ígérkezik is az új. Alig hogy duzzadó remények között megnyitom a templomban, már is lázasan hozzá kell lássak az előkészületekhez. Hamarosan rendbe kell hoznom a kis hajlékot, mert csak 2 hét áll rendelkezésemre. Ez magától fog futni, adódni. Azon veszem észre magam nemsokára, hogy január 16. Ekkor kiprédikálom még egyszer magamat, mint bánatos özvegy s 17-én $\frac{3}{4}$ 4 órakor felülök a székely masinára, nehogy lekéssem. Ha forgalomzavar nem jön közbe, 18-án éjfélkor az én kis Erzsikémnek a városában leszek s hogy az álmát ne zavarjam és a házirendet meg ne bontsam, a Dácia egyik fülkájében meghúzódok. Reggel aztán meglátjuk egymást úgy-e édesem. Úgy megfogjuk egymás kezét, hogy aztán el se engedjük többé. Most aztán Te fogod visszaadni a látogatást egy egész élet tartalmára. Hogy aztán szerdán, vagy csütörtökön adja-e ránk Gönczy az áldást ez már könnyű kérdés, nem jövőnk miatta zavarba. A fő az, hogy én áldást vigyek a Te számodra s Te áldást hozzál ide. Ez is meg lesz úgy-e kis Huncutkám, hiszen nem gyerek fellángolás, hanem egy komoly elhatározás műve az egész?

23-án már Agyagfalván dicséred az Urat és nem mint leány, hanem egy derűs kicsi tiszteletes asszony. Ej mint is fog tenni-venni a kis kacsóival mindent s képzelem, hogy milyen derűs lesz ez a ház!

Az ünnepeknek hát a végén járok. A dologból eléggé kijutott, de szerencsére senki sem halt meg. Keresztelő több akadt s még hozzá is jobban fizették, mint eddig. No de ne képzeld, hogy valami nagy summa jött össze, mint a jegyzői irodában szokott. Nálam az 5-10 lei is nagy s ha 25 leit ad valaki, mint most egy, az unikum számba megy.

Papi dolgaim mellett fő ünnepem-szórakozásom volt a főzés, a mely ha egyszerű volt is, de elég ünnepies. Leves, sóba főtt körettel mártással s hol töltött káposzta, hol sült, igaz ugyan, hogy az utóbbiak már kelletlenül fogyasztódtak s így estére maradtak.

Sehova se mozdultam ki, hanem olvastam, írtam, tanultam s közbe, Neked két levelet megírtam.

A leányaim is elég jók voltak és sokat nem kellett fegyelmeznem őket. Körbe-körbe zenebonáltak, almát, kalácsot majszoltak s a Feri bácsi cukorkáiból egyet-egyed kaptak. Magdunak már karácsony fája is volt s ezért az ő ünnepi lerándulása elmaradt.

Újévre aztán beszegődtem magamhoz főistállómesternek, mivel a bivalyok, juhok etetése az én szakmám lesz, mivel gazdát eleresztem, mert az egész gazdaságom jövedelmét felemésztené. Valahogyan eltelik a tél s azután is lesz valamiképpen.

Hanem most már arra vagyok kíváncsi, hogy az én drága kis Huncutkám hogyan ünnepelt? Gondolt-e annyit Reám, mint én Öreám? Lehetetlen, hogy ne tette volna, hiszen már nőnek a szárnyai, amelyek ide fogják repíteni nagy hirtelenséggel. Mondjad édesem, hogy későre telik-e el az a 3 hosszú hét? Úgy várom, hogy itten légy már! Hát Te várod-e kis Huncut? Mivel fogod kezdeni a produkciót? Veszekedel-e majd sokat velem?

Tudod meddig lesz egy keveset nehéz? Csak addig, amíg egymás természetét teljesen kiismerjük. Neked egy kissé talán nehezebben fog menni, de menni fog, ne félj. Úgy meg fogjuk érteni egymást, mint annak a rendje, hiszen csak egy célunk van: élni egymásért. Milyen boldog lesz majd aztán, ha a saját házadnál köszöntheted a Tieidet és az enyémeiket?

Jelezted volt, hogy Pákéba szándékozol írni. Hát írtál-e már, vagy elrendeltesd a dolgot? Újévre írd, mert jól fog esni, ha beköszöntesz. Hanem azt hiszem, hogy a Mili kománk asszony látogatása lemaradt, mert most már ő is igénybe van véve a nagy készülékekkel. Már előre beígérte azonban, hogy a tavaszon Rózsival eljönnek hozzánk. Akkora aztán mi is rendbe jövünk mindennel s a tavasz pompájában annál fényesebben fogadjuk őket.

Az lesz aztán szép dolog, amikor a tiszteletes asszonyt a méhek megmarják és meghízik tőle az orcáscskája. Ez pedig egy párszor megeshetik, mert a méz szúrással jár. Nem járok-e úgy veled, mint szegény Sáríkával? Amikor az első méheket megvettem, örökké morgott, hogy a pénzt mire pocskolom, de amikor a szép mézes kereteket az asztalra tettem s az edényei megteltek, megbékült és még adóságra is vett volna méheket. Majd a nyáron a friss csemege mézen és friss vajon úgy megrészesedel kis Angyalom, hogy a csöppek elmaradhatnak. Ezt a kúrát azonban már január 22-én meg fogod kezdeni. Aztán előre reszkess, ha nekem valamiben ellent mersz mondani. Ej, ej! milyen is a Te Miskád Erzsike! Fene egy ember, majd meglátod! Siess hát, csak sietségedbe agyon ne varrd magadat! Piri sétál-e gyakran Agyagfalván? Ő már úgy-e nem is néz leánynak? Az a Piri, Piri! Méhészt kell belőle faragni s valakinek a nyakába sózni! Még nála fogunk aztán jóízűen falatozni!

Az édes anya kezeit csókolom, az egész családot üdvözlöm s hogy le ne késsek, boldog újévet kívánok s az én drága kis Huncutkámat pedig számtalanszor ölelem, csókolom

A Te hű Misid

A borítékkal meg vagy-e elégedve? A leánykák csókolják Anyukát és nagyon kíváncsiak arra, hogy levelük beérkezett-e már?

A kártya ma azt szemtelenkedte, hogy Valaki nem vágyakozik Agyagfalvára. Vajon igaz-e ez?

1920 dec. 29.

Édes Erzsikém! Nem sokat kell a fejemet azon törni, hogy mit is írjak, mert magától adódik a téma. Íme Te most nagy duzzogva sztrájkra gondolsz, amíg én -bár kellemetlenül hat, szinte örülök, hogy ebben a ködös, posványos időben nem

mozdultam ki hazulról. A templomon túl nem igen járok s mégis a nagy náthától csak szédülök. Látod, ha útra kelek az összes zsebkendőidet el kellett volna használnom. Mi maradt volna akkor Neked? Különbö az idővel együtt gyászoljuk e keserves esztendő, amelynek csak egy ajándéka mutatkozik s ez a Te személyed. Várom hát az elhunytát, hogy az új váltsa valóra a régi ígétét. Tehát egy új és boldogabb esztendőnk lesz édes Erzsikém, mert Te mindent pótolni fogsz s én is Neked.

Hanem már többet egy szót se csak a készüléteimről, mert már így is túlzott mértékben jön vissza a híre Agyagfalvára. Van megint téma az asszonyoknak a kórusban a fonókához. A tegnap este jött meg Fehérvárról egy vasutas a feleségével s egy kosárra, vagy egy szekérre való hírrel. Valami multságban voltak az ünnepeken ottan, ahol egy állítólagos barátnővel folytattak diskurzust. Tudakolta tőlük, hogy agyagfalviak-e s aztán nem fogyott ki a kérdezősködésből. Igaz-e hogy 4 szobám van, irtóztos nagy kertem, 400 rózsafám, rémítő sok zsírom, és így tovább? Persze hamar eljutott hozzám a hír és nevettem magamban, hogy amire feljut a kis Udvarhelyig én egy nábob, világhírű kertész, s egy nagy fejedelmi palota lakója leszek. A Te személyeddel pedig a legdrágább módon foglalkozott s előadta, hogy milyen előkelő család sarja, munkás, kedves, ügyes, fiatal 22 éves leány vagy s milyen szerencsés leszek Veled. Íme a hír szárnyon jár s most már fokozott mértékben fel nem keltve az érdeklődés irányodban s folyton tudakolják, hogy mikor hozom már el azt a fiatal kisasszonyt. Tehát velünk fonnak az asszonyok s már előre szivárognak a vélemények: „Be jó, hogy fiatal veszen, mert a vén már nem is lát” „Igen fiatal, még elszeretik tőle.” „Aszongyák, olyan lesz mint az első”. „akkor jó is lesz.” „Vajon nem lesz-e büszke?” „Tartani fog-e bejáró asszonyt” „Megbecsüli-e az urát és a gyermekeket.”

No kis huncut beleestél már a pácba, hírs személy lettél a székelyföldön. Már a vagyond híre is idejött s annyi vagyont testáltak Reád, hogy a kezünket összedugva is megélhetünk. Kellett ez Neked? Így jár, aki horgolótú vásárlásokba elegyedik s mutogatja Fehérvár látványosságait! Most próbálj szabadulni, ha tudsz. Le vagy egészen bilincselve s akár akarsz, akár nem ide kell jönnöd 3 hét múlva s be kell mutassad Magadat. Én látod nem is akarok szabadulni, csak az a 3 hét mutatkozik tehernek, amely aztán mindent meg fog oldani.

Azóta Udvarhelyen se voltam, hogy a vásár megtörtént, mert folyton esik, hanem nyakig ér a lucok. Ilyen időben egészen borzad az ember az utcától és valósággal irtózik a holnapi naptól, amikor temetnem kell. A leánykákra is úgy kell vigyázzak, hogy ne menjenek ki, mert kész a betegség azonnal.

Valahogy van, de egy percig se tudok Nélküled ellenni. Folyton csak Veled ábrándozom sőt, sokszor beszélgetek is. Egyesében, gondolatban, ketteseben, folyton a terveket szövöm, hogy miképpen is leszünk majd. Még össze-össze is zándorodunk s utána kibékülünk. Ha a konyhában vagyok, ott látlak, ha a hálóban, ott ülsz Velem szemben. Látom a huncut szemeidet, eleven mozdulataidat. Pajkos modorodat. Látom a mű haragot arcodról, a panasz hangja hallszik ajkadról s minden egy röpké momentum, hogy utána annál édesebb legyen a békülés. Nézem amint a leánykák civódása haragra gyullaszt s mikor én csendet teremteni megmozdulok, egyszerre elmosolyodol stb. Igen az élet ezen változatai megelevenednek s mindenütt ott képzellek Tégedet. Vajon mit is fog tenni az én kis Erzsikém? S olyan nyugodt vagyok mindenben. Zsuzsi se ijeszt, semmi se aggaszt, csak gyere és élj boldogul.

Azt hiszem, hogy eddig az Irénnel való megalkuvásomról szóló levelem is beérkezett s így nyugodt vagy a cseléd dolgában. Azért ismétlem, hogy ha eltévedne valamelyik, még se légy tájékozatlan.

Megint kell készülnöm az ünnepekre, mert itt az újév a legnépesebb ünnep. Akkor az egész két falú /Agyagfalva-Désfalva/ apraja-nagyja ott van a templomban s üres hely nem létezik, sőt pótpadokról kell gondoskodni. Még dikciózások is vannak a

kerítésben s úgy 1 óra tájban kerülök haza jól kibeszélve magamat. De ez így van jól, mert rosszabb nincs, mint egy nagy üres templomba prédikálni.

Hát ti hogyan töltöttétek az ünnepeket? Gondoltál-e sokat Reám? Tudom, hogy állandó beszéd tárgya valék én kis családi körötökben.

Hát a fagy kezdett-e engedni s az öregnek jött-e meg a kedve a készülő eseményekkel szemben? Még mindig úgy aggodalmaskodik-e, hogy mi lesz a leányával? De különben mindent meghoz az idő s még az is el fog jönni, amikor levélírára is rászánja magát.

Készülj hát tovább is türelemmel kis Huncutkám s ne áltasd magad holmi aggodalmakkal. Sokkal jobb, ha az ember örömmel vág neki az életnek, mert akkor bátrabban tud ellent állani a nehézségekkel szemben.

Hanem azt aztán őszintén írd meg és sokáig ne sztrájkolj, hogy miként érintett a lemaradásom s micsoda megjegyzéseket váltott ki a környezetből? Gondoltál-e olyasmire, hogy készülsz? Oh Te kis Hamis, mi mindenre is képes lehet egy leány. Különben ebben a tekintetben mi sem vagyunk mások. Épen úgy várom a leveleidet, mint egy szerelmes diák. Hej pedig mikor is voltam én már diák? Akkor a kis Huncutka még nem pajkoskodott, csak legfenebb bögött a bekötőben. Érdekes, hogy amikor 15-18 éves tanuló voltam, édes anyám mindig ezt mondta, ha a házasságról volt szó: A tiédet még csak most próbálják valahol. S mire igaz volt, mert Vingárdon ép abban az időben próbáltak Valakit. Ki volt vajon az a Valaki? Látod kicsi „ide s tova” mit meg nem ér az ember. Bánod-e hát? Én nem. Még egyszer valamennyiteknek boldog újévet kívánva, számtalanszor öllelek és csókollak a leányaidal egyetemben a Te hűséges

Miskád.

Amíg tőled levelet nem kapok, addig én is sztrájkba lépek. Lássuk csak, ki a hatalmasabb a csárdában!

A lámpacsavar a kezem, egy pár pecsétet ejték a levélen, de már meg lévén írva, sajnáltam eldobni s újat írni. Így jár, aki nem ír villanyfénynél.

Anyósommal volt-e találkozásod már? Ha elmegyek majd felkeressük őket is, mondd meg.

Aranyos kis Huncutkám! Olyan jól esett a mai postával vett hármas leveled, hogy ki sem tudom fejezni. Lezajlott már az év utolsó napja is, melyet olyan élvezettel bocsátok a mulandóságnak, mert úgy jó, hogy velem együtt a fájdalmak nyilaitól szabadulok. Az utolsó legalább kitett magáért, mert hozott úgy nekem mint a leányaidnak egy örömet. Milyen boldogok is voltak! Sári olvasta, Zsuzskó nagy komolyan figyelte s utána tárgyaltak. Aztán Sárika: erre mi is írjunk. Milyen jó lesz, ha eljön. Én megmondom, hogy a leveleit én hoztam el a postáról. Nagymamának is írunk. Anyukának is meg fogjuk köszönni az ebédet. Annyi tojást gyűjtöttem már neki s még gyűjtök. De engemet hímezni is megtanít. Tudja-e, hogy Apuka se szereti, aki Anyukát nem szereti? Engem a másik Anyuka is szeretett. De engemet is igen. Emlékszik-e, amikor nekem befőttet adott? A pepita ruhámat is ő csinálta. Így folyik ez köztünk s én olyan boldogan hallgatom a nyitott ajtón keresztül a két okoskodást Milyen derűt is látnak szegények a jövőben s milyen egyszerűen ecsetelik lelkükben a váradalmukat.

Írod édesem, hogy kettős ünnep volt Rád nézve az első ünnep. Elhiszem őszintén, mert meggyőződést merítettél magadnak a felől, hogy nem lesznek szamarak a leányaid. Bizony bármilyen lehetnek is én, a világnak a legszerencsétlenebb teremtménye lennél, ha öt földfejú gyermekhez kellene beállítanod. Minden szülő többnek látja a gyermekét s még a szamarat is okosnak nézi a szülei szív, de Te most a levél tartalma, formája és a bizonyítvány alapján tudod, hogy mások is értelmesnek látják s ez pedig egy anyának többet ér bármiféle ékszerszernél, vagy vagyonnál, ha az az anya maga is értelmes leány.

Az értelmesből előrelátással, szeretettel életrevalót lehet nevelni s csakis az ilyen gyermekek után lehet öröm. Légy meggyőződve, hogy ha Te a hangot eltalálsz, olyan könnyen megy a dolgod, hogy csuda. Ezek már elég nagyok arra hogy a meleget megérezzék s eléggé dresszírozottak arra, hogy tudják, mennyi elég. No de majd az anyai szív mindent megsűg s mihelyt a szeretet működik benned, ők úgy forognak körülötted, mint a bolygók a nap körül. Csak arra kell ügyelned, hogy szertelenségbe ne csapj, mert akkor a nyakadra ülnek s megunod. Itt azonban jelen lesz az apuka is, aki mind a 6 leányát rendbe fogja szedni.

Olyan jól esik a lelkemnek, amint olvasom érzéseid tolmácsolását. Hogyne, hiszen aki ilyen nagy elhatározással és temperamentummal indul neki az életnek, nem dűlhet ki a sorból. Nem vagy rejtvény már előttem édesem, mert én a nőbe mindig csak a komoly készséget keresem s amikor ez megvan s nem csalóka fény, akkor egyéb jön magától. A készséged csak legyen meg s attól ne félj, hogy cserbenhagylak. Minden jó akaratú igyekezeted csak sarkallni fog mindnyájunkat.

Tudtam, hogy őszintén vártál s fájdalmasan érintett elmaradásom, de az már egyenesen meglepett, hogy ilyen okosan és komolyan bele tudtál nyugodni az elmaradásba. Ez nekem megint egy igen jó iskola vala, mert ebből életrevalóságodat olvastam ki. Tudod a legtöbb háznál mi okozza a legtöbb kellemetlenséget, bajt, szomorúságot? A szép szemnek az a gyarlósága, hogy felteszen magában valamit s ha az nem válik be, az orrát felhúzza és prüszköl. Lásd a Te helyzetekben a legtöbb nő most adná a sértődöttet s játszaná a nagy tragikát. Az a bölcs nő, aki mindig belátja, hogy mi lehet és mi nem és a lehetőségeket is háttérbe szorítja a helyes mellett.

Tehát egy dolgon nem tudunk megegyezni s ez az esküvői terminus. Azt hiszem, eddig kaptad azon leveleket, amelyek meggyőztek arról, hogy velem még ebben is meg tudsz egyezni. Csak Te nem fejezted ki magadat hosszasan s én nem vagyok olyan bolond, hogy ha 15-én elhozhatlak, hát 20-ig várjak. Hanem aztán kis Huncut egy kis csalfaságot is megengedettél magadnak. Rémiténi akarsz úgy-e, amikor azt írod: Jó, nem bánom, jer le 14-én, de én foglak sajnálni, ha egyedül fogsz hazabandukolni stb. és egy

hónapot kizsarolnak Tőled. Azt hiszed, hogy én ebből még egy betűt is hiszek? Nem vagyok én se balek, se agyalágyult. Mit gondolsz, hogy Én nélküled még az állomásig is jönnék? Nem ettem, amikor kezemben van a boldogság elhajítam magamtól. S talán annyira ismernélek én Tégedet, hogy még fel is tételezzem Rólad azt, hogy 5 napért Te elbocsátanál? Még akkor is jönnél Te velem, ha az összes stafírunghajid varratlanul lennének. Hát nem huncutkodás féle az, mikor még egy hónappal akarsz rémíteni!? Nem édesem, én nem ülök fel az ilyen enyelgéseknek. Tudod mit számítottam most, mához 3 hét ilyenkor már a kicsi tiszteletes asszony itthon lesz, meg is vacsorázott, a leányait le is fektette s egy pár szobáját meg is látta. Tehát január 20a terminus, melyen túl egy perccel sem megyek, de előbb bármikor hajlandó vagyok. Értesz most úgy-e kis Huncutkám! Addig talán a vonatjárás is javulni fog, mert megint ilyenről beszélgetnek, ha ennek is egy még különösebb rosszasa nem következik, de akkor hamarabb megyek annyival, hogy ne késsek le.

A nagymama váratlan látogatása igazán érdekes volt s elképzelem, hogy jobbra-balra mennyire beszélgethettek engemet.

Nagyon sajnálom a mostani helyzetét, de ha akkor nem fészkelődik, Nálam mégis jobb sora lett volna, mint az Újvilágban most. Most is vallom, hogy bárki örömet tarthatja magánál, de nem lehet tartani, mert vándorolni szeret. Örvendek, ha eljön, de azt már nem hiszem, hogy el is jöjjön. Jól teszi, ha édes anya hozna, de ha nem találna jönni, akkor soká ne várja. Azt is elhiszem, hogy tényleg nem tudta az esetet, de azt tudta, hogy jártam Fehérvárt, mert Ödön mondta, hogy a Keresztéknek írta. Ugyan az is lehetséges, hogy ezt is a Kereszt találta ki. Azt azonban tudom, hogy Rólam semmi rosszat se mondott, mert még most is talán jobban szeret engemet, mint a tulajdon édes leányát.

Tehát a szegény öregasszony is bízik Benned. Ezt is elhiszem Neki, de hogy a Kereszt bíznék azt nem. Erre azonban szükségünk nincsen, mert igaz az, hogy aki kalácsot nem ad tanácsot se adjon. Aztán bánja a kő, hogy akármilyen is légy Te az egész Vingárdnak, csak nekem légy jó.

Az anyósok számáról jut eszembe Zsuzskó, aki majd minden nap felszámítja, hogy neki négy nagymamája van. Ma mind azt vallatja a leveled után /: írod, hogy Nálatok se volt karácsonyfa:/, hogy anyukáéknál van-e gyermek? Mondom, hogy van. Erre elkomolyodik, s kérdi hány? Mikor ezt is megmondom, félre megyen s egy kis idő múlva így szól: hát anyukának ott is annyi gyermeke van? Akkor mi a fürdőszobában hálunk. No de erre a gyermekfilosofiára olyan jót kacagtam, hogy felért egy jó viccel. No szegény anyuka, kell ennél jobb?

A leányaid is készülnek a levélírással s a nagymamának is küldeni fognak. Tehát a mire a levél oda ér és válasz jön még, már csak két hét választ el egymástól. Addig számtalanszor ölel és csókol a Te hű

Miskád

Az édes anya kezét csókolom s a többit csókolom üdvözlöm.

½ 11 re jár az idő, talán megvárom az újévet ébren. Amúgy is készen vagyok a prédikációmmal, meg a lezárásokat is elvégeztem, a szükséges statisztikát összeütöttem, tehát holnap délelőtt csupán az ebédet kell összeütnöm. Erre is jut bőven idő, mert a szépítési munkálatokon kellettem magamat. Hiszen még volna írni valóm egy kevés. Az se olyan közönséges dolog, hogy ma este egy jószágigazgatót fogadtam s ilyen formán magam is mentesítettem az istálló terhétől. Látod édesem ilyen a világ, hogy az ember tegnap valamit nem akar s holnap megteszi.

Ma esti 8 órakor beállít komám a tavalyi csordapásztor egy 10 éves kis fiával, hogy fogadjam meg valamiképpen a fiát, mert olyan sokat nem kér, csak amit épen jó szántómból akarok adni. Ilyen formán meglett az alku, amely szerint egy havi próbaidő után, ha a gyerek beválik, adok lábbelit, egy nadrágot, egy kabátot, egy kalapot s pénzt most nem is mer kérni. Így hát lesz segítség bőven. A gyermek nagyon ügyes tiszta fiú s ha igyekezete lesz beválik s én dolgot is tudok adni bőven, mert viszont Irénnek Te is tudsz adni. Csak az az egy baj, hogy játok vagyunk vele. A székely ugyanis az egynevűt, druszát a „ját” szóval fejezi ki. A tavaly mondta szegény Irénke, hogy miért fogadtam Irén szolgálót, mert egy a nevük. Erre én azzal nyugtattam meg, hogy ne félj, mert Te se nekem, se a gyermekeknek nem vagy Irén s így mégis csak egy Irén van a háznál.

Emlékszel-e, amikor azon este sétáltunk így szólottál: Szeretném, ha legalább egy keveset leveleznék. No én épen ma olvastam végig a leveleidet, kezdve a Milikéhez intézett horgolótűs levéllel s máris egy tekintélyes paksaméta vált belőle. Hát még hogy megnövekedhetett az én adagom Nálad. Ha végig akarnád egyfolytában olvasni őket, bizonyára egy délutánt igénybe venne. Ez azonban nem is rossz látod-e, mert úgy elmondogattuk egymásnak mindenenket, hogy talán élő szóval ennyire nem is lettünk volna változatosak.

Meglátod, hogy amikor már itten leszel, annyi jó beszélgetésnek szolgálnak kiindulópontjaiul ezek a levelek, hogy nem is gondolod. Sokszor meg fogom én majd az én Huncutkámat, mert remélem, hogy a pajkosságodat nem fogod levetkőzni egészen. Magamtól azonban előre félek, mert úgy belejöttem ebbe a mord zárkózottságba, hogy nagy munkádba kerül, amíg kiversz belőle. Elgondolkodom, hogy ha egy 45 éves hajadont vettem volna magamhoz, kész öregek lennénk azonnal, de így aztán muszáj megfiatalodnom. Ott lesz folyton mellettem az az „idestova” pajkos, huncut, gonosz Erzsike, aki addig csúri csavarja a dolgot, amíg az ő Miskája szintén olyan lesz, mint ő.

Vár is édesem sok minden s már előre reszketek attól, hogy a nagy labirintusban, hogy el fogsz tévedni, nem tudván, hogy min is kezdjed a dolgot. Valaki azonban eltalálja ki az a Valaki? Az én kis huncut Erzsikém, akit az újévben számtalanszor ölelek és csókolok

Miskád.

Most pasziánszozok, ami soh 'se mond jót s én úgy okoskodom, hogy az ellenkező az igaz úgy-e Erzsikém? S eddig úgy is tapasztaltam.

Aranyos kis Pörzsikém! A sok készülődés után végre együtt levénk és hazaérkezém. Az első rész rendkívül kedves volt, a második tűrhető. A sógorfik a felszállásig lereferálták a dolgot s így csak azután folytatom. A vonatok pontosak voltak, de már nem fűtöttek, azonban így is elég jó volt, mert volt hely és a hideg se volt rendkívüli. Már pont 12-kor benn voltam Hélyasfalván s a Cegléd nővérénél jól megebédeltem s elbeszélgettünk egy pár órát ottan s azután átszaladtam Bőjthéékhez s ottan ültem $\frac{1}{2}$ 5-ig. Itt volt uzsonna 5 órakor már a székely vonat vitt tovább s pont $\frac{1}{7}$ órakor bevonultam a parochiára. A mint a szekér begördült, volt nagy mozgalom. A leánykák rohantak le: Hol van anyuka? A sötétben nem láttak s bár mondtam, hogy nem jöttél meg, nem hittek s oda szaladtak a szekeres leányához s meg akarták csókolni s mikor felocsúdtak a tévedésből, Magdi nagy szomorúan csak ennyit monda: Óh apuka! Erre aztán fölmentünk valamennyien a konyhába. A csókolódások után jött a vattalások ideje: Mit hozott apukám anyukától? Mit mondjak erre, gondolám, mert a valót nem tudám. A skatulyát megbontottam s az elemózsiát osztani kezdettem, amiből csodálkozásomra igen jól felpakolt édes anya. Ettek, ettek de Piri egyre hajtogatta: Hát most nem küldött téisztát anyuka? Pedig írtam neki levelet. Mi van Apuka a kosárban? A ruhám édesem. No bontsa fel, hogy nézzem meg. Majd később. De most bontsa. Óh Apu nézzük meg dörmögi Magdú. Hát mit tettem volna egyebet, mint engedelmeskedtem. Hirtelen nyílt a kosár. Mindjárt kidőlt belőle a fehér, utána a fekete kormány jelvény. Jól megnézték valamennyien s menten megállapították, hogy anyukának szép kicsi lába van. Mentünk tovább s jött a staneszli. Ezt láttad volna Pörzsikém! Úgy-e anyuka sütötte? s képzeld, még az arcom se rándult meg, amikor ezt mondtam: Ó. Ej pedig Piri erre egyet mordult volna, de a kegyes hazugság megbocsátható bűn úgy-e édesem? Volt aztán majszolás, áldásmondás, örvendezés. Közben leadták, hogy Zsuzskó mekkorát sírt, amikor Irén azt hazudta, hogy Péterffy Erzsike kisasszony máshoz ment férjhez. Úgy-e Apukám nem igaz ez? Irén látja-e ilyen hazugos.

No ezekből képet alkothatsz édesem, hogy a gyermekeket rendben találtam s e tekintetben nem volt -Istennek hála baj. Ezután jött a számon kérés. Kisült, Hogy a ját pénteken kereket oldott s így a hivatal visszaszállt megint reám. Nagyot nem búsultam miatta, mert úgyis kevés volt a bizalmam a képességeiben. A malacok kitértek s valaki az egyiknek eltörte a lábát. Rögtön lámpással megnéztem s konstatáltam, hogy jól megütötték vagy dobták. A bivaly nem adta le a tejet. Ez már baj, gondolám s másnap meggyőződék, hogy a szemtelen nem akarja megvárni az új asszonyát kövér tejével. No mindegy, gondolám, csak a gyermekek rendbe legyenek. Hát bizony ilyen az mikor az ember kiteszi a lábát. Csak játék, rendetlenség, gondatlanság mindenféle s ennek nyomában jár a kár, a hátramaradás. Ma aztán, az este 9 órakor lefeküdvén 5 órakor felkeltem s hozzá láttam a dolgokhoz amelyek rendkívül szaporátlanok valának. Alig tudtam annyira menni, hogy az ebédet előkészíthessem a borotválkozásra már csak a harangozáskor kerülhetett a sor. Hát a katedrai készültre? Ez már nagyon is kutyafuttában esett meg, mert csak rövid 12 perceske juttat reá. Úgy-e nem szeretnél volna végig hallgatni kicsikém? No de egy elsül így is ha sokat nem gyakorolja az ember az életben. Délben azonban én is, akármint János kereszt, felsóhajték: Egy kicsit ki vagyok fáradva.

No de mégse volt egészen így, mert mindjárt kipakoltam a kosarat a nappaliban s az a sok P. E. monogram felvillanyozott. Íme hát itt van félig-meddig az én édes kis aranyos Huncutkám. A közelmúlt kedves jelenetei elevenedtek meg. A fekete kabát okt. 22-ről szavalt és így tovább. Ennek az utóbbi 3 napnak sok kedves jelenete elevenült meg. Olyan boldog voltam, hiszen minden csak azt súgta: az a leányka mégis szeret engemet, mert olyan melegen vonzódik hozzám, hogy minden számítás. Ez a

legfőbb okmány édesem számomra. Nem is vágyom én egyébre, csak ezt láthassam állandóan Nálad. Akkor aztán megélünk édesem becsületesen egymással.

A vén Ceglédy az őszön meghalt s az özvegye úgy meg van viselődve. 28 év volt a különbség köztük s mégis azt mondja: soh'se bánta meg, hogy hozzá ment, mert annyi jóságot más férfi részéről nem tapasztalhatott volna. Hát valóban tisztességes, boldog életet éltek" láttam én is. Nekünk is így lesz, meglátod édes Pörzsikém.

Jó volt ez az út rám nézve, mert még nagyobb bizonyosságot szolgáltatott nekem a Te komoly elhatározásodról. Eddig se aggódtam kitartásod felől, de most már az a meggyőződésszerű érzés ural. Nem mondom, hogy nem félttem az egészséged miatt, de olyan gömbölyű kis pufók lettél, hogy vasesztergályosnak is beválnál. Képzeld csak, a posta is meglepő volt. Várt két leveled s az nem érkezett be. Érdekes, hogy még csak ez veszett el. Mégis szerencsés vagy te Pörzsi! Kaptam egy házassági, értesítőt is Réthy Istvánnal dec. 27-én házasságot kötött. Ilyen formán nem kell Ödön sógorra várjon szegény. Különben az Isten is őrizzen meg ettől a sógortól, csak azért jegyzém meg, hogy Rózi szívem ilyen módon akart hatást gyakorolni reám.

Mint láthatod, édes anyámtól is kapék levelet s még neked is írák pár sort, ami nagy sor szegénynél. Egész boldogan írák neked s jelzi, hogy Mamáék a levél dacára is nagyon hidegek kezdettek lenni, amióta írák a mi viszonyunkról. Ez ugyan minket nem sokat érdekel, mert a milyenek ők lesznek, mi is csak olyanok leszünk hozzájuk.

A holnapi postával az elöljárósági bizonyítványt is fogom küldeni, s igyekezz drága kis angyalom, hogy mentől hamarább mehessek utánad, mert erősen várlak. Ok nélkül egy percig se vesztegeljünk. Megjegyzem, hogy nagyon jól esett az a melegség, amivel az egész ház körül vett. Valóban egészen jól éreztem magamat. Az édes anya kezeit, édes apát s az egészet ölelem, csókolom, de Tégedet aztán Kis angyalom különös képen a Te hú Miskád.

Aranyos kis Pörzsikém! Látod Te kis hamiskás Mindenségem, még a vonatra fel sem kerülhetett az előbbi levelem s máris készül az új. Kész ugyanis az előjárósági bizonyítvány s én röpítem gyorsan, hogy az én kis Angyalom eljövételének útjába semmi akadály ne gördülhessen az én részemről, mert amúgy is gördül elég másfelül. Igazán izgat a te keresztleveled sorsa, de mégse hiszem, hogy eddig meg ne lenne. Akkor aztán édes Erzsikém a kabátodat és ruhádat is intézzétek és a válaszodban határozott dolgokat írd, mert igazán nem tudok sokat járni s a késlekedés is hátramaradással jár. Nem tudom, hogy mi az oka, de minél tovább, annál jobban érzik az asszonyhiány a házamnál. Kezd sok minden olyan elő jönni, amiben nem vagyok mester s talán az én eszem se kezd úgy változni, mint idáig. Szükségem van nekem is egy ösztökére, aki már meg is lenne s még sincs meg, mert mindig csak a 19 alá jár.

Megmondom az igazat is Pörzsikém. Az első perctől fogva szerettelek, de utóbbi együttlétünk után már nem is tudom kifejezni csak érezni. Nélküled még a dolog se fog, csak úgy szaporátlanul teszek-veszek. Az eszem mindig feléd kalandoz.

Egyszóval nélküled már nem is tudok élni kis csöppségem. Érzem, hogy teljesen a Te kezdedben vagyok s olyan fölemelő a tudat, hogy elég okos vagy arra, hogy helyzetedet felfoghasd.

Szavunk szerint hát 17-én délben ottan leszek s ha addig nem tudnátok igazítani, 18-án a mentvényt Egyeden eligazítjuk, de édes apa helyben előzőleg igazítsa el az igazítani valót.

Ha ez a terminus sehogy se lehetne a ruhád miatt, akkor jelezd a pontos időt, de ne az vezessen ebben is, hogy csak alkudjál. Én addig nem mozdulok amíg válaszodat nem veszem.

Az édes apa dohányját még nem élvezem, mert egy keveset meghültem s e miatt még csak egy cigarettát szívhattam.

Levelem vétele után rögtön írd, akár írtál előtte, akár nem. Valamennyiteket s köztük Tégedet, drága kis csöppségem, számtalanszor csókol a leányaiddal egyetemben a Te hűségese Miskád.

Milinek nem írtam, mert nem tudom, hogy hová kellene. Ha tudsz róla, aztán azt is jelezd.

Aranyos kis Pörzsikém! Rátarti kis lány vagy Te kis Ördögöm! Ne húzd úgy félre a szívedet e szótól, mert valóban megillet sokszor ez Tégedet. Most is nagyon találó, mert úgy el vagyok csigázva s még sem tudok addig pihenni, amíg Rád nem gondolok s ezen gondolataimat meg nem örökítem számodra. Valami különös erővel kötöttél Magadhoz s ez az érzés folyton úgy hajt, nem enged pihenni.

Nagy nap volt ma. A szép idő nem engedett pihenni s a bivalyokat ekébe fogattam s még hozzá kettőt, hivattam s így 3 ekével megszántottam szinte egy hold földet kukoricának. Nagy mosatást is rendeztünk s a dolognak az lett a vége, hogy az Úrnak a háztájon kívül még 5 idegen részére kellett főznie. A takarítás is az enyém volt s így elképzelted, hogy nem dugtam össze a kezemet, hanem lóttam futottam reggeli 5 órától kezdve, mint egy kengyelfutó.

Holnap meglesz a mosás s azután jó a nagytakarítás, ami csak szerintem nagy, mert egy női szem szerint pláne ha még hozzá a musnak is rabja, csak maszatolás. Akármilyen legyen, de legalább annyi lesz, hogy majdan a jövő héten nem fogja Valaki elfintorítani az orrocskáját: Ej milyen különös, dolhadt szag uralkodik mindenfele. Mert akármint is vesszük a dolgot úgy jön nekem kis Huncutkám, hogy nem sok levelet kapsz már Te a régi címeden. Úgy várom a leveledet, de Te kis Huncut bevárod előbb az enyémet, s csak azt akarod megválaszolni, pedig igen könnyen megeshetik, hogy késel az időből. Ha én ottan talállok lenni hétfő délben, akkor már a leányságotól búcsúztatni foglak s rögtön tiszteletes asszonyt fabrikálok belőled. Milyen jól is fog ez állani neked! Egy komoly tiszteletes asszony. Hiszi a manó. Mindegy, de mégiscsak úgy léssen s a kis Erzsike aztán mindjárt meglesz s úgy belemerül a teendői közé, hogy ki se lehet bányászni belőle. No de aztán hogy fogja adni a meglettet, a higgadtat, a bölcseset. Miként fog majd veszekedni velem, hogy miért nem kímélem, miért strapálom le, hiszen egy úri asszonyhoz nem illik a dolog. Bizony kis Hamiskásom, meglátod, hogy nem mind arany, ami fénylik. No de azért lesz arany is elég. Tapasztalám, hogy tudd önagysága még is s talán még játszani is. Tud egyebet is. Tud pajkoskodni, incselkedni. Tud vidám lenni és vidámítani s ha a tiszteletes asszony megmarad Erzsikének, akkor minden tud lenni, ami Nekem kell. El sem tudod képzelni, hogy mennyire várlak én már Tégedet ide. A sok dologtól úgy szalad az idő és még sem szalad eléggé. Nem tudom, hogy Te így vagy-e vele? Ha így vagy, akkor rendben áll a dolog. Megélünk még a jég hátán is.

Milikétől ép ma kapék egy lapot, amelyet 10-én irt és panasolja, hogy tőled rég nem kapott levelet. Úgy látszik Döme még nem adta át. Szomorúságot is, mert a Tánti szinte elpakolt, de már e krízisen túl esett de még mindig nagy beteg. Jelzi azt is, hogy az esküvőnkön a legnagyobb valószínűség szerint részt veszen. Hála Istennek. Rózsika is jól van s mind kedvesebbé kezd válni. Majd a mikor a mentvényért megyünk meglátogatjuk. Épen ezért ne is fáradjatok érte, mert amúgy se tudnék eljönni addig, amíg a kis csöppséget nem láthatnám. Mint írárom is, vonaton nem járhatjuk meg, mert 2 napba kerülne s ezért édes apát környékezzük meg, hogy küldjön be kocsival.

Talán eddig már Andor is nyélbe tudta ütni a kivonatot, ami Nálátok nagyobbak tűnik fel, mint egy lumpér lejáratása. Lehet az az úr is a Te javadat akarja szolgálni s meg akar kímélni a házas élet viszontagságaitól. A kis buzgólkodik-e olyan hűségesen a nénike stafirungja körül? A kis Sárika már egészen magasba látja s mikor elbeszéltem neki, hogy már hímez is csodálkozva tekint fel: Ej! Piri pedig a jó mondásait szaporítja ezen újakkal? Igaz ugyan, hogy már bizonyos ellenségeskedést fedeztem fel benne a személyem iránt, de azt hiszem, hogy ennek az az oka, hogy nincs teljes hite a felől, hogy ügyes ember lenne az akinek el fogjuk sózni ökelmét. De a végén annál nagyobb lesz a barátság. Szinte látom amint a Palkó a lovakat csiszolja,

hogy fényeskedjenek az enyedi úton s Kálmánka pedig lélekszakadtából vágja a fát, nehogy megfázzon a sógor.

Eddig a nagy családi ünnepélyen is áteshettetek és a fehér megtöltötte a bödönt zsírral. Képzelem, hogy milyen zsíros véres lehetett Valaki, avagy mostan is csak nézett? No ha nézett, akkor itten nem fog nézni.

Nem veszed észre, hogy az idő is csak értünk ilyen kellemes? No hát siess édes kis Angyalom avval a kabáttal és kosztümmel, nehogy megharagudjék az ég, s vihart produkáljon, mert odafagyunk a kocsi oldalához. Addig, amíg el nem jössz, amúgy se lesz itt nálam semmi dolgunk előhaladása. Teszünk-veszünk eleget, de még sincs rend, hanem rendetlenség. Szinte előre félek, hogy milyen erős leckét fogok kapni mindjárt az első napon, amint széttekint az új asszonyka a szobákban. Meg fogod-e húzni a fülemet kis Pörzsim? Holnap este Udvarhelyre visszaviszem Magdut s még ő nem lehet jelen a belépőnél, pedig mennyire készült reá. Zsuzsi, Sári csak a kormányjelvényeket bámulják s gyönyörködnek benne szörnyű módon, ej pedig, ha tudnák, hogy szegény apukára nézve milyen igát jelképeznek! Készülsz-e a kormányra kis angyalom? Vigyázz, mert nem jó kormányozni! Látod hogy fog a móka? Hogyne, hiszen úgy vágyom a forró csókodra, melyre csak képzeletben küldheti a számtalan választ a Te hűség

Miskád.

Édes anya kezeit csókolom, édes apát és a többieket szeretettel ölelem.

Erzsikém Édes! Nem kedvező tartalmú leveledet az este már megkaptam, mert a postára felmentem a biztos előérzet tudatában. Bontom s hát mire csupa prolongatió. Hát édesem, amit megmondtam, abból egy percet se vagyok hajlandó lealkudni. Úgy léssz kérem, ahogy léssz, de 27-én okvetlenül jönnöd kell. Számtalan indok szól amellet, hogy tovább már ne halogassuk, mert amúgy sincs semmi értelme. Még azt is erősen bánom, hogy a 20.-iki terminustól elállottam.

Most hát azon igyekezz első sorban is, hogy az a kivonat legyen a kezelnél s ha már a tudor nem képes ez beszerzésére, akkor szerezd be magad, mert az már még sem engedhető meg, hogy egy rajtunk kívül eső faktor is beleszólhasson a mi ügyünkbe. Hogy aztán édes apa kap-e pénzt, nem-e, lesz-e kabátod, nem-e stb., nem tartozik reám, csupán azaz egy, hogy tovább már nem tudok és akarok várakozni. Vedd egészen biztosra, hogy én jan., 27.-én megérkezem Hozzád, s akkor aztán gyorsan végzünk és jövünk.

Haragomban ma déli $\frac{1}{2}$ 11 órakor én is leöttem a disznót s ép most végeztük a töltést. Minden elég jól sikerült, de zsír holnapra marad. Nyugodt lehetsz, mert nem kell sokat böjtölnöd.

Nem ilyenek képzeltem ezt a második disznótort, mert számítottam Valakire, aki fűszerezi a hangulatot, csinál egy kis holmit, sőt erre az esetre paprikát is tettem el s kívül utoljára, hogy csak füstölt hurkára és foghagymás kolbászra hozhatlak. Nem bánom azonban, ha már ennek meg kellett lennie, ám legyen, de a továbbiakban aztán hasztalan is próbálkozol.

No meg aztán egy keveset szégyenlem is a dolgot. Már két ízben is hoztalak s még sem hoztalak. A fonóban már az a hír járja, hogy a vasúton elszöktél mellőlem s én csak a kosarat tudtam elhozni.

Kedden bemegyek Udvarhelyre s a megmaradt disznót eladom, mert én magam is szerfölött ruhátlan vagyok s csináltatok egy téli ruhát. Tovább amúgy se nélkülözhetem s a húsból elegendő lesz, ami van s jobb egy pár kiló friss marhahúst venni közben, mert ez amúgy is unalmassá válna. Szerettem volna együtt megtanácskozni, de ez szinte lehetetlen, mert tovább nem mertem őket tartani, mivel ki voltak hívva és nem ettek jól.

Azt is számba vettem továbbá, hogy idejöveteled alkalmával mindjárt nem kezdhetjük a disznóöléssel, mert a sok dologtól megijedsz és valósággal megfutsz.

Ma délelőtt Ödön sógor is átsétált és itten ült 7 órakorig. Sokat ugyan nem szórakoztathattam, de ő nem is várja a lehetlent. Azért közben el-eldiskuráltunk, de a házasság kérdése csak egy mondatba szorult: No sógor, hát mikor nőülsz? Erre aztán én is megadtam a választ: 24.-én megyek. Nem is volt se idő, se alkalom, hogy hosszabban beszéljünk e témáról, mert a mézáros is jelen volt s nekem ide-oda kellett szaladgálnom.

Egyébként nem kell a dolgot keresnem, mert önmagától is túlságosan bőven ömlik. Ez azonban nem baj, mert szívesen teszem a jobb jövő reményében. Ez pedig abban rejlik, hogy majdan az én Erzsikém honorálni fogja szeretetével, jóságával és odaadásával.

Megértettél hát kedvesem úgy-e? és most már úgy használd minden pillanatodat, hogy sem az otthoni, sem az egyebünnen jövő ígérek nem befolyásolhatnak elhatározásomban. Elvégre én sem vagyok gyermek, s ha belementem ennyi engedékenységbe, ez nem azt jelenti, hogy így folytassuk tovább egész a tavaszig.

Hidd el édesem, hogy az én helyzetemben nem sok embert találtál volna, aki ilyen türelemmel és kitartással vigye azt a nagy igát, ami a nyakamba szakadt már 9 hónap óta.

Hanem az édes anya sonkájának megadtam az árát. Sokszor felfogadtam, de most esküvel fogadom hogy többet a vonaton száraz ételt nem eszem. Abból a nagy pakkból jól befalatoztam, s azóta folyton kínlódom a gyomrommal. A múltkor egy teával és egy levessel eljöttem, s a világon semmi bajom nem esett. Továbbra is eképpen fogok cselekedni.

De most már bocsáss meg édesem, mert el kell mindent rakosgatnom, hogy reggel az alvasztás vígan folyjon. Addig hát fogadd forró csókjaimat, de nem egyet, mint Te hamiskodtad, hanem annyit, mint ott, sőt még többet.

Alig várlak, hogy lássalak és hozzalak. Sajnálak ugyan előre, mert minden rendetlen, s nincs is kedvem a takarításhoz, rendezéshez. Ezt azonban Te elvégzed úgy-e kis Huncutkám ? No de azért ne keseredj el és ne vond félre a szádat, mintha sírni akarnál.

Csókol hát a gyermekekkel egyetemben a Te hűséges Miskád

Végül édes anyának kézcsók, a többinek meleg üdvözlés

Ha egy agyagfalvi katona: Farkas Sándor keresne, mond meg, hogy 27, 26-án délután. Nálatok kereshet, mert ott leszek.

Édes kis Jóságom! Istennek hála, már a disznóölés utolsó akkordjain is átestem, mert az imént lett vége a konyha surlásnak s ilyenformán a zsírszag, ami azt hiszem a legkellemetlenebb az egész dologban, is eltűnt. Számba-vevén a régi és az új olvasztást, summa summarum ötven literen testvérek között is fennebb van. Így hát a kis gazdasszonynak lesz, amiben gyakorolja konyhaművészetét. S bizton hiszem is, hogy gyakorolni fogja, mert az én kis Pörzsikém nem csupán jó anyuka, hanem jó gazdasszony is lesz, akinek a híre még a harmadik vármegyét is bejárja.

Képzeld csak, olyan boldogan számítám el, hogy mához 2 hét már Te is itten leszel, s ragyogva mondd: No már egy napon túllestem Miskám. Meg vagy-e elégedve velem Te vén ördög? Mire aztán következik a jobbnál jobb bírálat és feddés, dorgálás stb. Félsz-e Te kis hamis? Képzelem, hogy mi minden huncutságot konfundálsz most ki a kis fejedben, de majd meglátod, hogy nem tudsz túljárni az eszemen Te kis ördög.

Fogadni mernék, hogy még most sincs meg a keresztleveled s már attól is kezdek irtózni, hogy amíg bele nem jövök, nem is lesz semmi belőle. Igaz-e vajon ez Erzsikém? Nem hiszem, legfennebb csak én monologizálok ilyenén formán.

Azon is szinte mérget mernék venni, hogy a kabátszövet még mindig a kirakatban díszleleg s a kosztümöd sincs előbb egy lépéssel is. Ez nem azt jelenti ugyan, hogy hajlandóságot mutatok a kitolásra, sőt még határozottan ismétlem, hogy 27-en túl egy percet sem engedek. Inkább azt akarom mondani, hogy ha még csak ottan állanál, ahol eljövetelemtől állottál, akkor minden erődöt most már a kivonatra fordítsál s ha azt kézhez vetted, azonnal írd meg s én mindjárt utánad szaladok. Ha pedig jobbnak látod a jelzett terminust, akkor az előző hétfőre várjál.

Kedden aztán elmennék kocsival Enyedre és Rózsámat megnézzük, s amennyiben lehetséges lenne, feltétlenül elhoznánk magunkkal. Eleget volt már ottan s én jobban szeretném, ha velünk lenne a télen. A Tánti is nagy beteg volt, Mili megyen Vásárhelyre s minek neki gyűjteni a bajt, amikor nekem ép az a baj, hogy a gyermek másnál van. Na meg aztán nem szeretem az olyan adósságot rakni amelynek a törlesztése igen nehéz, sőt sokszor lehetetlen. Eddig még ment, amíg anyja nem volt, de ezután lesz úgy-e? Amúgy is az a kis leányka horgolt össze bennünket s úgy illő, hogy a jelvényt ne hagyjuk el magunktól. Ha ő nem lesz, talán soh 'se is ismertük volna meg egymást, s ő lesz az egyik leány, aki arra szolgál, hogy meg se is bánjuk volna, hogy megismertük egymást.

Az a kis leányka az én életemben eddig igen nagy szerepet játszott, mert ő kapcsolt bensőleg Irénhez s ő szerezte meg számomra a kis Huncutot. Hogy jövök hát most ahhoz, hogy ezt a kis bogaramat még tovább is másnál tudjam? Hiszen eddig is, amíg egyedül hordoztam egy háztájnak minden buját, baját, alig tudtam nélkülözni is s hát most hogyan tudjam, amikor még segítőtársam is lesz nekem? Mert lesz úgy-e kis Angyalom, hiszen Te számot vetettél nemes hivatásodnak minden terhével s én is számot vettem azzal, hogy ennek a megoldásában Neked teljes támaszod tudok lenni. Úgy lesz teljes a mi boldogságunk, ha mentől előbb az egész egybe tudunk olvadni.

Gondolom, hogy a múltkori levelemnek ama passzusa, amelyben a nagy rendetlenségben való várásodra céloztam, levert Tégedet s szinte dühbe hozott, de ezen is majdan átesünk valahogyan kis Angyalom s legalább meglesz az a nagy erkölcsi tőkéd: Ha ide nem jöttél volna még a piszok is megemésztett volna engem. Minden asszonynak szokott lenni egy ilyen vesszőparipája s nem szeretném, ha neked nem lenne paripád. Úgy-e ezért haragudnál meg Édesem? No meg aztán azt a piros kendőt miért vetted meg ha nem azért, hogy a fejedden hordva, úgy szaporán szaladgálj a szobákban? Szinte látom, amint lótt fut a kis Pörzsi. Ne neved ma olyan huncutul Te Pörzsi.

Az utazásunkba is tehetek egy javaslatot. A délutáni ½ 3-as vonathoz csatlakozik egy személyvonat, amely indul ½ 5 órakor, Segesváron van 8, Erkeken ½ 10 órakor s onnan Agyagfalvára át lehet menni szekéren ½ 1 órára s így éjjél előtt itthon lennénk, s nem kellene azt a hosszas várakozást megtenni. Egy baj azonban van, ami eljövételünkkor is megtörtént: Ha a fehérvári vonat igen sokat késik, nem várja be. Tehát akkor egy fogat kell rezervába, hogy -ha a vonat késik /:amit már 2 órakor meg lehet tudakolni:/ Tövére szállítana be minket. No ezt gondold meg s azonnal írd rá választ, mert akkor szívem Erkekre rendelem a szekeret magunk elé. Ez sokkal jobb és kellemesebb lesz nekünk.

Rajta hát kis Hamis és most minden erődet vedd latba, nehogy a készülékben fennakadás legyen. Én is nagyon készülök, s megvágom majd, hogy melyik lesz az ügyesebb. Többet meg se merd kísérelni, hogy a halasztásért hízelkedjél, mert úgy is hasztalan minden igyekezeted. Erre a terminusra én mindennel rendbe jövök s újabb készülődésekhez és tervezgetésekhez fogni nem akarok.

Bízom hát feltétlenül Benned s ezért melegen öllelek, s nem egyszer csókollak a Te hűségese Miskád és leányaid.

Üdv, csók, kézcsók valamennyinek.

Sándor baka keresett-e már?